
Seminari sobre els Països Nòrdics davant la Integració Europea

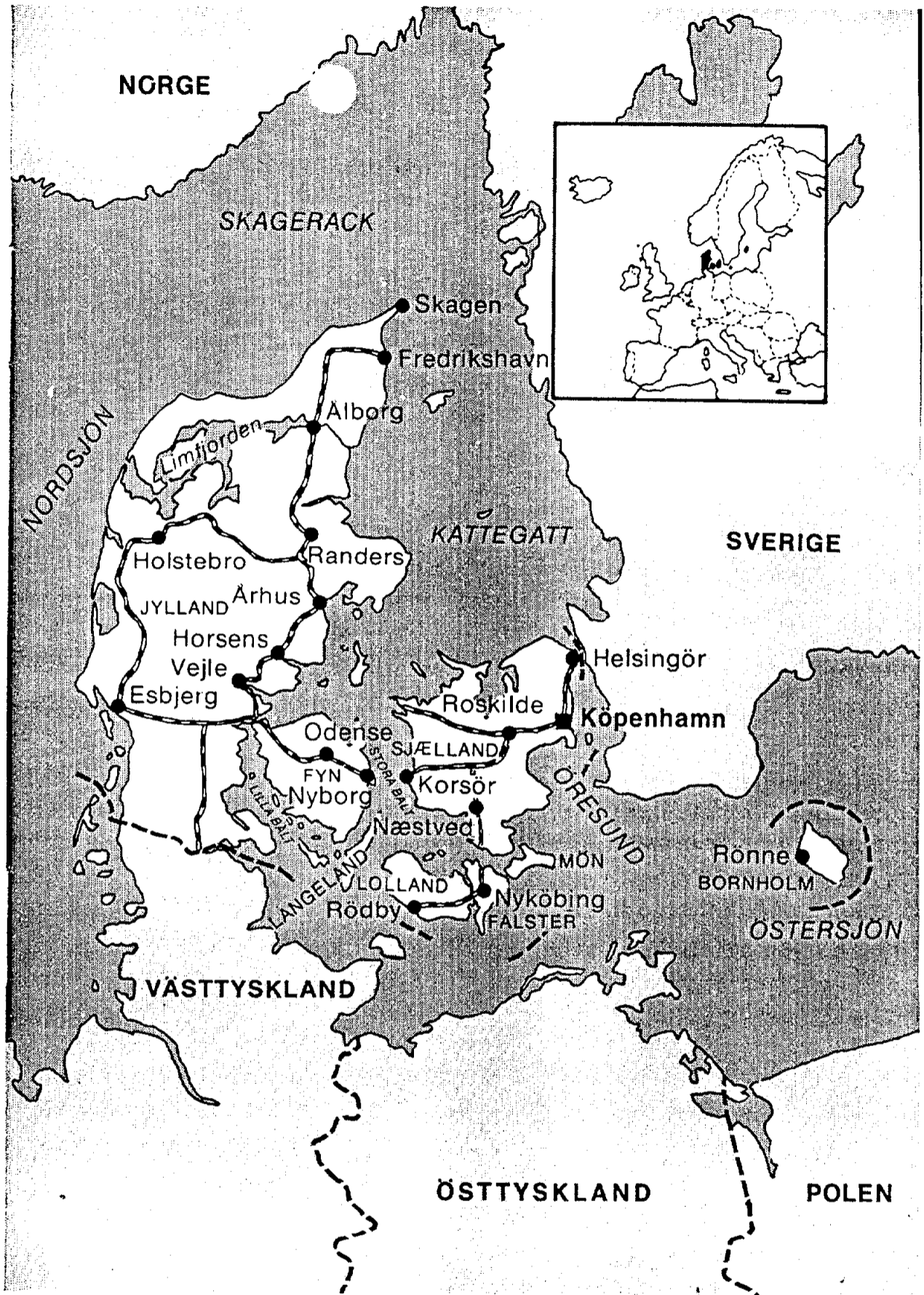
Organitzat conjuntament per:

- **Patronat Català Pro Europa**
- **Les Ambaixades de Dinamarca, Finlàndia, Islàndia, Noruega i Suècia.**
- **El Consell de Ministres Nòrdics**

Barcelona 9 i 10 de Novembre de 1989

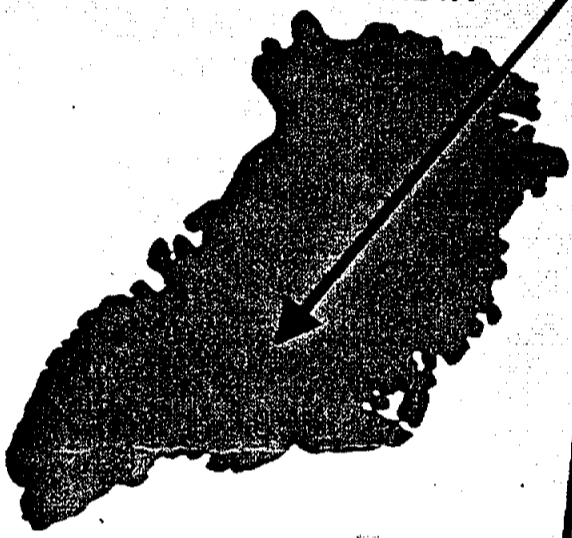
	<i>Pàg.</i>
Presentació	1
Dinamarca	2
Finlàndia	20
Islàndia	49
Noruega	63
Suècia	82

DINAMARCA

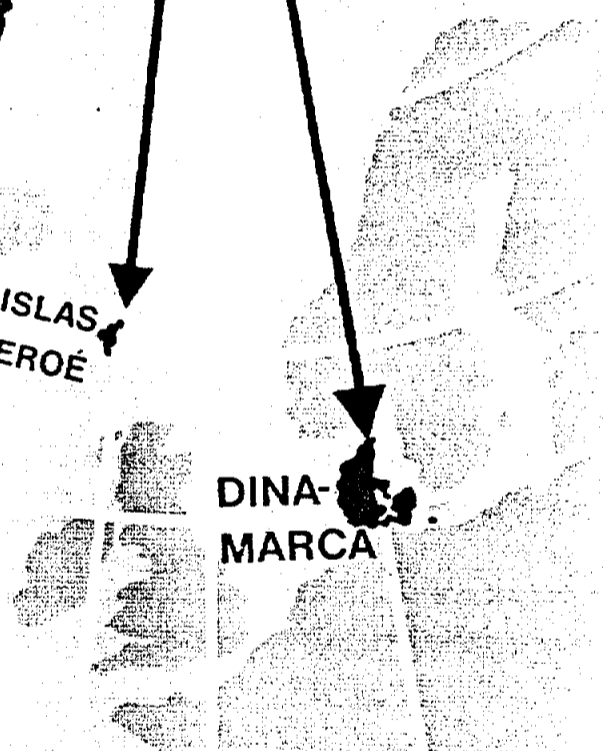
POLO NORTE

GROENLANDIA

**ISLAS
FEROÉ**

**DINA-
MARCA**

El país

El Regne de Dinamarca és format per Dinamarca pròpiament dita, les illes Fèroe i Grenlàndia. La primera és situada entre la mar del Nord a l'oest, els estrets de Skagerack, Kattegat i el Sund a l'est i la mar bàltica i Alemanya al sud. El seu territori comprèn la part més gran de la península de Jutlàndia (29.652 km²), l'arxipèlag situat entre aquesta península i la d'Escandinàvia i l'illa de Bornholm, a l'entrada de la mar Bàltica. Dinamarca és un país predominantment insular, amb un total de 483 illes, només 97 de les quals estan habitades. Entre les més grans cal esmentar les de Sjaelland (7.014 km²) --on és assentada la capital, Copenhaguen--, Fyn (2.984 km²), Lolland (1.283 km²), Bornholm (588 km²) i Falster (514 km²).

La superfície total de la Dinamarca pròpiament dita és de 43.080 km². Jutlàndia, la part peninsular, és unida al continent europeu per la frontera de 68 km amb la República Federal d'Alemanya. Dinamarca és un país pla i onejant, d'altures molt modestes --el punt culminant, Yding Skovhøj, no supera els 180 metres-- i amb nombrosos llacs, estanys i torberes.

Tret de la meitat occidental de la península de Jutlàndia, que és poc fèrtil, el sòl de Dinamarca és recobert d'una argila molt productiva i apta per al conreu, fet determinant del conreu de lestres quartes parts del territori.

La costa occidental de Jutlàndia és baixa, rectil·lina, sorenca i vorejada de dunes que tanquen un rosari d'estanys. Els únics penya-segats els trobem a l'extrem nord. La costa occidental, en canvi, és més alta i tallada per golfs i fiords. Finalment, la costa de les illes es caracteritza pels nombrosos ports naturals que ofereixen els seus golfs i fiords.

El fiord més gran és el de Lim, que travessa el nord de Jutlàndia de la mar del Nord al Kattegat. El riu més llarg és el de Gudena (158 km), que es troba igualment al nord de Jutlàndia, mentre que el llac més gran és el d'Arreso (41 km²), a Sjaelland.

Dinamarca té un clima suau, bromós i humit. La temperatura mitjana durant el mes més fred de l'any, el febrer, és de -0,3° C, i durant el més calurós, juliol, de 17° C. Els estius són frescs i curts; les primaveres i les tardors, temperades i plujoses; els hiverns, variables.

Grenlàndia

Grenlàndia, l'illa més gran del món, forma part del continent americà, i és situada a l'Atlàntic nord, com una falca entre Europa i Amèrica. L'àrea total de Grenlàndia és de 2.100.000 km², però la zona lliure de glaç comprèn només 380.000 km². El glaç pot assolir altituds superiors als 3.000 m.

Tota l'illa té un clima àrtic, encara que hi ha diferències en les condicions meteorològiques de les diverses zones. La neu cobreix l'illa la major part de l'any. La regió més temperada són els fiords del sud-oest, però tampoc allà no es pot practicar l'agricultura ni hi creix el bosc.

La població, uns 55.000 habitants, és majoritàriament esquimal, encara que d'origen mixt esquimal-europeu. Darrerament el nombre de danesos residents a Grenlàndia s'ha incrementat. La capital, Godthab (Nuuk, en grenlandès), té al voltant de 10.000 habitants. La llengua dominant n'és el grenlandès, que és emparentada de molt a prop amb l'idioma que parlen els esquimals o innuits del Canadà, Alaska i Sibèria. La segona llengua n'és el danès. El sector econòmic més important és la pesca i la indústria que se'n deriva. Grenlàndia té jaciments d'urani i, possiblement, de petroli. Hom hi ha trobat també criolita, carbó, grafit, plom i zinc. D'acord amb el règim d'autonomia implantat el 1979, l'exploració dels recursos minerals de l'illa és administrada conjuntament pels grenlandesos i els danesos.

Fèroe

L'arxipèlag de les illes Fèroe es troba a l'Atlàntic nord, uns 450 km al SE d'Islàndia, i és format per 22 illes, 16 de les quals són habitades. L'arxipèlag té una extensió total de 1.399 km². Les illes, d'origen volcànic, són muntanyoses (el punt més alt s'enregistra als 882 m) i recobertes de pastures i torberes. El clima hi és suau i humit, amb temperatures mitjanes de 3° C al gener i de 10° C al juliol.

Una quarta part de la seva població, de 45.000 habitants, viu a la capital, Thorshavn, important port de pesca. Els recursos principals són la pesca i la cria d'ovins per a llana i pell. La llengua, el feroès, pertany a la família escandinava i té molts trets comuns sobretot amb l'islandès.

Els danesos

Dinamarca és molt més poblada que la resta dels països nòrdics. La densitat mitjana de la seva població és de 214,7 habitants per km². El 85% dels 5.120.000 danesos viuen en nuclis urbans situats preferentment a l'arxipèlag. Les ciutats més importants són Copenhaguen, Odense i Arhus. A la zona metropolitana de la capital hi resideixen 1,4 milions de persones.

La immigració experimentada per Dinamarca després de la Segona Guerra Mundial ha estat notablement inferior a la rebuda per Suècia. El nombre d'estrangers que viuen al país és escassament superior als 100.000.

L'única minoria nacional la constitueix la població germanoparlant de les regions frontereres amb Alemanya, al voltant de 40.000 persones en total. El 95% dels danesos pertany a l'Església estatal luterana. Tanmateix, la població creient no arriba al 50%.

Història

Les primeres cultures pre-històriques de què es té constància arqueològica a Dinamarca són les de Lingby i Maglemose, que corresponen al Mesolític.

La cultura del "bronze" arriba a Dinamarca al voltant del 1500 aC, provinent del sud, i es caracteritza per la seva brillantor. Pel que fa al substrat antropològic, l'opinió que preval és que els primitius pobladors eren predominantment germànics d'ençà del Paleolític.

Les troballes de l'Edat del Ferro són escasses, cosa que fa pensar que la cultura decaigué en concloure el període anterior al segle V aC. Les nombroses troballes d'objectes romans, en canvi, han permès d'establir que les terres daneses, tot i no haver format part de l'Imperi Romà, en reberen la influència.

El nom dels danesos apareix per primera vegada en fonts escrites de l'època de les invasions bàrbares. No obstant això, l'Estat danès no comença a sorgir fins el segle IX, quan el rei Godfred aconseguí d'aturar l'expansionisme franc i inicià la construcció de la famosa *danevirke*, la línia de defensa contra Alemanya, a la vora del riu Ejder.

La unitat de Dinamarca fou assolida durant la segona meitat del segle X, en plena època vikinga i sota el regnat de Harald Blatand, que també cristianitzà el país. El territori d'aquest primitiu reialme danès

era molt més extens que no l'actual, ja que comprenia la totalitat de la península de Jutlàndia i una part considerable del sud de la península escandinava, fet aquest darrer que li significava el control dels estrets entre la mar del Nord i la mar bàltica. El regne viking danès arribà al seu punt de màxima potència amb Canut el Gran (1018-35), que creà un fugaç imperi a la mar del Nord que comprenia Dinamarca, Anglaterra i Noruega.

El regnat de Valdemar I el Gran (1157-1227) obrí una altra època d'esplendor, durant la qual l'Estat se centralitzà i Dinamarca dominà el comerç i les costes meridionals de la Bàltica; durant aquest període els reis comptaren amb el suport dels bisbes i de l'aristocràcia.

Perduda l'hegemonia a la batalla de Bornhöved, l'any 1227, s'esbardellà també ben aviat l'aliança entre els sectors dirigents, i el país entrà en un nou i llarg període de desori social i polític.

A la mort de Kristofer II (1319-39), Dinamarca pràcticament havia deixat d'existir com a regne. La unitat nacional fou restablerta per Valdemar Aterdag (1340-75), que, tanmateix, no pogué contenir el poder creixent de la Lliga hanseàtica i hagué de fer importants concessions territorials als alemanys. La tasca centralitzadora de Valdemar fou continuada per la seva filla Margarida, vídua de Haakon VI de Noruega, la qual fou proclamada l'any 1387 reina de Dinamarca i de Noruega. Dos anys després Margarida es convertia també en reina de Suècia, fet que suposà un pas decisiu cap a la Unió de Kalmar (1397). La política exterior de la Unió tingué des de bon començament un caràcter obertament "anti-alemany". Margarida i els seus successors intentaren recuperar el sud de la península de Jutlàndia (Slesvig i Holstein), afavoriren els interessos dels holandesos competidors de la Lliga hanseàtica i fiscalitzaren el comerç de la zona, en crear la duana del Sund (*Oresundstullen*). El problema era, però, --i aquí rau la causa més important del fracàs de la Unió-- que aquesta política responia únicament (o principalment) als interessos comercials i territorials de Dinamarca, amb l'agreujant que cada cop que la Unió entrava en guerra amb les ciutats alemanyes es posava en perill l'intens comerç de Suècia amb els hanseàtics. La ruptura de la Unió de Kalmar es produí l'any 1523, tres anys després que Cristià II (1513-23) hagués liquidat gairebé tots els caps del partit separatista suec en el "bany de sang d'Estocolm". La pèrdua de Suècia (Noruega continuà unida a Dinamarca) provocà immediatament una revolta de signe aristocràtic que destronà

1397

Cristià II i posà al seu lloc Frederic I (1523-33), rei que acabà amb totes les reformes absolutistes i pro-burgeses del seu predecessor. Més tard, però, calgué vèncer de nou Cristià II en una guerra civil --"Grevefejden", 1534-36-- perquè la noblesa pogués veure satisfetes totes les seves aspiracions i recuperés la seva antiga preeminència social.

Una de les banderes del bàndol aristocràtic havia estat el luteranisme. Conseqüentment, una de les primeres mesures preses pel rei guanyador --Cristià III (1534-59)-- fou la introducció de la Reforma al país. Posteriorment, amb els béns expropiats a l'Església, el monarca pogué sanejar les malmeses finances de l'Estat i posar Dinamarca dempeus.

El "temps del domini noble" fou una època culturalment brillant i econòmicament pròspera, de la qual encara en componen un viu record els nombroses castells barrocs que cobreixen la plàcida geografia danesa. L'altra cara de la moneda eren la progressiva germanització de la cort i de l'administració (la burgesia de Copenhaguen havia estat substituïda per la petita noblesa del ducat alemany de Holstein com a base de reclutament del funcionariat) i la penosa situació dels camperols, l'exploració dels quals s'intensificà en relació amb èpoques anteriors.

La política exterior del període estigué regida per la voluntat de restablir la Unió de Kalmar i de mantenir l'hegemonia danesa a la Bàltica. La fortuna, però, fou adversa, i el resultat de les repetides guerres amb Suècia fou exactament el contrari als objectius proposats: per les paus de Brömsebre (1645), Roskilde (1658) i Copenhaguen (1660), Dinamarca fou eliminada com a potència bàltica i gran part del seu territori --les regions meridionals de la península escandinava i un parell de províncies noruegues-- passà a Suècia.

Els desastres exteriors constituïren el teló de fons del cop de força dels representants de la burgesia i el clergat a les Corts de 1660, els qual obligaren els nobles presents a retre homenatge a Frederic III (1648-70) com a monarca hereditari; era la fi del "temps del domini noble" i l'inici de l'etapa absolutista.

L'absolutisme afrontà amb èxit la crisi financera de l'Estat i en millorà sensiblement l'estructura administrativa. Però canvià poc les coses en els terrenys econòmic i social --malgrat algunes ambicioses iniciatives mercantilistes-- i, en política exterior, continuà recollint fracassos. En el camp, mentre persistia l'atonía dels preus agraris, la situació dels camperols no féu sinó empitjorar i tocà fons l'any

1733, quan s'instaurà a tot el país la servitud de la gleva (*stavnsbandet*). De gran importància per a l'evolució ulterior de Dinamarca fou la pacificació de la seva política exterior a partir de la pau favorable de Frederiksborg, l'any 1720, en el moment de la desfeta final de Suècia.

A la segona meitat del segle XVIII l'absolutisme es tornà il·lustrat i la demanda internacional de productes agraris començà a recuperar-se. De la conjunció d'aquests dos fets sorgiren les grans reformes agràries, que en qüestió d'unes dècades havien de transformar radicalment Dinamarca, millorant les condicions de vida dels camperols (la servitud de la gleva fou abolida l'any 1788), redistribuint la propietat de la terra i augmentant considerablement la productivitat agrària. Aquest procés fou, amb tot, contradictori, atès que la nova classe de pagesos propietaris que resultà de l'aplicació de les reformes basà ben aviat la seva activitat econòmica en l'exploració de la mà d'obra barata dels camperols que no havien pogut accedir a la propietat.

A començament del regnat del "rei boig" Cristià VII (1766-1808), molts dels funcionaris il·lustrats que dirigien el país eren alemanys, amb la qual cosa el procés de germanització, creixent, com hem vist, des del segle XVI, continuà accelerant-se. L'any 1776, però, aquest desenvolupament es veié interromput, en reinstaurar-se el danès com a idioma oficial i determinar-se que, a partir d'aquell moment, només les persones nascudes a Dinamarca, Noruega i el Ducat de Holstein podrien ser funcionaris.

L'any 1807 Dinamarca, que fins llavors s'havia mantingut neutral, entrà al costat de França a les guerres napoleòniques, i finalitzava, d'aquesta manera, els bons temps de l'anomenat "florissanten perioden". El resultat d'aquesta aliança fou un nou i formidable revés històric: la pèrdua de Noruega que, per la pau de Kiel (1814) passà a Suècia. D'aquesta manera, els primers anys de la postguerra foren especialment crítics. Tant l'Estat com les principals cases de comerç feren fallida i l'agricultura es veié privada de mercats.

Políticament, els fracassos exteriors i la crisi econòmica es traduïren en un immobilisme total que es mantingué fins que l'impacte de la revolució de juliol forçà Frederic VII (1808-1839) --el "bon rei" dels contes de HC Andersen-- a iniciar un tímid procés de reformes liberals. L'any 1831 es crearen quatre parlaments regionals --un per cadascun dels territoris històrics que configuraven la monarquia plurinacional danesa (les illes, Jutlàndia, Slesvig i

Holstein)--. Aquests parlaments no tenien pràcticament cap poder i eren escassament representatius, però amb la seva instauració s'obria un importantíssim canal d'accés popular a la vida política que hauria de permetre la implantació pacífica del parlamentarisme i la democràcia.

La revolució del juliol fou també el que entaulà el conflicte dels ducats de Slesvig i Holstein, de població majoritàriament alemanya, que reivindicaven l'autonomia i el dret a incorporar-se en un futur a una eventual Alemanya unida. Aquest contenciós hauria de dur Dinamarca a la guerra dues vegades (1848 i 1864) i d'acabar amb la cessió d'ambdós territoris (els més poblats i desenvolupats de la monarquia) a Prússia i Rússia.

L'evolució de Dinamarca s'accelerà durant la dècada següent, quan aparegueren el moviment camperol --el futur gran ariet de la causa democràtica--, les esglésies contestatàries i les anomenades universitats populars. Fou tanmateix en l'àmbit polític on es produí el canvi més decisiu: l'evolució de la vetusta monarquia absoluta i l'adopció de la constitució liberal anomenada "del mes de juny" (1849), basada en la divisió del poder legislatiu entre el rei i el parlament.

Les reformes liberals --abolició dels darrers drets feudals, supressió de les corporacions i de la duana del Sund, etc.-- continuaren fins a l'any 1864, quan, a causa de la pèrdua de la guerra contra Prússia i Àustria, pujaren al poder els conservadors. Durant els gairebé quaranta anys que es mantingué el mandat d'aquests, el procés d'evolució política restà pràcticament aturat, sense, però, que això afectés massa l'economia i la societat, que continuaren progressant. Fou, justament, a la dècada de 1880 que l'industrialisme s'implantà de manera irreversible.

La darrerria del segle XIX fou l'època de l'aparició i la ràpida consolidació del cooperativisme agrari (després de la transformació de l'economia agrària de cerealística a ramadera), de gran implantació encara avui dia, i del moviment obrer. Una fita important en el desenvolupament d'aquest darrer la constituí el "compromís de setembre" de 1899 entre els sindicats i la patronal, que establí la legitimitat representativa de les organitzacions sindicals i instituí el sistema de la contractació col·lectiva.

L'any 1901 el partit dels camperols, *Venstre* (l'Esquerra) guanyava amb una aclaparadora victòria les eleccions a la Cambra baixa, i el rei Cristià IX (1863-1906) es veié obligat a acceptar la formació

d'un govern liberal-progressista i, per extensió, els principis del liberalisme.

Per veure triomfar la democràcia (les eleccions a la Cambra alta no eren encara per sufragi universal, i les dones no posseïen el dret de vot) calgué, però, esperar fins al 1915, esclatada ja la Primera Guerra Mundial i sota el govern d'una coalició de camperols radicals i el partit socialdemòcrata.

En concloure la Primera Guerra Mundial Dinamarca, que s'havia mantingut neutral, aconseguí de recuperar (1920) la part septentrional de Slesvig, després que s'hagués celebrat un plebiscit a les zones de més influència danesa del ducat, d'acord amb les resolucions de la Conferència de Pau de Versalles. Dos anys abans, el govern danès havia reconegut Islàndia com a Estat sobirà en unió dinàstica amb Dinamarca.

Durant el període d'entreguerres Dinamarca fou governada alternativament per governs minoritaris de centre i d'esquerra, els quals, tanmateix, en el terreny econòmic practicaren uns i altres la mateixa política d'austeritat amb idèntics resultats mediocres.

Les conseqüències de la Gran Depressió havien de ser particularment desastroses per a una economia tan dependent de les exportacions com la danesa. A començaments de l'any 1933 --per no donar més que una xifra--, el 40% de la força de treball es trobava en atur forçós. Fou en aquestes circumstàncies àrdues que la coalició governamental de socialdemòcrates i radicals optà aquell mateix any per pactar amb el partit Venstre els grans trets d'una nova política econòmica inspirada en les idees de Keynes. L'anomenat acord de Kanslergade, que prohibia els "lock-out" i les vagues i prometia d'afavorir les exportacions de productes agropecuaris, serví per redreçar la situació econòmica en qüestió de pocs anys. Els èxits econòmics es traduïren a les urnes en grans victòries electorals dels socialdemòcrates a les eleccions de 1935 i 1936, les quals permeteren a les esquerres de comptar per primera vegada amb la majoria parlamentària.

Malgrat haver signat un pacte de no-agressió amb Alemanya, el 9 d'abril de 1940 Dinamarca fou envaïda per les tropes hitlerianes. En un primer moment l'ocupació no comportà grans canvis, atès que els alemanys respectaren les institucions daneses, que no havien ofert resistència en considerar-ho inútil. Per un temps, doncs, Dinamarca fou el "petit canari" d'Alemanya.

L'aparició, però, d'un moviment de resistència clandestí l'any 1942 portà les autoritats alemanyes a endurir progressivament la seva política, i a l'últim dissolgué l'administració danesa a l'agost de 1943. A partir d'aquell moment, i fins la capitulació d'Alemanya, Dinamarca conegué una situació similar a la soferta pels altres països ocupats, amb enfrontaments constants entre l'exèrcit d'ocupació i la resistència. Tanmateix, Dinamarca no fou mai escenari bèl·lic, fet que la salvà, si més no, de la destrucció física.

Malgrat que les primeres eleccions democràtiques després de l'ocupació donaren el poder als liberals, qui de veritat dominà l'escenari polític de la postguerra foren els socialdemòcrates. Fou aquest partit el que --a excepció de la reforma constitucional de 1953-- prengué les grans decisions de la política danesa d'aquells anys: l'adhesió a l'OECE i al pla Marshall (1948); l'entrada a l'OTAN després del fracàs de les negociacions per crear una aliança militar nòrdica neutral (1949); la creació del Consell nòrdic (1952) i l'ingrés a l'EFTA (1959).

Els anys cinquanta i, sobretot, els seixanta, foren d'un gran dinamisme. La indústria superà per primera vegada en importància l'agricultura, i el sector públic experimentà un creixement espectacular; Dinamarca es convertí en un dels paradigmes del modern estat del benestar. Al gener de 1973 es produí l'ingrés de Dinamarca al Mercat Comú, després que el 54% de la població s'hi hagués manifestat favorable en un referèndum. Entre els partidaris més fervorosos a l'adhesió figuraven la cúpula socialdemòcrata i els camperols tradicionalment vinculats als mercats europeus, particularment al britànic.

L'any 1973, el de la crisi del petroli, fou també l'any de les "eleccions de l'ira", que portaren al parlament dos partits de caire populista --el Partit del Progrés i el dels Demòcrates Centristes-- partidaris del desmantellament total de l'Estat del Benestar. D'ençà d'aleshores la vida parlamentària s'ha caracteritzat per la seva inestabilitat i les freqüents crisis de govern. L'any 1982 les regnes del poder passaren per primer cop des del 1901 al partit conservador. Alguna cosa molt profunda havia canviat a Dinamarca.

Islàndia, les illes Fèroe i Grenlàndia

Quant al que ha esdevingut als territoris ultramarins de Dinamarca en acabar la Segona Guerra Mundial, es pot sintetitzar de la manera següent: Islàndia accedí a la independència l'any 1944; les

illes Fèroe obtingueren un estatut d'autonomia l'any 1948, després que en un referèndum celebrat l'any 1946 la població hagués votat a favor de la independència; Grenlàndia, finalment, es convertí l'any 1953 en part integrant del regne i, a l'últim, l'any 1979 obtingué un estatut d'autonomia similar al de les illes Fèroe. Com aquestes illes, té dos escons al Parlament danès, representació independent al Consell Nòrdic, i no forma part de la CEE.

Govern

Segons la Constitució de 1953, Dinamarca és una monarquia constitucional i parlamentària. La monarquia hi és hereditària, amb successió masculina i femenina.

El parlament --*Folketinget*-- és compost únicament de 179 membres elegits per sufragi universal directe i proporcional cada quatre anys. Si una tercera part del parlament ho considera necessari, es poden convocar referèndums per aprovar o rebutjar propostes de llei acceptades per la *Folketinget*. Per tal que el resultat, però, sigui vàlid, cal la participació sigui, pel cap baix, del 30% del cens electoral. L'edat electoral és de 18 anys. Normalment participen en els comicis prop del 90% dels electors.

La coalició anomenada "trèbol de quatre fulles", formada pel Partit Conservador, el Liberal Agrari, el Centrista Demòcrata i el Popular Cristià, que es creà arran de les eleccions de 1982, aconseguí superar novament la prova de les urnes a les darreres eleccions, el 10 de maig de 1988. Els resultats d'aquestes eleccions foren, en xifres, els següents:

Partits	Escons
Socialdemòcrates	55
Conservadors (det konservative folkepartel)	35
Socialistes (socialistisk folkepartel)	24
Liberals (venstre)	22
Partit del Progrés (fremskridtspartiet)	16
Social-liberals (det radikale venstre)	10
Centre demòcrates (centrum-demokraterne)	9
Demòcrata-cristians (kristeligt folkeparti)	4

135

Política exterior i defensa

La política exterior danesa té quatre pilars fonamentals: la cooperació internòrdica, el suport a les Nacions Unides, la cooperació europea i la pertinença a l'OTAN.

L'orientació nòrdica ha estat present en la política exterior danesa d'ençà d'una cèlebre reunió tripartida entre els reis de Suècia, Noruega i Dinamarca a Malmö l'any 1914, per remarcar la seva voluntat comuna de romandre al marge de la guerra mundial que tot just acabava d'esclatar.

Fou, d'altra banda, per iniciativa danesa que l'any 1952 es constituí el Consell Nòrdic, el parlament comú dels països nòrdics. Encara que les qüestions de política exterior i de defensa no es tracten al Consell Nòrdic, això no ha estat obstacle perquè Dinamarca coordini les seves actuacions en els fòrums internacionals amb les dels altres països nòrdics.

A l'ONU, Dinamarca ha adoptat una posició progressista en matèria d'ajuda al desenvolupament. Així mateix, ha participat en algunes de les operacions pacificadores de l'ONU, i manté encara un contingent de tres-cents homes a les forces militars de les Nacions Unides estacionades a Xipre.

La voluntat danesa de tenir un paper actiu en la cooperació europea quedà clarament palesa quan el país s'adherí, l'any 1949, al Consell d'Europa i posteriorment, l'any 1973, a la CEE. L'adhesió fou motivada bàsicament per raons econòmiques --ja que Dinamarca no té primeres matèries, i el mercat principal dels seus productes era l'Europa occidental--. Com es reconeix oficialment, "els danesos no s'han deixat endur mai per visions d'alta volada sobre el futur d'Europa, ans han mantingut una actitud de tocar de peus a terra. Un compromís realista, tanmateix, no és el mateix que un compromís tènue i, en el terreny substancial, Dinamarca dona suport a l'expansió de la cooperació europea". En la CEE, Dinamarca s'ha mostrat contrària al fet que la Comunitat es converteixi en un "club exclusivista", i s'ha atorgat el paper de fer de pont amb el món nòrdic.

Dinamarca és membre fundacional de l'OTAN. L'adhesió a l'Aliança Atlàntica fou en gran mesura determinada per l'experiència negativa que el país havia fet de la política de neutralitat a la Segona Guerra Mundial, en no haver pogut evitar que es veiés ocupada per l'Alemanya hitleriana.

A l'OTAN, Dinamarca emfasitza la política de distensió i, per aquesta raó, en temps de pau no permet ni l'estacionament d'armes nuclears ni la instal·lació de bases estrangeres en el seu territori.

La política danesa de defensa es basa en el supòsit que el país --situat a la sortida de la mar Bàltica, tan vital per a la Unió Soviètica-- podrà defensar-se el temps que calgui abans de l'arribada dels reforços aliats.

Economia

L'economia danesa s'ha convertit, en poc temps, d'agrària en industrial. L'agricultura encara continua tenint un pes molt gran: el 16,7% de les exportacions són de productes agrícoles. Però avui el sector exportador per excel·lència és l'industrial (75% del total d'exportacions). I això malgrat la manca gairebé absoluta de primeres matèries.

El ràpid procés d'industrialització dels anys 60 va anar acompanyat d'un fort creixement del sector públic i la conversió de Dinamarca en un modern estat del benestar. El preu d'aquest desenvolupament ha estat, tanmateix, el dèficit crònic de la balança de pagaments (molt dependent del comerç exterior), l'endeutament exterior i, fins fa poc, un dèficit constant en els pressupostos de l'Estat. Encara actualment el pagament dels interessos del deute públic constitueix una cinquena part dels pressupostos de l'Estat.

L'aprofitament del petroli i del gas de la part danesa de la mar del Nord ha obert, d'altra banda, la perspectiva que a partir del 1990 el país pugui cobrir per ell mateix la meitat de les seves necessitats energètiques. Fins ara, la necessitat d'importar la major part de la seva energia havia estat un dels factors més importants dels desequilibris econòmics danesos.

Tant el darrer govern socialdemòcrata com el dels partits no socialistes han intentat de posar remei als problemes econòmics reduint la despesa pública i frenant l'evolució dels preus i dels sous. La inflació és aproximadament del 7%. El govern no socialista també ha procurat de donar suport a la indústria d'exportació mitjançant desgravacions fiscals. L'economia ha millorat parcialment. Entre l'any 1982 i el 1983 l'economia danesa va tenir un creixement d'un 2,5% en comparació amb l'1% obtingut l'any anterior.

Per als danesos, el conjunt de mesures contra la crisi ha significat una baixa en el salari real i una reducció del suport econòmic de la societat, la qual cosa ha colpit especialment els grups que ja eren dèbils econòmicament. L'atur ha continuat sent elevat (un 8%).

Finances públiques

El pressupost total de l'Estat per a l'exercici de 1987 és de 244.000 milions de corones daneses, la qual cosa equival a un 56% de les rendes públiques. El Ministeri d'Afers Socials n'absorbeix el 35%, el Ministeri d'Instrucció Pública el 8,2%, el Ministeri de Treball el 7,1% i el Ministeri de Defensa el 6,5%.

Producte Nacional Brut (PNB)

Els set països principals en PNB *per capita* són els següents (xifres corresponents a l'any 1985, en dòlars EUA):

Estats Units	15.356
Suïssa	14.002
Canadà	13.285
Noruega	13.215
Suècia	11.369
Islàndia	10.723
Dinamarca	10.577

El Producte Nacional Brut a preus de mercat l'any 1984 va ser de 559.900 milions de corones daneses, i el 1985 de 612.900 milions.

El creixement anual del PNB en preus fixos va ser d'un 3,4% l'any 1984, un 3,8% el 1985 i es preveia que fos d'un 2-2,5% el 1986.

Energia

Tradicionalment, les necessitats energètiques de Dinamarca —tant en l'àmbit industrial com familiar— han estat cobertes mitjançant la importació de carbó i petroli, i ningú no hauria gosat imaginar que un dia Dinamarca seria capaç de bombar petroli i gas de la mar del Nord. Però l'any 1966 el "Danish Underground Consortium", que havia estat format

per la companyia naviliera A.P. Møller en cooperació amb diverses companyies petroleres estrangeres, va fer la seva primera troballa a uns dos-cents quilòmetres de les costes daneses, i tot seguit s'hi van construir plataformes de perforació. Es va començar a obtenir petroli des del 1972, i l'any 1984 el gas de la mar del Nord va començar a entrar al país i es va distribuir mitjançant una xarxa nacional de gasoductes. Tant la producció de petroli com la de gas està augmentant, i hom preveu que en pocs anys Dinamarca podrà ser autosuficient en un 50 per cent en petroli i en un 100 per cent en gas.

Actualment a Dinamarca hi ha un gran interès en l'ús de fonts d'energia alternatives i no contaminants. Un dels resultats d'aquest interès ha estat el creixement accelerat de molins de vent, que s'estenen per milers d'una banda a l'altra del país, sovint concentrats en els anomenats parcs de molins. Es tracta de molins de disseny modern i sovint d'una presència imponent, que arriben als 60 metres d'alçada i amb aspes d'una envergadura de 40 metres. Produïxen electricitat per cobrir les necessitats locals, i venen la producció sobrant a les xarxes de subministrament tradicionals. Darrerament ha estat desenvolupada una tecnologia dels molins de vent d'alt nivell, i els molins danesos s'exporten a molts països.

Agricultura

Al tombant de segle Dinamarca ja era un dels exportadors principals del món de mantega, formatge i carn. Però la competència va anar augmentant gradualment i, sobretot durant la postguerra, la política de subsidis dels estats d'Europa occidental ha dificultat la col·locació dels productes danesos. L'entrada de Dinamarca a la CEE (1973) també va canviar en molts aspectes les condicions de producció i venda de l'agricultura. Un augment en l'especialització i unes inversions de capital cada vegada més altes han comportat, entre altres coses, el fet que les finques agrícoles es fusionessin en extensions de conreu cada cop més grans. L'any 1950 hi havia 207.000 granges amb una superfície mitjana de 15,2 ha, mentre que les xifres que corresponen a l'any 1980 eren de 115.000 granges i 25,3 ha, respectivament. Alhora, ha disminuït la proporció de granges amb bestiar boví i porquí. La mecanització ha comportat que la intervenció de mà d'obra sigui considerablement més petita, i malgrat que en la producció agrícola s'empren més de dues terceres parts de la superfície del país —una proporció elevada des d'un

punt de vista internacional--, l'ocupació en l'agricultura s'ha reduït progressivament i ha arribat a ser l'any 1980 al voltant d'un 6% del total del país.

El conreu de cereals s'ha orientat més i més cap a l'ordi, sobretot per a farratge dels porcs. L'ordi ocupava l'any 1980 més del 85% de la superfície de conreu dels cereals, una concentració desconeguda en altres països. Dels tubercles, el més important és la bleda-rave farratgera per a l'alimentació hivernal del bestiar boví. Per tant, una part relativament alta de les collites es fa servir per a farratges, i l'any 1980 les tres quartes parts del valor de tota la producció de l'agricultura era de productes animals. Dinamarca, amb 180 porcs per habitant, és el país del món amb més "densitat porcina", i després d'Irlanda té el cabal de bestiar boví per habitant més alt d'Europa. S'exporta una part molt gran (entre els dos terços i les tres quartes parts) de la producció de carn de vaca i porc, cansalada, formatge i mantega. Dinamarca és el primer exportador mundial de productes agrícoles transformats.

L'èxit de l'agricultura danesa és degut en bona part al fet que els qui la practiquen des de qualsevol punt de vista estan ben informats i ben entrenats respecte al seu treball, sobretot gràcies a un bon nombre d'universitats agrícoles. També ha resultat de gran importància que els grangers hagin format des de fa molt temps les seves pròpies societats cooperatives per als productes lactis, els escorxadors i altres empreses i negocis comunals, com també en el camp de les exportacions.

La pesca també és una notable branca econòmica: l'exportació de peix (tant si és fresc com si ha estat transformat industrialment) és molt elevada, sobretot a Alemanya Federal i als països de la Mediterrània.

No obstant això, la pesca excessiva practicada per Dinamarca i altres països a les aigües de pesca tradicionals daneses ha afectat durament aquest sector. A més, els pescadors danesos han estat exclosos (o bé se'ls ha adjudicat quotes de captura més petites) de les zones econòmiques d'altres països.

PRODUCTES AGRÍCOLES

	Milions de corones		%	
	1975	1985	1975	1985
Valor total	21.557	52.660	100,0	100,0
Productes vegetals	5.683	16.246	26,4	30,9
Productes animals	15.874	36.414	73,6	69,1
– llet	5.283	11.940	24,5	26,7
– ous	289	568	1,3	1,1
– carns, animals vius	9.849	22.253	45,7	42,6

Indústria

La gran producció agrícola forma la base de la indústria alimentària que, juntament amb la indústria mecànica, és el sector econòmic més important de Dinamarca. Comprèn principalment escorxadors, fàbriques de conserves i sucre, destil·leries i fàbriques de cervesa i de tabac, i dona ocupació a un de

cada cinc treballadors del sector industrial del país. Alhora respon de més d'una tercera part del valor de la producció industrial. La seva importància en l'economia danesa és evident, ja que n'és la principal branca d'exportació, amb més del 30% del valor del total exportat. A més, al sector alimentari hi ha algunes de les indústries més grans de Dinamarca, com per exemple *De Danske Sukkerfabrikker*, *De*

Forenede Bryggerier (Carlsberg, Tuborg) i *Tulip Slagterierne*.

De les indústries, la *mecànica* és la més important del país des del punt de vista de l'ocupació: dona feina a gairebé el 40% de tota la mà d'obra industrial. Contribueix en una quarta part tant al valor de producció de la indústria com als ingressos d'exportació totals del país. Una part molt gran de la fabricació es basa en primeres matèries importades. Entre els productes mecànics d'importància en destaquen els motors, maquinària industrial i agrícola, electrodomèstics, material de telecomunicacions, vaixells i instruments i aparells elèctrics i electrònics.

La indústria danesa s'ha especialitzat en entrar en sectors que reclamen inventiva i novetat: aparells electrònics per a la recerca espacial (materials danesos han estat enviats a la Lluna), aparells de raigs X per a la medicació de les soldadures en els cascs dels avions i sistemes industrialitzats de construcció en els països que tenen problemes d'habitatge. Un sector danès especial és la producció de mitjans capaços de combatre la pol·lució, i la indústria danesa ja té una àmplia experiència en la construcció i lliurament de fàbriques, hotels i hospitals preparats per al seu funcionament. Els coneixements en l'administració

pública també han esdevingut un article per a l'exportació sota el nom d'exportació de sistemes. Per exemple, Dinamarca ha proveït l'Estat de Qatar d'un sistema d'ambulàncies i un servei d'hospitals completament integrat.

Dinamarca es troba realment al capdavant en els camps de la biotecnologia i la recombinació genètica. Per exemple, les companyies daneses participen en la lluita pel primer lloc en el mercat mundial com a proveïdors del medicament més pur possible (insulina) per a diabètics.

L'envejable èxit industrial de Dinamarca pot ser atribuït principalment a l'educació professional dels aprenents, que és molt àmplia i llarga. Això ha enfortit les companyies daneses, perquè els joves altament qualificats que ingressen a la indústria tenen plena consciència de la necessitat de produir productes perfectes d'alta qualitat. Molts fabricants són alhora inventors. La majoria de les empreses daneses són de dimensions petites o mitjanes, la qual cosa permet que si un dels empleats té una idea interessant aquesta pugui produir-se ràpidament i no es retardi per la burocràcia o pel prestigi personal. És possible provar-la immediatament i, potser, tenir-la preparada per a l'exportació en un o dos mesos.

INDÚSTRIA MANUFACTURERA, VENDES

	Milions de corones		%	
	1976	1985	1976	1985
Tota la indústria	112.609	297.077	100,0	100,0
Extracció de primeres matèries	344	823	0,3	0,3
Alimentació, begudes i tabacs	33.746	95.464	30,0	32,1
Tèxtils, vestits i pells adobades	7.353	15.182	6,5	5,2
Fustes, productes de la fusta i mobles	5.208	13.289	4,6	4,5
Paper i impresos	8.179	21.179	7,3	7,1
Productes químics, etc.	16.805	48.927	14,9	16,5
Minerals no metàl·lics	5.664	10.612	5,0	3,6
Metal·lúrgia bàsica	2.133	4.452	1,9	1,5
Manufactures metàl·liques, maquinària, etc. .	31.825	83.520	28,3	28,1
Altres productes	1.352	3.687	1,2	1,2

Situació social i mercat de treball

Com en el cas dels altres països nòrdics (i de l'Occident europeu), Dinamarca té un sistema d'assistència social molt ampli, que comprèn subsidi infantil, assegurança contra malaltia, pensió, assegurança contra l'atur, etc. Això no obstant, la crisi econòmica dels darrers anys ha obligat a retallar la despesa pública, la qual cosa ha afectat també la política social del país. El subsidi infantil, per exemple, s'ha reduït. També s'ha posat a debat el sistema de subsidis en què es fonamenta bona part de la política social.

Dinamarca, com els altres països nòrdics, ha tingut un moviment sindical únic en l'àmbit internacional. Les tres quartes parts dels assalariats són membres de sindicats. La Unió General de Treballadors Industrials (LO) està vinculada al partit socialdemòcrata, que ha governat durant molts anys.

La crisi econòmica ha debilitat en part el moviment sindical. Els sindicats s'han vist obligats a

mostrar moderació en els acords salarials, i davant de l'opinió pública han tingut dificultats per defensar-se d'atacs ideològics molt durs. S'ha posat en qüestió la manera tradicional de treballar dels sindicats.

Obrers qualificats l'any 1984: 278.000; no qualificats: 892.000; obrers en total: 1.107.000; empleats: 1.293.000

Força laboral (persones de 15 a 74 anys d'edat) a la primavera de l'any 1985: 2.753.000. D'aquests, 1.499.000 són homes i 1.254.000 dones. L'administració i les professions liberals n'ocupen un 33,2%, les indústries manufactureres un 20,8%, el comerç i les transaccions un 15,2%, els hotels, restaurants i altres serveis un 7,5%, les indústries d'obres i construccions un 6,8%, els transports un 6,8%, l'agricultura i el sector pesquer un 6,3% i el servei militar i altres un 3,3%.

Desocupació en percentatge del nombre d'assegurats contra l'atur: 1975 (terme mitjà) 5,1%, 1989 (terme mitjà) 8%.

	<i>Milions de corones</i>		<i>%</i>	
	<i>1975</i>	<i>1985</i>	<i>1975</i>	<i>1985</i>
Importacions, totals.....	59.708	191.371	100,0	100,0
De la CEE	27.357	91.354	45,8	47,7
RFA	11.775	40.355	19,7	21,1
Gran Bretanya	6.117	17.899	10,3	9,3
De l'EFTA	15.418	46.208	25,8	24,2
Suècia	8.489	24.979	14,2	13,1
Altres països	16.933	53.810	28,4	28,1
Estats Units.....	3.614	11.366	6,0	5,9
Exportacions, totals.....	50.031	179.339	100,0	100,0
A la CEE	22.409	77.862	44,8	43,4
RFA	6.648	28.419	13,3	15,9
Gran Bretanya	9.414	21.882	18,8	12,2
A l'EFTA	13.623	43.706	27,2	24,4
Suècia	7.483	21.669	15,0	12,1
Altres països	13.999	57.771	28,0	32,2
Estats Units.....	2.579	18.148	5,2	10,1

ços de cooperació que tenien lloc a l'interior de l'Agència Internacional per a l'Energia.

Quant a la política econòmica, Dinamarca va treballar per guanyar suport a la CE per tal que s'hi adoptés una política econòmica més expansiva sota la qual els països membres, conjuntament i uniforme, s'esforcessin a estimular l'activitat econòmica. El punt de vista danès era que només l'acció conjunta dels països comunitaris, i preferentment també amb la col·laboració dels Estats Units i del Japó, podria evitar l'augment de la desocupació, que els anys 70 ja era el problema principal dels països industrialitzats.

Pel que fa a les qüestions monetàries, Dinamarca es troba entre els qui van prendre la iniciativa d'establir el Sistema Monetari Europeu (SME). La proposta es va debatre en una reunió del Consell Europeu a l'abril de l'any 1978, i va ser una gran satisfacció per a Dinamarca participar en les negociacions posteriors sobre la forma actual d'aquest sistema.

L'opinió danesa era i és que la cooperació monetària a l'interior de la CE és un prerrequisit per al manteniment i el posterior enfortiment de la cooperació en tots els camps. En conseqüència, Dinamarca ha donat el seu suport a diverses propostes encaminades a enfortir la cooperació monetària europea.

Després dels anys setanta, el centre d'atenció ha passat a altres afers. Entre aquests s'hi troben la investigació i la tecnologia, les polítiques industrials, la protecció del medi i la seguretat en el treball.

Donat que el Tractat de Roma i l'antic model de cooperació no proporcionaven directrius que poguessin establir les bases per a l'acció conjunta en relació amb aquests camps, també aquests són nous en el present context. Dinamarca ha demanat que la Comunitat sigui competent en totes aquestes esferes. No hi ha cap dubte que es tracta de problemes que estan en primer pla en tots els països europeus, i que la seva solució reclama la cooperació internacional, la qual, naturalment i inevitable, hauria de tenir lloc dins del marc de la CE.

La investigació i la tecnologia faciliten la clau per al desenvolupament econòmic de l'estancada indústria europea. És necessària una política industrial per prevenir les distorsions competitives, amb l'arraconament dels sectors industrials més vells i l'organització d'indústries noves i avançades.

La protecció del medi ocupa un lloc important en l'agenda política de tots els països membres, i és un exemple clàssic d'un problema internacional que només pot ser resolt per mitjà de la cooperació.

La seguretat en el treball està a prop d'aconseguir el mateix estatus que la protecció del medi ambient, encara que no tots els països membres reconeixen la necessitat d'un entorn de treball segur per a l'existència d'indústries avançades i pròsperes.

Un repàs del treball del Consell de Ministres durant diversos anys demostra inequívocament que Dinamarca ha donat un suport constant a la Comissió en els seus esforços per ampliar el camp d'acció de la CE mitjançant l'aprovació de noves polítiques comunes.

Aquesta línia s'ha seguit amb fermesa, tenint en compte tant el temps com els mitjans. Es pot demostrar que Dinamarca ha estat disposada a fer que es facilitin a la Comunitat els recursos financers addicionals necessaris per tal de posar en marxa noves polítiques comunes.

Fins a un cert punt, tot i que amb limitacions, la Comunitat pot continuar i desenvolupar-se sense recursos financers addicionals, però això en restringiria seriosament el desenvolupament a llarg termini.

Durant les negociacions que es van dur a terme al començament dels anys 80 sobre la reforma del finançament de la CE, Dinamarca va declarar que estava disposada a augmentar el percentatge màxim de l'IVA transferit a la Comunitat d'un 1 per cent a un 2 per cent, aproximadament. El resultat final, amb el suport de tots els països membres, va ser un augment del màxim fins a l'1,4 per cent.

La raó principal per la qual Dinamarca s'interessa per les noves polítiques comunes és la seva convicció que el futur de la Comunitat depèn de la solució de problemes concrets.

Llevat que la Comunitat sigui capaç de contribuir a resoldre els seriosos problemes econòmics i polítics que afecten els països membres i els seus ciutadans, és difícil que pugui conservar la seva posició actual, i encara és més difícil que en el futur pugui estendre's i enfortir-se.

No obstant això, Dinamarca no pensa que calgui fer canvis en l'estructura institucional actual ni en els processos de presa de decisions de la Comunitat.

Des del punt de vista danès, la divisió de l'autoritat entre les diverses institucions comunitàries i els processos de presa de decisions que es deriven del Tractat de Roma són plenament satisfactoris per al desenvolupament posterior de la CE, sempre que cada país membre mostri proves de la determinació política necessària.

El debat europeu d'aquests darrers anys sobre la capacitat insuficient de la CE per arribar a prendre decisions no ha estat causat per esquerdes o imperfeccions en l'estructura institucional, sinó que prové del fet que els països membres no estaven disposats a adherir-se sincerament a declaracions polítiques que recollissin els acords concrets del Consell.

En l'opinió de Dinamarca, el punt de partida per als debats sobre innovacions institucionals no presenta cap obstacle per a l'aprovació i l'assoliment de la voluntat acordada pels països membres. Si es dóna aquest cas, Dinamarca està disposada a considerar quines innovacions institucionals serien necessàries per assolir els objectius acordats pels països membres. Si no és així, però, no considera que hi hagi cap necessitat de fer innovacions institucionals, ja que aquestes no poden constituir un objectiu en elles mateixes, sinó que han de ser instruments per a aprofundiments futurs en la cooperació.

L'Acta Unica Europea i el mercat interior

Les negociacions per a l'adopció de l'Acta Unica Europea van començar al juliol de l'any 1985 i van acabar sis mesos més tard.

El resultat d'aquestes negociacions va ser objecte d'un debat públic considerable a Dinamarca i, a proposta del Govern, el *Folketing* va decidir d'orientar-se mitjançant un referèndum.

D'aquest va resultar-ne que una clara majoria era favorable a l'aprovació danesa de l'Acta Unica Europea. Dinamarca va ser el primer país membre a lliurar els seus documents de ratificació.

L'actitud danesa bàsica respecte a l'Acta Unica és positiva. L'Acta representa un enfortiment i un millorament del procés d'integració europea en molts camps importants. En bona part, podríem considerar que l'Acta Unica Europea comporta la realització de les idees proposades per Dinamarca a la CE durant molts anys.

L'enfortiment de la recerca i de la tecnologia és d'una importància decisiva per al futur d'Europa. L'Acta Unica conté un apartat que tracta aquest aspecte. Segurament això no significa que s'hi trobin molts resultats, però el fet que temes com aquests quedin recollits en un tractat demostra la importància que els països membres consideren que han de tenir la recerca i la tecnologia.

El mateix podríem dir de la protecció del medi i de la seguretat en el treball. Al gener de l'any 1973 Dinamarca ja havia expressat l'esperança que la protecció del medi ambient obtingués una posició més important dins de la Comunitat. Ara això ha esdevingut una realitat. El fet que ambdues qüestions hagin estat incloses en un tractat demostra que es troben al mateix nivell d'importància que altres activitats comunes ja recollides al Tractat.

Per a Dinamarca és particularment satisfactori que la idea dels requisits mínims sigui la disposició fonamental, la qual cosa significa que, si un o més països membres volen introduir regulacions nacionals rigoroses, poden fer-ho sense entrar en conflicte amb el Tractat.

A més, també compta amb el suport danès la interdependència econòmica i social, igualment afirmada pel Tractat. Això ofereix una prova concreta de la solidaritat entre els països membres, la qual cosa és un prerrequisit per al desenvolupament continuat de la Comunitat.

El punt principal, això no obstant, és el que fa referència al mercat interior.

Dinamarca, juntament amb els altres països membres, va acordar que era necessari accelerar els esforços per establir un mercat interior. Això era necessari si la indústria europea havia de competir amb els Estats Units i el Japó en igualtat de condicions.

Tots els països membres van decidir que la clau per a un progrés més ràpid cap al mercat interior era canviar l'exigència de la unanimitat en les decisions que determinen les regulacions tècniques per un sistema de majoria qualificada. Això haurà de resoldre molts dels problemes que en el passat havien impedit que el Consell aprovés les propostes de la Comissió.

El problema que Dinamarca va veure en aquesta connexió va ser el conflicte potencial entre els interessos econòmics i industrials, d'una banda, i les consideracions de salut, protecció del medi i seguretat en el treball, de l'altra.

Les regulacions tècniques uniformes introduïdes sobre la base de decisions preses per una majoria qualificada podrien afectar els països membres amb propòsits ambientals molt estrictes, de manera que sovint es veiessin obligats a disminuir els seus nivells de qualitat, o bé que no els fos possible de dur a terme millores que consideressin necessàries.

En l'opinió de Dinamarca, això podria ocasionar que la Comunitat entrés en contradicció amb una de les tendències europees més importants, és a dir l'interès més gran en la salut, el medi i la seguretat en el treball.

Va ser acordat que les regulacions tècniques uniformes serien introduïdes a tots els països de la CE, però que els països membres on per raons de salut, medi ambient o seguretat en el treball trobessin insuficients aquestes regulacions, podrien continuar aplicant les seves pròpies regulacions nacionals.

Amb això, la CE va intentar de resoldre dos problemes que a primera vista semblaven incompatibles. És un mèrit de la CE el fet d'haver estat capaç de determinar el problema i haver tingut prou coratge polític per aportar-hi una solució adequada.

La política explícita del govern danès és la de treballar perquè les regulacions tècniques uniformes siguin introduïdes amb la màxima rigorositat possible, de manera que no calgui aplicar les regulacions nacionals, o si més no en casos excepcionals.

És important de tenir present que les esmentades normes nacionals només poden ser utilitzades per a propòsits ambientals o altres de semblants, i no per discriminar en favor de les indústries nacionals o bé per crear pretextos per al proteccionisme. Allò que s'ha de protegir no és la indústria ni els llocs de treball nacionals, sinó la salut, el medi i la seguretat en el treball.

Es van donar instruccions a la Comissió als efectes de vetllar perquè les regulacions nacionals no s'empressin per discriminacions arbitràries ni per limitacions camuflades del comerç, i igualment es va acordar que, si calia, el Tribunal de Justícia hauria de decidir si s'hi produeix algun cas d'abús.

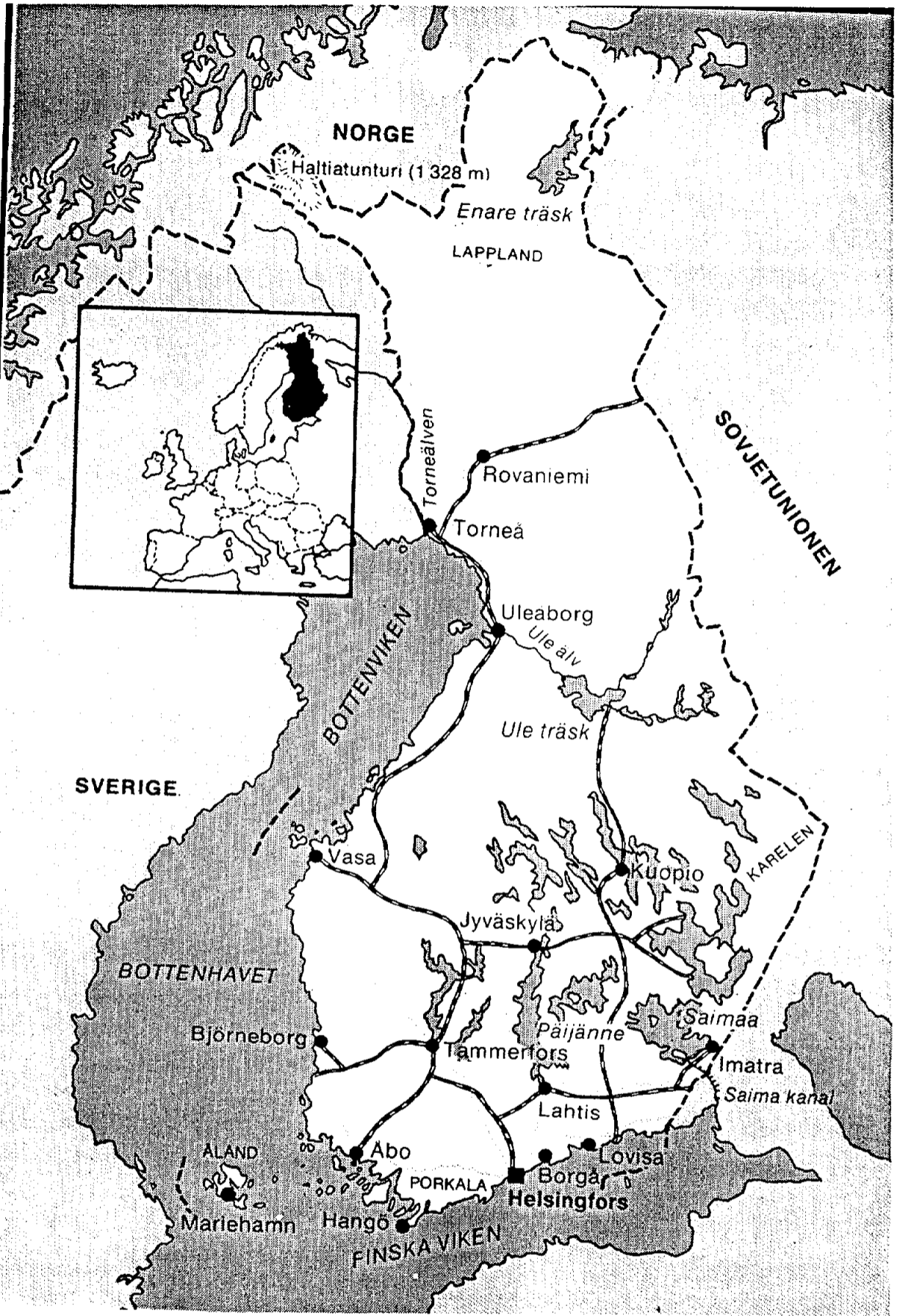
El govern danès atribueix una importància molt gran a aquestes regulacions. És un signe de maduresa política a la CE que als països membres se'ls ofereixi un mètode per resoldre simultàniament dos problemes tan importants com són el mercat interior i la protecció del medi.

Dinamarca aspira a cooperar amb els altres països membres i també amb la Comissió i amb el Parlament Europeu per tal de millorar la competitivitat mitjançant un mercat interior millorat i un augment dels esforços investigadors, tecnològics i de desenvolupament. Això hauria de dur-se a terme de manera que s'assegurés la protecció del medi i que la seguretat en el treball se situés en el punt més alt possible.

Aquesta formulació va ser aprovada amb una majoria aclaparadora al *Folketing* danès el 12 de març de l'any 1987.

L'establiment d'un mercat interior no hauria de beneficiar només els països membres. És desitjable que es prenguin iniciatives per vincular els altres països de l'EFTA a aquest sistema de cooperació, de manera que a la llarga el mercat interior sigui tan extens com sigui possible en termes tant de països com de productes.

FINLÀNDIA

El país i la seva població

Finlàndia és, amb l'excepció d'Islàndia, el país més septentrional del món. Una tercera part de la seva longitud total es troba al nord del cercle polar àrtic. Per tant, Finlàndia es troba situada a les mateixes latituds que Sibèria septentrional, Alaska i Grenlàndia meridional. No obstant això, gràcies al corrent del Golf, als vents que bufen del sud-oest i als efectes atenuants de les vies fluvials, el clima finlandès és favorablement més temperat. Finlàndia té 3.600 km de fronteres, dels quals 2.571 són terrestres. La frontera amb Suècia té una longitud de 586 km, amb Noruega 716 km, i amb la Unió Soviètica 1.369 km.

La longitud màxima del país és de 1.160 km. L'amplada màxima és de 540 km. La superfície total és de 337.032 km², dels quals 305.475 km² pertanyen a la terra i 31.557 km² a les aigües interiors. Per tant, tenint en compte la superfície, Finlàndia és un país relativament gran, l'extensió del qual a Europa només és superada per França, Espanya i Suècia, si no tenim en compte la part europea de la Unió Soviètica.

En conjunt, Finlàndia és bastant plana i no gaire elevada. La seva altitud mitjana és de 152 metres sobre el nivell del mar. Els punts més alts de Finlàndia es troben a Lapònia.

La quantitat de llacs de Finlàndia oscil·la entre els 55.000 i els 75.000. La profunditat mitjana és de 7 metres. Els llacs ofereixen una costa de 300.000 km de llarg en total, i n'hi ha 17 que tenen més de 200 km². Sense comptar les entrades de la costa, Finlàndia té aproximadament 1.100 km de litoral marítim. La major part d'aquest té al seu davant un arxipèlag d'illes, que en total arriben a unes 20.000.

El 70% de la superfície de Finlàndia és coberta de boscos, percentatge més gran que el de la resta d'Europa i fet que tradicionalment ha orientat els finlandesos cap a la silvicultura. Les espècies d'arbres més comunes són el pi, l'abet i el bedoll.

La temperatura màxima a l'estiu pot arribar als 35°C, i durant el juliol la temperatura mitjana oscil·la entre els 13 i els 17°C. La temperatura mínima a l'hivern és inferior als 30°C sota zero, i al febrer la temperatura mitjana se situa entre els 3 i els 14°C sota zero.

El nord de Finlàndia se sol cobrir de neu permanent ja des del mes d'octubre, i la resta del país, gairebé en la seva totalitat, a partir del novembre. Generalment a mitjan març la capa de neu s'endureix, i es fon a l'abril, en el transcurs d'unues dues setmanes.

Al nord de Finlàndia, les aigües es congelen a l'octubre, mentre que a la resta del país ho fan al novembre. Els grans llacs i les badies marítimes es congelen al desembre. Els hiverns especialment freds, la mar Bàltica pot arribar a congelar-se completament.

Per la seva situació tan al nord, les fluctuacions en la quantitat de llum diürna són grans. Al sud, el dia més llarg és d'unues 19 hores; el més curt és d'unues 6 hores. A l'estiu, Lapònia pràcticament no té nit: a la latitud nord de 70°, per exemple, el sol no es pon per un període de 73 dies, però a ple hivern tampoc no surt per un lapse de 51 dies. Al sud, l'estiu dura de 110 a 122 dies, amb una temperatura mitjana d'unues 10°C. Al nord, l'estiu dura de 50 a 85 dies.

Åland

L'arxipèlag i territori autònom d'Åland es troba a l'entrada del golf de Bòtnia. És format per unues 6.500 illes i illots i té una superfície total de 1.481 km². El relleu és suau i ondulat. Les costes de l'illa principal --la de Fasta Åland-- són tallades per golfs profunds. El clima és més moderat que a la resta de Finlàndia i, en conseqüència, les illes d'Åland gaudeixen d'una flora i d'una fauna també més riques.

La població és de 23.000 persones de parla sueca. La majoria resideix a l'illa de Fasta Åland, on es troba la capital, Mariehamn (10.000 hab.). Les principals activitats econòmiques són la ramaderia i l'agricultura, seguides de la navegació i la pesca. Darrerament també ha començat a tenir-hi importància el turisme.

Poblat per suecs des de l'antiguitat, l'arxipèlag va pertànyer administrativament a la província finlandesa d'Abo durant tota l'Edat moderna. L'any 1809 passà, com tota Finlàndia, a Rússia. Durant la guerra civil finlandesa fou ocupada per tropes sueques, després que la població hagués manifestat el seu desig de formar part de Suècia. L'any 1921, per recomanació de la Societat de Nacions, Suècia i Finlàndia signaren la Convenció d'Åland, que n'atorgava la sobirania a Finlàndia, però hi prescribia la neutralitat i la desmilitarització. Uns mesos més tard, les illes rebien un estatut d'autonomia amb garanties internacionals.

L'autonomia d'Åland ha estat ampliada en dues ocasions (1951 i 1983) i actualment forneix una protecció gairebé absoluta a la llengua i cultura sueques. Qualsevol persona que vulgui accedir al seu *dret de natura* --*hemortsrätt*--, per exemple, cal que

prèviament hi hagi residit cinc anys i demostrï el seu domini de la llengua sueca. El Parlament autònom - *Landsting*-- elegeix el govern d'Åland o *Landstyrelsen*, el president del qual, anomenat *Lantradet*, constitueix la primera autoritat de l'arxipèlag. El govern finlandès hi és representat per la figura del governador civil o *Landshövding*, elegida amb el consens del president del Parlament autònom.

La població

Finlàndia té 4,9 milions d'habitants. La densitat de la població, no obstant això, és molt desigual. La meitat de la població viu al sud de la línia imaginària marcada entre les ciutats de Pori-Tampere-Kymenlaakso-Kotka, encara que geogràficament aquesta zona constitueixi només la desena part del total del territori del país.

Un 40% de la població viu en regions rurals; la resta, a les zones urbanes.

Finlàndia és un país bilingüe. Els idiomes oficials són el finès i el suec. La majoria de la població (el 93,6%) és de parla finesa. La minoria suecoparlant és constituïda d'unes 350.000 persones, que constitueixen el 6,1% de la població.

Durant els darrers anys el nombre de persones suecoparlants ha disminuït, tant en termes absoluts com en relatius. Segons la llei del 1922, una localitat és bilingüe si té una minoria del 10%. Tanmateix, un municipi no pot declarar-se monolingüe abans que la quantitat de la minoria arribi a un percentatge inferior al 8%.

La disminució en el nombre d'habitants de parla sueca és deguda a diversos factors, com per exemple una natalitat menor, l'emigració cap a Suècia dels habitants de les regions de parla sueca i també els casaments entre persones de parla finesa i de parla sueca.

El 91% dels finlandesos pertany a l'Església luterana, però hi ha també una minoria important de confessió ortodoxa.

La llengua finesa

El finès no és una llengua indoeuropea. Pertany, com l'estonià, l'hongarès i les llengües de certes minories del centre i el nord de Rússia, al grup fino-úgric, parlat per un nombre total aproximat de 21 a 22 milions de persones.

Història

Procedents de l'est, els antics finlandesos van arribar al territori actual de Finlàndia durant una de les ingents migracions europees del començament de l'era cristiana, i amesura que poblaven les terres, anaven desplaçant els lapons cap al nord. Actualment, a la Lapònia finlandesa només hi queden uns 2.000 lapons autòctons. Després d'una sèrie de croades al segle XII, els suecs, procedents de l'oest, van establir-se en el territori de la Finlàndia actual i el van integrar al regne suec per un període de sis segles i mig. Durant el domini suec, Finlàndia, sense cap entitat nacional, no va ser res més que un conjunt de províncies sueques administrades des de la ciutat de Turku-Åbo. L'idioma administratiu i cultural era el suec (la Universitat d'Åbo havia estat fundada el 1640), si bé els oficis religiosos se celebraven en llengua finesa.

L'any 1809 Finlàndia va ser cedida per Suècia a Rússia, i va esdevenir un gran ducat autònom dins de l'Imperi Rus. El canvi de dependència nacional va resultar inicialment beneficiós per als finlandesos, ja que per primera vegada a la seva història van poder tenir institucions administratives i polítiques pròpies, encara que aquestes darreres estiguessin basades en una constitució sueca i fossin calcades del sistema polític-administratiu suec.

Els finlandesos es van mantenir lleials al tsar i bastant conservadors en el transcurs del segle XIX, i d'aquesta manera van aconseguir que se'ls concedissin les possibilitats de desenvolupar el seu estat i la seva economia. Els problemes amb Rússia i l'aparició d'un nacionalisme radical finlandès corresponen al període final de la dominació russa, quan el tsar Nicolau II, preocupat per la creixent amenaça alemanya, va iniciar un procés de "russificació" que hauria de culminar en l'assimilació directa de Finlàndia a Rússia l'any 1914. Però allò que va conduir els sectors dirigents finlandesos a proclamar la independència del seu país l'any 1917 no va ser l'opressió russa (que havia finalitzat amb la revolució del febrer i la restauració de l'autonomia finlandesa), sinó el temor de les classes mitjanes finlandeses a la revolució bolxevic.

Finlàndia va accedir a la independència pacíficament, en ser reconeguda gairebé immediatament pel govern bolxevic de Lenin. No obstant això, els primers mesos del nou país independent van ser tràgics i violents, en esclatar la guerra civil entre els nacionalistes i l'esquerra radical obrera i camperola.

Al contrari del que havia succeït en situacions similars a altres països, la curta però cruenta guerra civil finlandesa no va acabar amb la implantació d'un règim autoritari i dictatorial. Durant el període 1919-1925 el president liberal Kaarlo Ståhlberg va dur a terme amb un èxit notable una política de reconciliació nacional que, entre altres coses, va implicar la realització d'una reforma agrària profunda, una amnistia general i la legalització del partit comunista.

El Partit Socialdemòcrata va adoptar una línia reformista i es va integrar al sistema democràtic amb tant d'èxit que només deu anys després de la guerra civil va aconseguir de formar un gabinet minoritari. Durant els anys de la recessió econòmica, a Finlàndia va fer la seva aparició un moviment dretà antiparlamentari i anticomunista --el moviment *Lappo*--, que va arribar a un extremisme tal que va atacar els socialdemòcrates i fins i tot l'any 1932 va intentar dur a terme un cop d'estat. L'intent va ser rebutjat i la democràcia parlamentària va sobreviure la crisi.

Pel que fa a la política militar, un cop els propòsits pacífics de la Societat de Nacions van començar a ensorrar-se davant el creixement del potencial de l'Alemanya de Hitler, Finlàndia va intentar orientar-se cap a Escandinàvia i Suècia. Malauradament, les esperances d'una aliança defensiva no van enlloc, i quan l'any 1939 va començar la Guerra d'Hivern contra l'URSS, Finlàndia es va trobar sola. Com a rerafons de l'anomenada "Guerra d'Hivern" es trobava el temor clàssic de la Unió Soviètica per la seguretat de Leningrad i la seva connexió amb la mar Bàltica. Quan, l'any 1920, es va signar el tractat de pau amb la Unió Soviètica, aquesta darrera es trobava debilitada i no havia aconseguit pel tractat una frontera estratègica que satisfés els seus desigs. El rearmament d'Alemanya va fer reactivar un cop més la qüestió de la neutralitat finlandesa. La Unió Soviètica temia que Finlàndia fos utilitzada com a base des d'on llançar atacs contra ella, i va fer una proposta per tal d'intercanviar territoris: l'URSS oferia àmplies regions boscoses de la Carèlia de l'Est, zones que desitjaven els nacionalistes, a canvi de certes illes importants del Golf de Finlàndia i la part sud de l'istme de Carèlia. El govern finlandès va refusar d'accedir a les demandes soviètiques. Tenia por, d'una banda, de perdre una bona línia de defensa i, de l'altra, de córrer la mateixa sort que els Estats bàltics. El govern finlandès també era de l'opinió que la Unió Soviètica havia de tenir confiança en el desig de pau i en la neutralitat de Finlàndia. El mariscal Mannerheim --l'artífex de la independència-- i el president

Paasikivi eren partidaris de fer concessions, però no era aquesta l'opinió de la majoria del govern. Els primers van comprendre la necessitat d'assegurar la invulnerabilitat de Leningrad i sabien que l'exèrcit finlandès no podria oferir una defensa duradora davant de l'aclaparadora superioritat de les forces soviètiques. La Guerra d'Hivern va durar tres mesos, del 30 de novembre del 1939 al 13 de març del 1940. Va ser guanyada pels soviètics, tot i els espectaculars èxits inicials de les tropes finlandeses. Finlàndia va ser obligada a fer les concessions territorials que exigien els soviètics, però va romandre independent i va guanyar un crèdit considerable davant el món.

L'estiu del 1941, en produir-se l'atac de Hitler contra la Unió Soviètica, Finlàndia va entrar de nou en guerra contra l'URSS. Finlàndia va combatre al costat d'Alemanya, però formalment de manera independent. Havia d'adherir-se a algun bloc simplement per tal d'assegurar-se el proveïment d'aliments i altres necessitats. L'aïllament podia haver representat una ocupació o almenys un intent d'ocupació per una part o per l'altra, i lògicament els finlandesos també tenien l'esperança de recuperar les terres que havien perdut durant la Guerra d'Hivern. Finlàndia va intentar mantenir-se independent respecte Alemanya, amb el propòsit de dirigir-se als aliats per demanar-los assistència a l'etapa final de la guerra. Des del 1943 Finlàndia va estar a la recerca de vies per tal d'aconseguir una pau per separat; la situació va madurar l'estiu del 1944. Per tal de poder detenir l'ofensiva soviètica, Finlàndia es va veure obligada a concretar un acord formal amb Alemanya, però un cop estabilitzat el front va haver-hi canvi de president i de govern, i finalment el setembre del 1944 es va aconseguir la pau sota la presidència de Mannerheim (pau que va ser confirmada a París l'any 1947). Així doncs, després de recuperar-les temporalment, Finlàndia va tornar a perdre les mateixes zones que ja havia perdut l'any 1940; a més, va haver de pagar dures indemnitzacions de guerra i afrontar el problema de la repatriació de més de 300.000 refugiats de Carèlia.

Durant molt temps van prevaler les males condicions de l'època de la postguerra. L'any 1948 hi va haver una millora, quan la Unió Soviètica va reduir sensiblement el saldo de la suma d'indemnització de guerra en haver-se signat un tractat d'amistat, cooperació i assistència mútua, que entre altres coses obligava Finlàndia a permetre la utilització del seu territori per part de l'URSS en cas d'un atac d'Alemanya o dels seus aliats. Posteriorment, la Unió Soviètica va

retirar-se de la zona de Pokkala, la qual l'any 1944 havia estat arrendada per la força per un període de 50 anys. La retirada de la Comissió de control l'any 1947 i la restitució de la zona de Pokkala va significar la fi del període de postguerra i el retorn a la sobirania total, la qual cosa quedà demostrada amb l'adhesió de Finlàndia al Consell nòrdic i a les Nacions Unides, l'any 1955.

El nou període històric de Finlàndia conegut com la "segona república" s'ha caracteritzat pels canvis en relació amb la primera època de la Finlàndia independent. Políticament i cultural, Finlàndia va assumir un perfil més esquerrà i, de manera corresponent, gran part de la tradició de tendència dretana va ser desplaçada de la vida pública, i també, de manera més lenta, de la ment del poble. La influència considerable que Alemanya havia exercit sobre la vida econòmica i cultural era ara absent, alhora que Finlàndia es tornava cap als aliats i la resta d'Escandinàvia. Les sospites envers la Unió Soviètica van continuar dominant els sentiments per un espai de temps considerable, però particularment la persistència del president Paasikivi en tractar d'obtenir suport i aprovació per a una nova política exterior d'amistat amb aquesta va començar lentament a donar els seus fruits. El canvi d'actituds fou un procés llarg i dificultós, especialment després d'una guerra i dels grans sacrificis que se'n van derivar. El successor de Paasikivi, Kekkonen, que va continuar molt de temps amb aquesta tasca, va ser qui realment va afermar l'autèntic establiment d'aquesta línia de la política exterior finlandesa, basada en la comprensió de la posició geopolítica del país i la consegüent acceptació dels interessos nacionals reals.

Pel que fa als canvis en el camp econòmic van ser encara més significatius. Entre altres coses, l'estructura industrial del país, que tradicionalment s'havia fonamentat en el processament de la fusta --serradores i fàbriques de polpa i paper--, va veure's profundament modificada en desenvolupar-se fortament la indústria metal·lúrgica i d'enginyeria mecànica. El factor decisiu d'aquesta transformació va ser, justament, el pagament de la indemnització de guerra, que havia de ser abonada amb productes metal·lúrgics i de drassanes.

Des de la fi de la postguerra, l'intercanvi comercial amb la Unió Soviètica ha tingut un paper molt important en l'economia finlandesa. Tan aviat com la indemnització de guerra va estar pagada, la Unió Soviètica va començar a adquirir quantitats equivalents de productes industrials de Finlàndia a canvi,

per exemple, de petroli i cereals. Aquest comerç es basava en convenis a llarg termini, que des d'aleshores han tingut un efecte estabilitzador en l'economia.

Des del punt de vista de Finlàndia, el comerç exterior ha estat sempre una qüestió política. Finlàndia mai no ha desitjat de posar en perill la seva política de postguerra d'amistat envers la Unió Soviètica per mitjà d'una integració comercial. De fet, Finlàndia ha satisfet l'URSS assegurant que en comerciar amb Occident no nodreix cap intenció de veure's implicada o subjecta a cap bloc polític ni militar d'Occident. Així, quan l'any 1961 Finlàndia es va integrar a l'EFTA o el 1973 signà un conveni amb la CEE, la Unió Soviètica no va interpretar aquestes mesures com adreçades en contra seva. Tanmateix, la política comercial de Finlàndia reflecteix l'objectiu més important de la seva política exterior: el seu desig de mantenir-se allunyada dels conflictes entre les grans potències; preservar la seva neutralitat; i tendir a una col·laboració estreta amb tots els seus veïns.

Govern

El Parlament de la República de Finlàndia és monocameral, i els seus 200 diputats són elegits cada quatre anys per sufragi universal directe. El dret de vot s'obté a partir dels 18 anys d'edat. El sistema electoral és basat en la representació proporcional, la qual cosa tendeix a afavorir una multiplicitat de partits polítics.

Com que cap partit no compta per ell mateix amb la majoria en el Parlament, i també a causa que el govern ha de tenir la confiança del parlament, el gabinet ministerial és, en general, una coalició de diversos partits. En la majoria dels casos, aquesta coalició s'ha format dins d'un marc de centre-esquerra.

El President de la República de Finlàndia és elegit cada sis anys. Exerceix amplis poders i la Constitució li atorga la iniciativa en qüestions de política exterior. El President actual és el Dr. Mauno Koivisto, reelegit per al mandat presidencial del 1988 al 1994.

Segons els resultats de les eleccions generals del 1987, la distribució d'escons és la següent (entre parèntesis hi ha els resultats de les anteriors eleccions):

<i>Partits</i>	<i>Escons</i>	<i>Vots %</i>
Socialdemòcrata	56 (57)	24,3
Coalició Nacional del Centre	53 (44)	23,2
Demòcrata Popular	40 (38)	17,6
Popular Suec	16 (17)	9,4
Rural	13 (11)	5,3
Unió Cristiana	9 (17)	6,3
Els Verds	5 (3)	2,6
Alternativa Democràtica	4 (2)	4,0
	4 (10)	4,3
	200	

Política exterior

La política exterior de Finlàndia es caracteritza per una neutralitat activa, encaminada a salvaguardar el benestar i la seguretat del poble finlandès i a consolidar la pau internacional. Aquesta política, anomenada la "línia Paasikivi-Kekkonen", segons els seus dos promotors principals, els presidents JK Paasikivi i Urho Kekkonen, troba el seu fonament en el desig del país de romandre al marge dels conflictes entre les grans potències, de mantenir relacions amistoses amb tots els països, de propugnar solucions pacífiques per als problemes internacionals i de promoure la cooperació entre les nacions del món. Finlàndia dóna suport a la distensió en les relacions entre estats i dóna suport a tots els esforços adreçats a reduir les tensions militars.

Per damunt de tot, Finlàndia desitja de consolidar les seves relacions amb els països veïns, és a dir, amb els països nòrdics: Dinamarca, Islàndia, Noruega i Suècia, com també amb la Unió Soviètica. Les relacions fino-soviètiques es basen en el tractat d'amistat, cooperació i assistència mútua signat l'any 1948 i renovat per 20 anys el 1970 i el 1983.

Tradicionalment, les relacions entre Finlàndia i els altres països nòrdics han estat sempre excel·lents. Finlàndia és membre del Consell nòrdic des del 1956. Les relacions amb els seus països limítrofs abasten una àrea social extensa.

Finlàndia va ingressar a les Nacions Unides l'any 1955, i va donar suport en tots els aspectes als esforços d'aquest for internacional per resoldre diversos problemes mundials. En nombrosos plantejaments i resolucions, Finlàndia ha adoptat una línia comuna amb els altres països nòrdics. Ha participat en les activitats de manteniment de la pau i ha posat tropes a disposició de l'ONU al Caixmir, a Xipre i a l'Orient Mitjà. En el si de l'ONU, Finlàndia ha donat suport a les aspiracions d'emancipació de les colònies i ha votat a favor del nou ordre econòmic internacional i d'altres iniciatives encaminades a elevar el nivell de vida dels països en via de desenvolupament.

D'acord amb la seva política exterior, basada en una neutralitat activa, Finlàndia s'ha predisposat sempre a oferir els seus serveis per a la preparació i l'organització de conferències internacionals. Els anys 1970 i 1971 Hèlsinki va servir de seu a la conferència sobre la limitació d'armaments estratègics (SALT), que va tenir lloc entre els Estats Units i la Unió Soviètica. Finlàndia va contribuir d'una manera singularment activa a la realització de les diverses fases de la Conferència sobre la Seguretat i la Cooperació a Europa (CSCE). El fet que tant la primera etapa (1973) com l'etapa final (1975) d'aquesta conferència fossin celebrades a Finlàndia pot ser considerat com un reconeixement a la política exterior constructiva que persegueix aquest país.

Economia

En assolir la independència, l'any 1917, la societat de Finlàndia era típicament agrícola, amb problemes i desigualtats socials.

La industrialització no va agafar una autèntica embranzida fins després de la Segona Guerra Mundial. El país es va veure obligat a construir en poc temps tallers mecànics i drassanes per poder furnir les màquines i els vaixells que la Unió Soviètica havia exigit com a indemnització de guerra, pagament que Finlàndia va complir en els seus terminis i gairebé del tot, a excepció de la part que els russos van condonar.

Finlàndia té pocs recursos naturals, llevat de boscos i d'unes grans reserves de coure. A més, el clima no és pas el millor. Li manquen, per exemple, ports lliures de glaç durant tot l'any. La terra tampoc no és massa fèrtil. Malgrat això, s'ha convertit en un modern estat de benestar amb una economia ben desenvolupada i un alt nivell de vida. El país ha aconseguit d'especialitzar-se en uns quants sectors.

Durant la dècada de 1960 Finlàndia es va fer famosa pels seus productes de disseny (joies, ceràmica, vidre, articles de porcellana i teixits) i durant els anys setanta per productes industrials d'alta tecnologia. Avui dia el país exporta més i més *know-how* i competeix en concursos internacionals d'adjudicació de projectes. Els boscos són encara la primera matèria més important i constitueixen el pilar dels sectors clàssics de l'economia, la indústria de la fusta i el paper. Des del punt de vista de l'ocupació dominen la manufactura d'articles transformats i el sector dels serveis.

Econòmicament, Finlàndia també està fermament vinculada als països occidentals, però el comerç amb la Unió Soviètica, que és purament de canvi --és a dir, el que serveix de mitjà de pagament són les mercaderies, i no pas les divises-- ha tingut un paper important com a anivellador dels alts i baixos conjunturals. La davallada econòmica que va seguir la crisi del petroli de 1973 afectà també Finlàndia, si bé amb retard. El país es va veure obligat a duplicar el seu deute extern per cobrir el dèficit de la balança de pagaments. Va augmentar la inflació, com també l'atur, que fins llavors havia estat poc important.

A finals dels anys setanta començà un llarg període d'alça. El govern, gràcies a la política de concòrdia que s'havia establert, va aconseguir d'estimular la demanda interna fomentant el sector privat. Durant un temps van reduir-se tant la inflació com l'atur. Això no obstant, a començaments dels anys vuitanta la inflació assolí novament xifres extremes, però posteriorment ha baixat a nivells estables. L'atur s'ha mantingut als voltants del cinc per cent. L'economia sofrí una depressió quan les exportacions a la Unió Soviètica començaren a baixar fins aproximadament el 20% o menys, després d'haver assolit un nivell del 26% l'any 1982. Donat que Finlàndia importa la major part del seu petroli de la Unió Soviètica, els alts preus d'aquest combustible van menar a un augment de les exportacions a l'URSS. Ara els papers estan canviats. Amb els preus baixos del petroli Finlàndia no pot vendre tant. Se cerquen nous camins per estimular el comerç amb l'URSS, però també per eixamplar el mercat a Occident. Així mateix, les exportacions als països occidentals han augmentat molt. Alhora, l'economia finlandesa ha augmentat ràpidament després del descens a principis de la dècada de 1980. El creixement ha estat superior al dels països de l'OCDE i considerablament superior al de Suècia. Per estimular l'economia, el deute extern

ha crescut també fortament. No obstant això, és un 1% del producte nacional brut (PNB), molt inferior (15%) al de l'OCDE. La inflació, com també el dèficit de la balança de pagaments, torna a pujar, no pas com a resultat de la pressió inflacionària externa, sinó a causa de l'escalfament interior. Això es considera especialment important si tenim en compte el fet que Finlàndia vol participar en el desenvolupament econòmic que hi ha en camí a l'Europa occidental.

COMPARACIONS INTERNACIONALS

Nivell de vida

*Producte nacional brut per càpita, 1986
(en dòlars USA)*

Suïssa	20 500
Estats Units	17 300
Noruega	16 700
Japó	16 100
Dinamarca	16 100
Suècia	15 700
RFA	14 600
FINLANDIA	14 300
Canadà	14 200
França	13 100
Austria	12 400
Països Baixos	12 000
Bèlgica	11 400
Itàlia	10 500
Regne Unit	9 700
Espanya	5 900

Font: *Main Economic Indicators* (OCDE)

Creixement econòmic*Creixement anual mitjà en la producció total,
1983-1987 (en %)*

Noruega	4,3
Canadà	4,2
Japó	3,9
Estats Units	3,8
Regne Unit	3,5
FINLANDIA	3,1
Espanya	2,8
Suècia	2,5
Dinamarca	2,5
Itàlia	2,4
RFA	2,3
Suïssa	2,3
Països Baixos	2,2
Austria	1,8
França	1,6
Bèlgica	1,4

Atur*Atur en percentatge de la mà d'obra, 1987*

Suïssa	0,9
Suècia	1,9
Noruega	2,1
Japó	2,8
Austria	3,6
FINLANDIA	5,0
Estats Units	6,1
RFA	6,5
Dinamarca	7,9
Canadà	8,8
Països Baixos	9,6
Regne Unit	10,3
Itàlia	10,5
França	10,8
Bèlgica	10,9
Espanya	20,1

Inflació*Mitjana de l'alça anual de preus al consumidor,
1983-1987 (en %)*

Japó	1,3
RFA	1,6
Països Baixos	1,6
Suïssa	2,3
Austria	3,0
Estats Units	3,3
Bèlgica	4,4
Canadà	4,6
Regne Unit	4,7
Dinamarca	5,1
FINLANDIA	5,7
França	5,7
Suècia	6,6
Noruega	7,2
Itàlia	9,0
Espanya	9,3

Taxa d'inversions*Inversions en percentatge del PNB, 1986*

Japó	27,8
Noruega	27,5
Suïssa	24,3
FINLANDIA	23,1
Austria	22,4
Dinamarca	20,4
Canadà	20,2
Itàlia	20,1
Espanya	19,7
Països Baixos	19,5
RFA	19,5
França	18,8
Suècia	18,2
Estats Units	17,8
Regne Unit	17,2
Bèlgica	16,1

Deute públic*Deute públic en percentatge del PNB, 1986*

FINLANDIA	17,5
Noruega	26,4
França	36,4
RFA	42,4
Espanya	46,2
Austria	47,1
Estats Units	50,5
Regne Unit	53,8
Dinamarca	59,3
Canadà	67,4
Japó	69,1
Suècia	71,0
Països Baixos	75,5
Itàlia	102,4
Bèlgica	132,5

Recursos naturals i energia

El recurs natural principal de Finlàndia és el bosc, que cobreix tres quartes parts del territori i forneix la primera matèria a l'encara importantíssima indústria dels derivats de la fusta.

A més de mineral de ferro, que cobreix aproximadament la meitat de les necessitats internes, també s'hi extreuen en gran escala coure i níquel. Els jaciments de plom, zinc, or i argent també tenen importància econòmica, com també els metalls d'aliatge rars: cobalt, crom, titani i vanadi.

El subministrament d'energia es basa parcialment en la força hidràulica, llenya i torba nacionals, però la importància més gran la té el petroli, que procedeix de la Unió Soviètica en un 80%. D'aquest país també s'importa gas natural i electricitat. Finlàndia té quatre centrals nuclears, dues d'equipades amb reactors soviètics i les altres dues amb reactors suecs.

L'any 1985 els suecs van obtenir el 41% de la seva energia de centrals atòmiques. Els projectes anteriors de construir una cinquena central nuclear es van aturar indefinidament l'any 1986, com a conseqüència de la inquietud que es va difondre arran de

l'accident de Txernòbil. En comptes d'això, hom planifica un augment en les importacions de carbó. Es construiran dues noves centrals tèrmiques alimentades amb aquest combustible. A mitjan dels anys vuitanta es va allargar el gasoducte de la Unió Soviètica, de 400 km de longitud, fins a Hèlsinki i Tampere.

Agricultura

La superfície conreada ateny prop de 2,6 milions d'hectàrees, xifra que equival al 9,5% de l'extensió del país. Una part preponderant de les finques de conreu són petites (5-10 ha) i solen ser una activitat complementària, al costat de l'explotació forestal i la ramaderia. Malgrat la baixa productivitat, hi ha superproducció de la majoria de productes agrícoles, els quals es venen a l'estranger amb el suport de subsidis estatals per a l'exportació. El cereal més conreat és la civada, seguida de l'ordi, el blat i el sègol. Una gran part de l'àrea conreada es dedica a plantes farratgeres i de pastura, i també s'hi conreen en una extensió important les patates i la bleada-rave sucrera. Els productes d'exportació més importants són la llet i altres productes lactis.

L'èxode del camp vers les ciutats ha estat tardà. La part de la població dedicada totalment o parcialment a l'agricultura és superior a qualsevol altre país de l'Europa occidental (12%).

Indústria

Fins a la Segona Guerra Mundial, la indústria finlandesa era limitada i poc diversificada: la *indústria forestal* (serradores, fàbriques de pasta de cel·lulosa i paper) dominava completament, i responia de més del 80% de l'exportació total del país. La postguerra, però, va comportar una ràpida industrialització i diversificació empresarial, i es va expandir especialment la indústria mecànica i química. Malgrat això, el sector forestal té encara una importància molt gran per a l'economia del país. És una branca altament orientada a l'exportació --el 80% de la producció s'envia al mercat mundial-- i contribueix anualment amb aproximadament el 40% dels ingressos d'exportació de Finlàndia. Nogensmenys, només dona ocupació al 8% dels assalariats, atès que està altament mecanitzada. La *indústria mecànica i del metall* és el sector més important del país des del punt de vista de l'ocupació (un de cada tres treballadors industrials). La fabricació de productes mecànics és

molt variada, per bé que la maquinària i els mitjans de transport per a la indústria forestal hi ocupen una posició prominent. Una gran part d'aquests productes s'exporten, i fins i tot s'han construït instal·lacions industrials senceres per exportar-les a la Unió Soviètica. També forma part d'aquesta branca la indústria naval, que ha especialitzat les seves drassanes en la construcció de vaixells de passatgers, trencaglaços i plataformes marines d'extracció de petroli, i que principalment exporta. Tant la fabricació de productes forestals com els del ram del metall i mecànic l'efectuen sobretot grans consorcis industrials. L'empresa estatal *Enso-Gutzeit*, que té la planta de Summa, prop de Kotka, fabrica paper de diari, i la seva instal·lació de Kankopää, vora Imatra, és una de les factories de pasta de cel·lulosa més grans d'Europa. *Rauma Repola Oy* desplega activitats en el sector forestal i mecànic, mentre que *Valmet* i *Wärtsilä* són dos grans consorcis dedicats a la indústria mecànica.

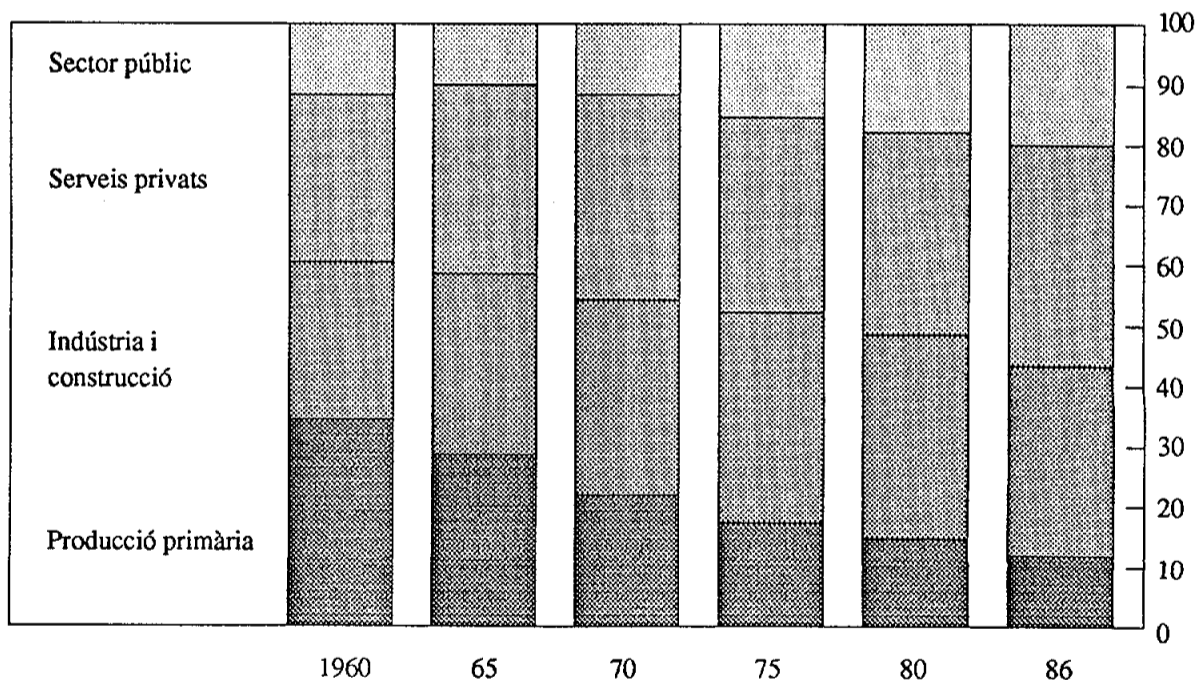
Un altre sector industrial que ha tingut un fort creixement durant la postguerra és el químic. La companyia estatal *Neste Oy* (que té refineries i fabri-

ca productes petroquímics) és l'empresa més gran del ram i alhora la primera del país pel que fa al volum de facturació. Dins la indústria química es fabriquen, a més, adobs artificials, medicaments i articles de plàstic. Entre les altres branques industrials destaquen la tèxtil i de confecció, que són de les més antigues de Finlàndia. L'empresa *Oy Finlayson*, de Tampere, és una de les poques empreses de les dues branques esmentades. Altres productes industrials importants per a Finlàndia són els articles de ceràmica, porcellana i vidre, a més dels mobles, tots ells coneguts arreu del món pel seu disseny artístic.

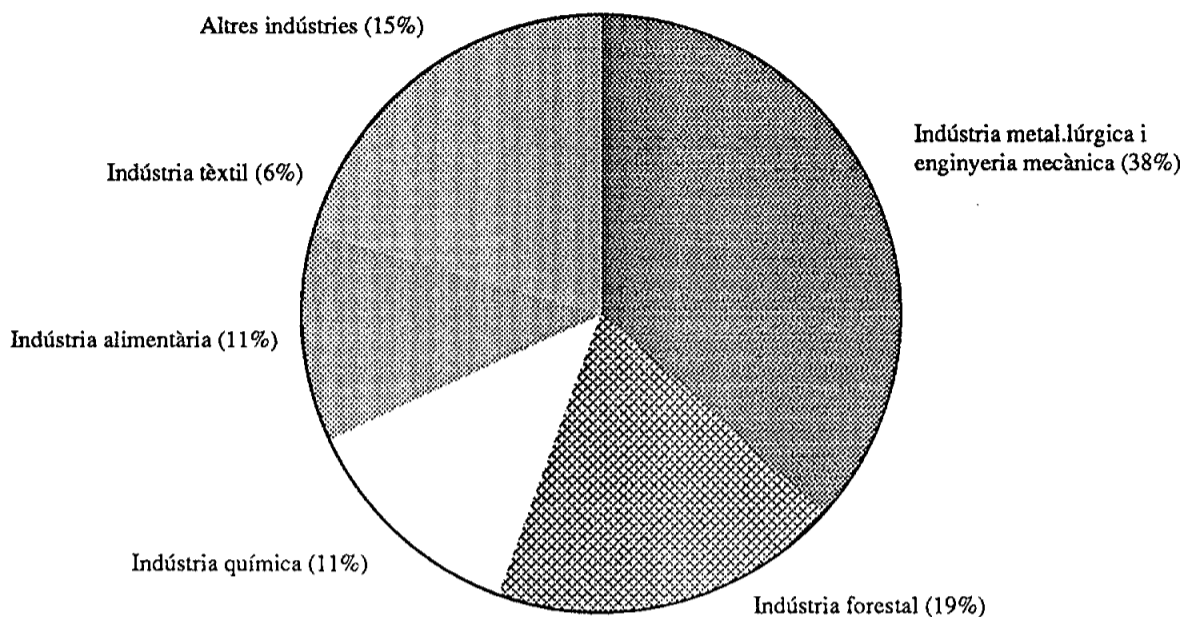
Atès que el desenvolupament de la indústria es va fer molt tard (als anys cinquanta), Finlàndia té avui dia un aparell de producció més modern que molts altres països industrialitzats. Això, combinat amb un fort impuls de l'especialització, fa que els finlandesos s'hagin estalviat moltes de les crisis estructurals que pateixen altres països industrialitzats de l'occident europeu. La indústria de Finlàndia també ha tingut un actiu paper de compra d'empreses a l'estranger.

ESTRUCTURA DE L'ECONOMIA

Persones ocupades segons sectors d'activitat econòmica (en %)

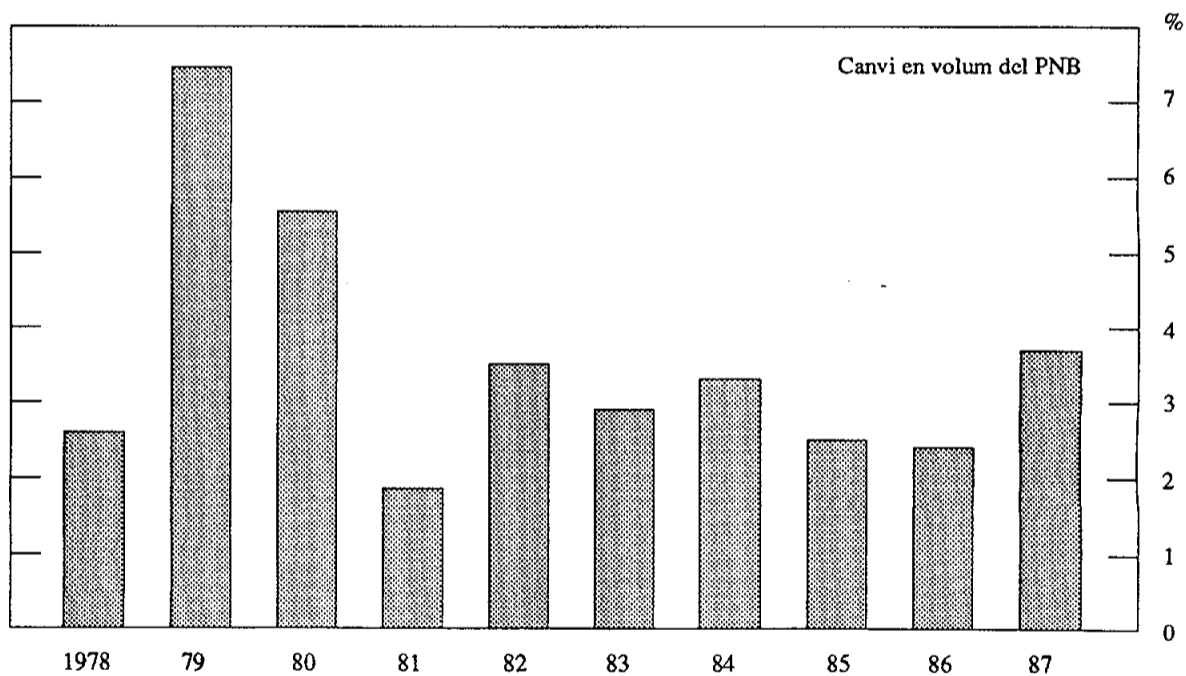

DISTRIBUCIÓ DE LA PRODUCCIÓ INDUSTRIAL

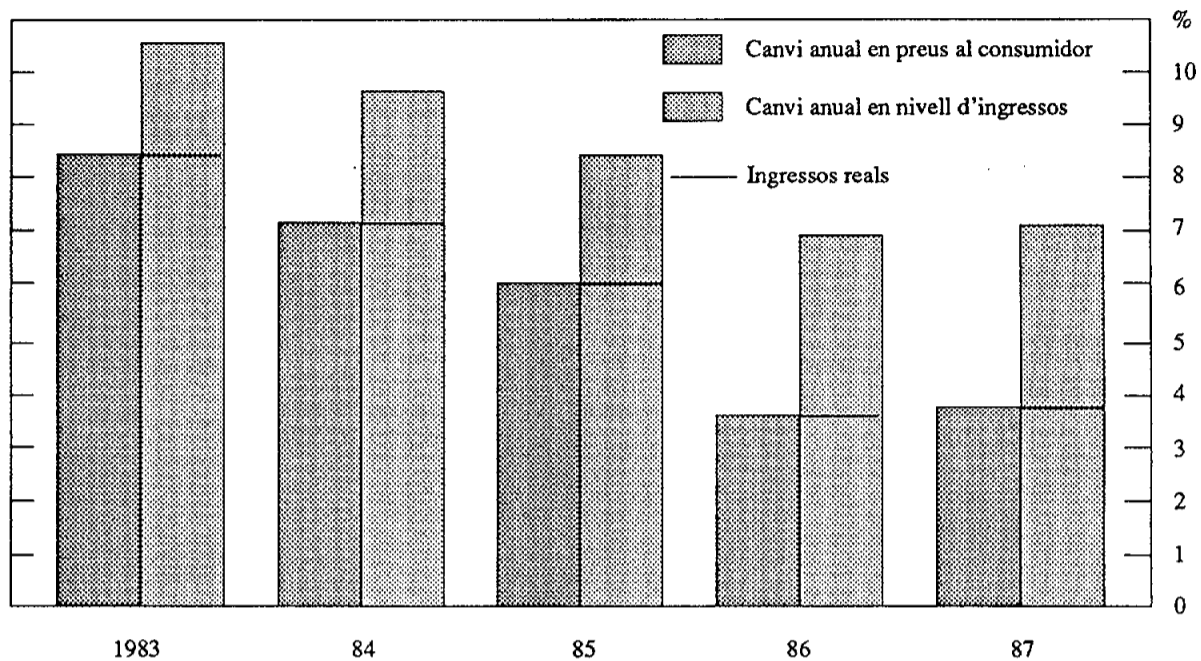
Les companyies estatals representen el 16% de la indústria finlandesa.

VOLUM DE PRODUCCIÓ TOTAL

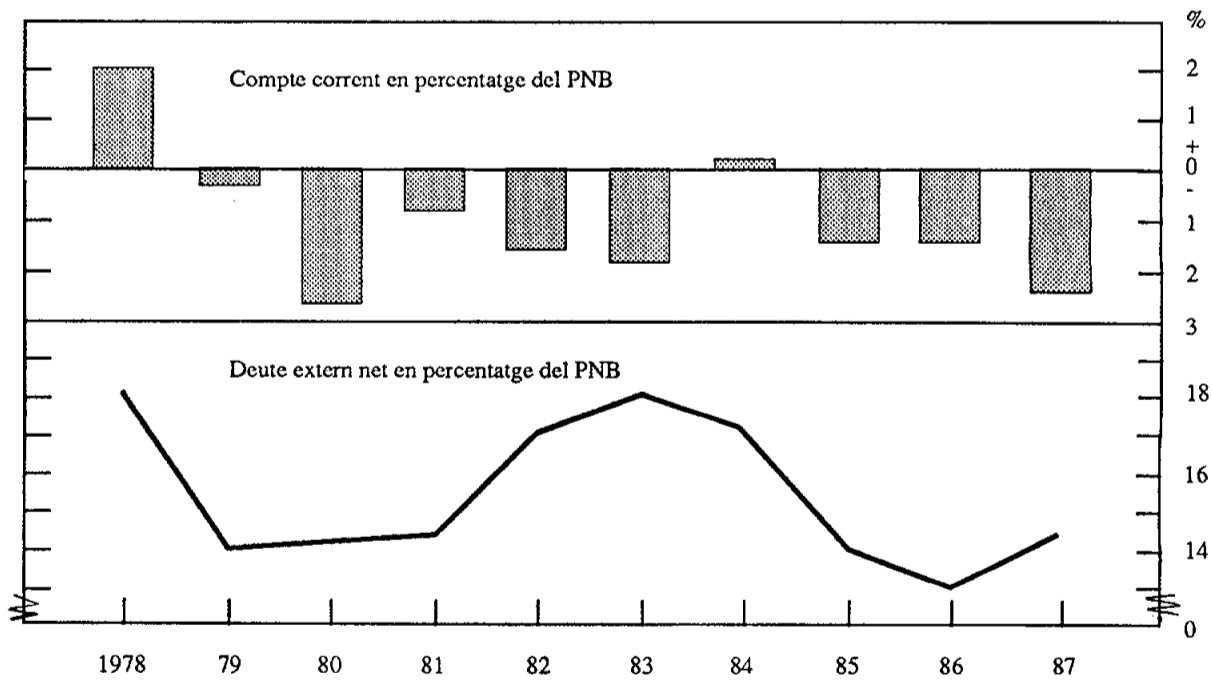

El valor del producte nacional brut del 1987 va arribar als 386 mil milions de marcs finlandesos (88 mil milions de dòlars USA).

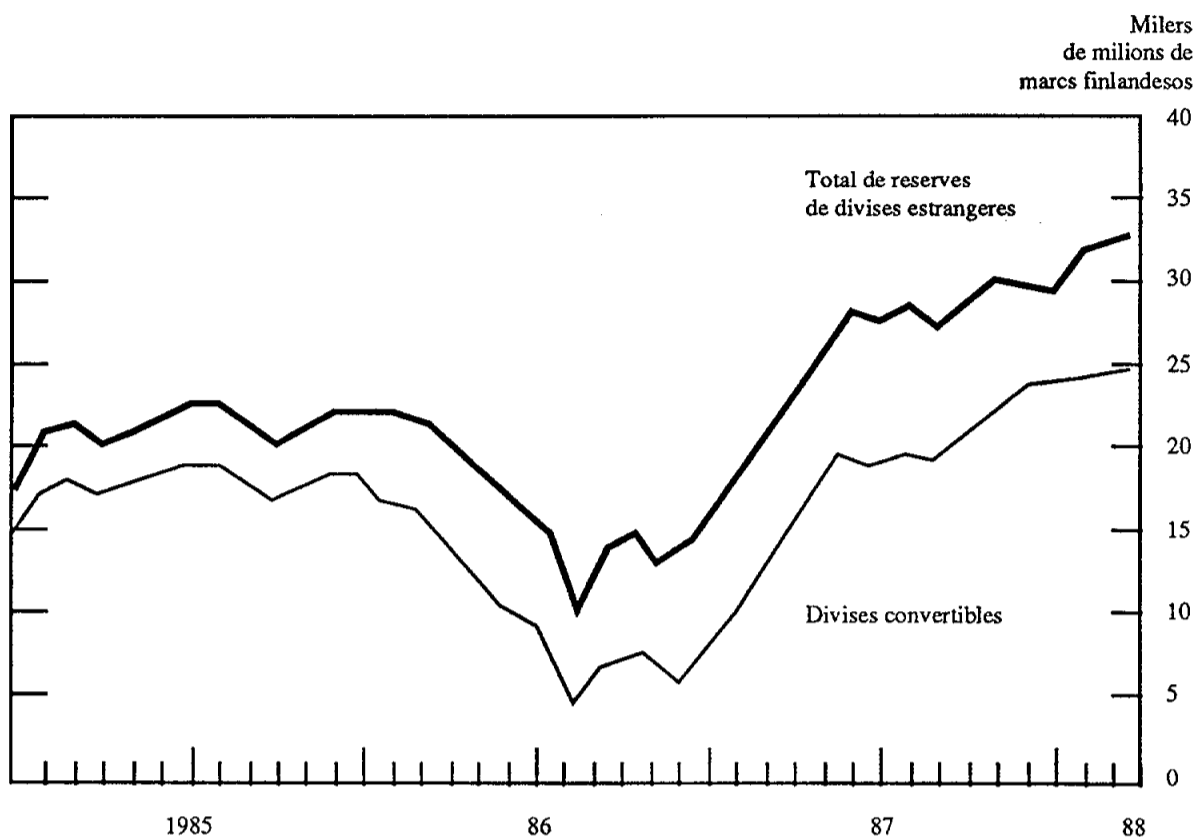
PREUS I SOUS

COMPTE CORRENT I DEUTE EXTERN

RESERVES DE DIVISES ESTRANGERES

Comerç exterior

Fins a la dècada dels anys seixanta les exportacions finlandeses havien estat dominades pels productes de la indústria de la fusta i del paper. D'aleshores ençà, però, les exportacions del país nòrdic s'han anat diversificant per arribar a la situació actual, on l'oferta exportadora es caracteritza per la seva amplitud i varietat. Així, la participació dels tradicionals derivats de l'exportació forestal en el valor total de les exportacions s'ha reduït sensiblement, i actualment només constitueix el 40% del valor total.

Entre els nous productes d'exportació finlandesos destaquen els de la indústria metal·lúrgica de caràcter molt especialitzat i d'avançada tecnologia com ara els trencaglaços i les plataformes petrolíferes.

Les importacions es componen principalment de primeres matèries --petroli, urani, carbó i altres--. El soci comercial principal de Finlàndia és la Unió Soviètica, de la qual rep pràcticament tot el petroli que necessita. A canvi d'aquest petroli, Finlàndia realitza importants obres de construcció a l'URSS.

Finlàndia és membre de l'EFTA i té, d'ençà del 1974, convenis de lliure comerç amb la CEE i amb el Consell d'Assistència Mútua Econòmica (CAME).

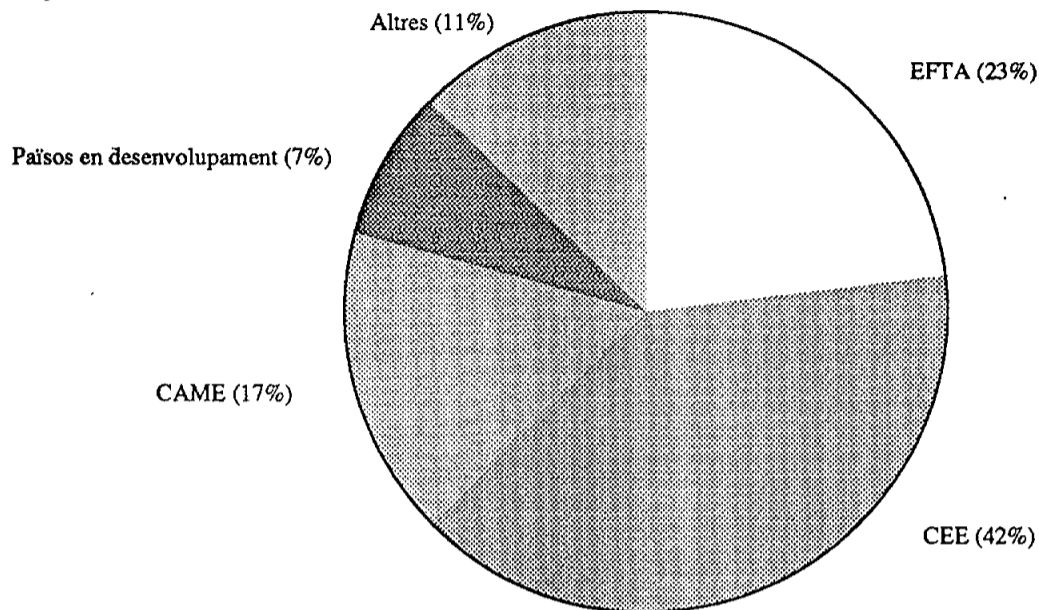
COMERÇ EXTERIOR

EXPORTACIONS I IMPORTACIONS PER PAÏSOS

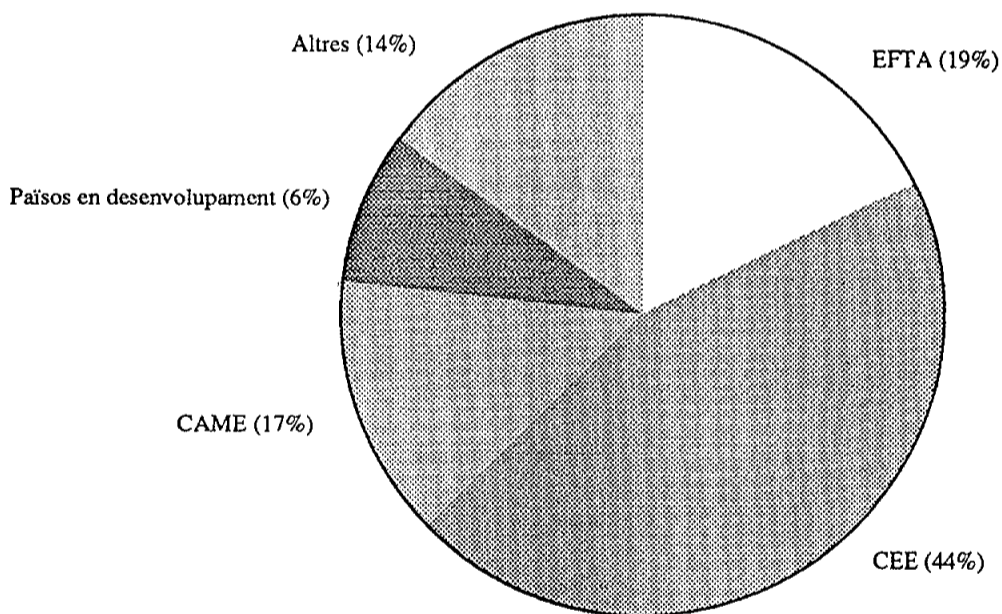
	1986		1987	
Valor de les exportacions en milions de FIM	82.579		87.571	
Valor de les importacions en milions de FIM	77.601		86.677	
	<i>Exportacions %</i>		<i>Importacions %</i>	
	1986	1987	1986	1987
URSS	20,3	15,4	15,3	14,4
RFA	9,7	10,9	17,0	17,4
Suècia	14,8	14,9	13,6	12,9
Regne Unit	10,5	11,4	6,5	7,1
Estats Units	5,4	5,2	4,8	5,2
França	4,5	5,3	4,5	4,3
Japó	1,5	1,4	6,5	7,1
Itàlia	2,1	2,6	4,2	4,4
Noruega	4,5	4,7	2,2	2,2
Dinamarca	4,0	3,9	2,8	2,8
Països Baixos	3,5	3,6	3,1	3,1
Bèlgica	1,7	1,8	2,4	2,6
Suïssa	1,6	1,8	2,0	2,0
Austria	0,9	1,1	1,3	1,3
Espanya	1,1	1,3	1,1	1,1
Altres països	13,9	14,7	12,7	12,1
	100,0	100,0	100,0	100,0

EXPORTACIONS I IMPORTACIONS PER ÀREES

Exportacions

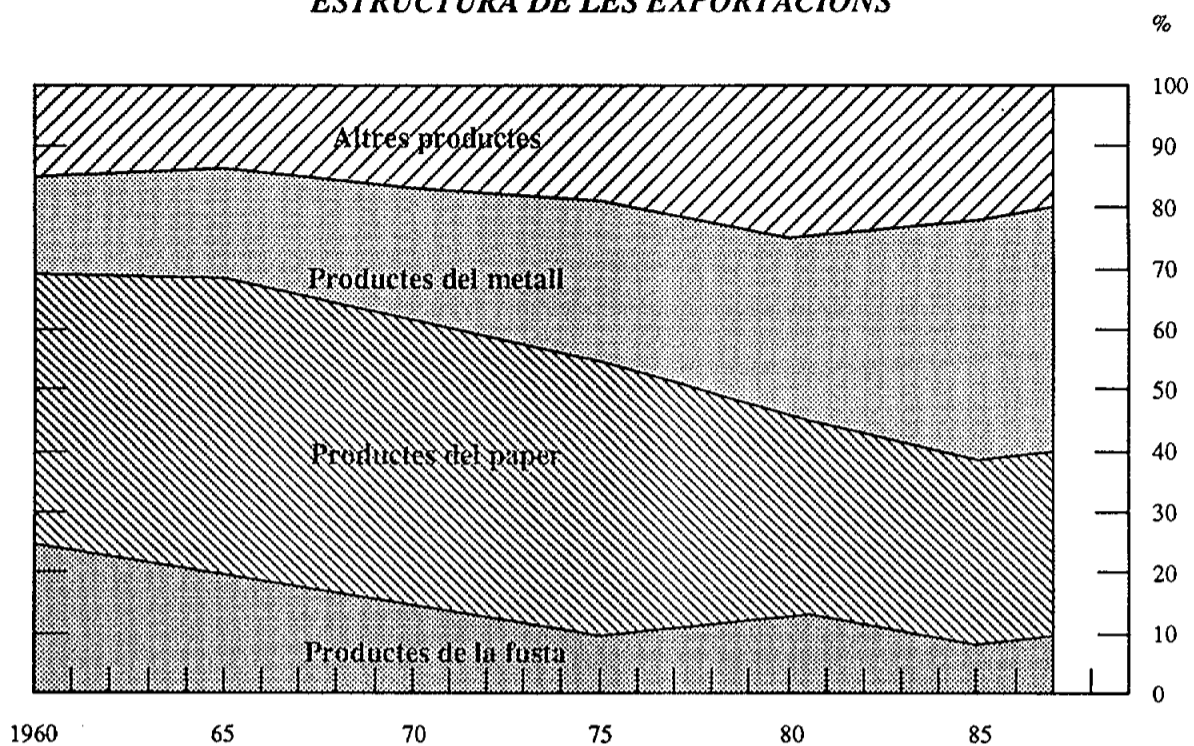

Importacions

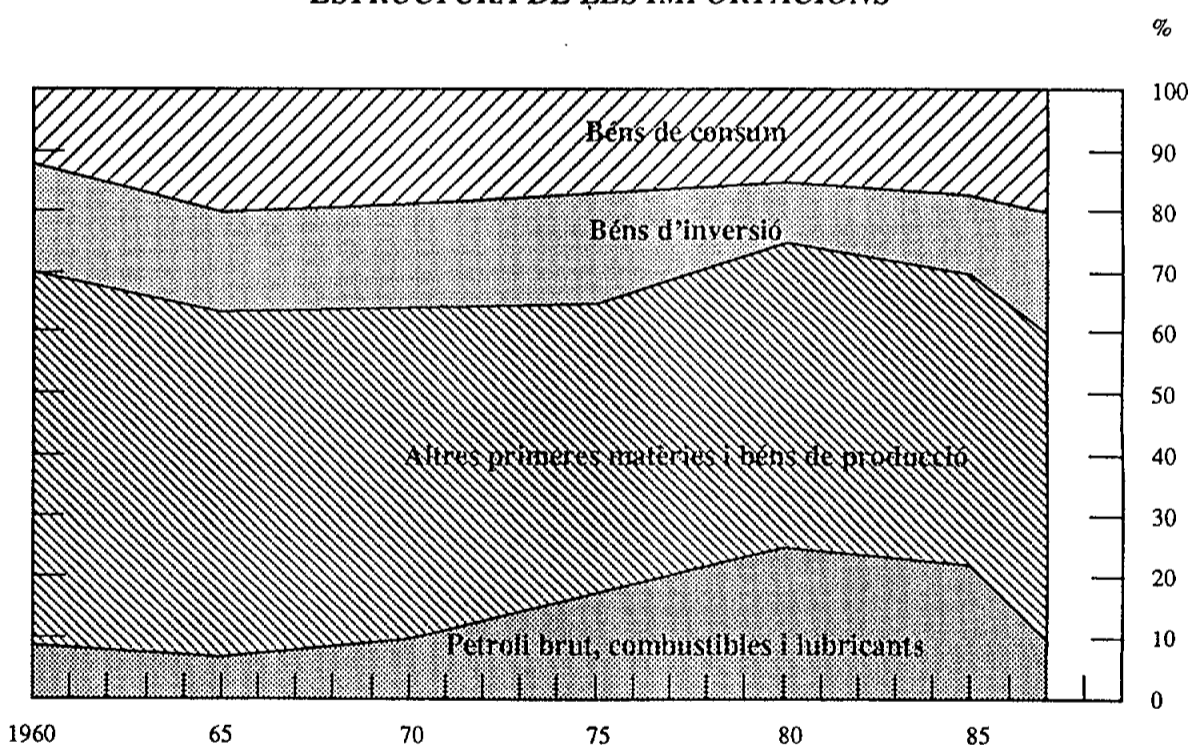

Finlàndia forma part de l'EFTA i té convenis comercials amb la CEE i amb alguns països del CAME.

ESTRUCTURA DE LES EXPORTACIONS

ESTRUCTURA DE LES IMPORTACIONS

MERCAT DE TREBALL

Finlàndia ha tingut durant molt de temps greus problemes d'ocupació degut, entre altres causes, al fet que les indústries expansives no han pogut absorbir en un grau suficient la mà d'obra alliberada pel sector agrícola. Això, com també l'existència d'un mercat de treball nòrdic comú des de l'any 1954, ha originat una abundant emigració, primordialment cap a Suècia. L'emigració neta a Suècia va arribar al seu punt més alt els anys 1969-1970, amb més de 60.000 persones. Malgrat el problema de l'ocupació, la manca de mà d'obra professional s'ha fet sentir, sobretot en els períodes de conjuntura alta, l'emigració ha estat considerada, amb aquest rerefons, un problema important de l'economia nacional. No obstant això, durant els darrers anys hi ha hagut un cert retorn, a causa, entre altres factors, de l'empitjorament de la situació econòmica a Suècia i de les mesures actives que ha pres Finlàndia.

L'atur va arribar a una xifra punta superior al 7% l'any 1978, i durant la dècada de 1980 s'ha mantingut prop del 5%.

El nombre d'empleats ha disminuït especialment en el camp de l'agricultura, com també en la indústria i la construcció. En canvi, ha augmentat considerablement en els sectors de serveis, banca i assegurances.

Quant al nombre de dones en el mercat del treball, cal dir que ha augmentat radicalment. L'any 1960, una mica més de la quarta part de les dones casades treballaven fora de casa. El 1980, hi havia dues terceres parts de dones en aquesta situació.

SITUACIÓ SOCIAL

En relació amb el marc internacional, Finlàndia té una xarxa d'assistència social ben estructurada. La política i la legislació social finlandeses segueixen, a grans trets, les mateixes coordenades que la resta de països nòrdics. Aquesta xarxa abraça assegurances socials (pensions, assegurances contra invalidesa, accidents i malaltia, etc.), subsidis (de maternitat, infantils, de l'habitatge, d'estudis, subsidis socials,

etc.) i serveis socials (atenció infantil, cura de joves i ancians, etc.). Les assegurances es financien principalment per mitjà de les tarifes de protecció social dels patrons i assegurats (una altra manera de finançament, la constitueixen els impostos). En el pressupost de l'any 1984 van disminuir les despeses socials, de les quals la part del PNB va ser notablement inferior a la que va correspondre a Suècia. Des de la darrereria dels anys 1970, però, van arribar aproximadament al mateix nivell que van assolir els altres països nòrdics. La pressió fiscal és sensiblement inferior al 40% del PNB.

L'ECONOMIA FINLANDESA

Canvi d'estructura de la indústria finlandesa

Noves funcions per a un nou segle

L'estructura industrial de Finlàndia experimentarà canvis profunds en els propers anys. L'increment registrarà una disminució en els sectors primari i secundari. L'increment del nombre de llocs de treball disminuirà en el sector públic, mentre que, segons les previsions, l'ocupació en el sector terciari (serveis privats) augmentarà aproximadament amb la mateixa intensitat amb què ho va fer durant la primera meitat dels anys vuitanta. Es plantejaran problemes d'adaptació pel fet que els nous llocs de treball que sorgiran no correspondran generalment als precedents que estan en via de desaparició, o no es crearan en els mateixos sectors de producció. No obstant això, l'atur de començament dels anys 90 es mantindrà, més o menys, al mateix nivell que a la segona meitat de la dècada anterior.

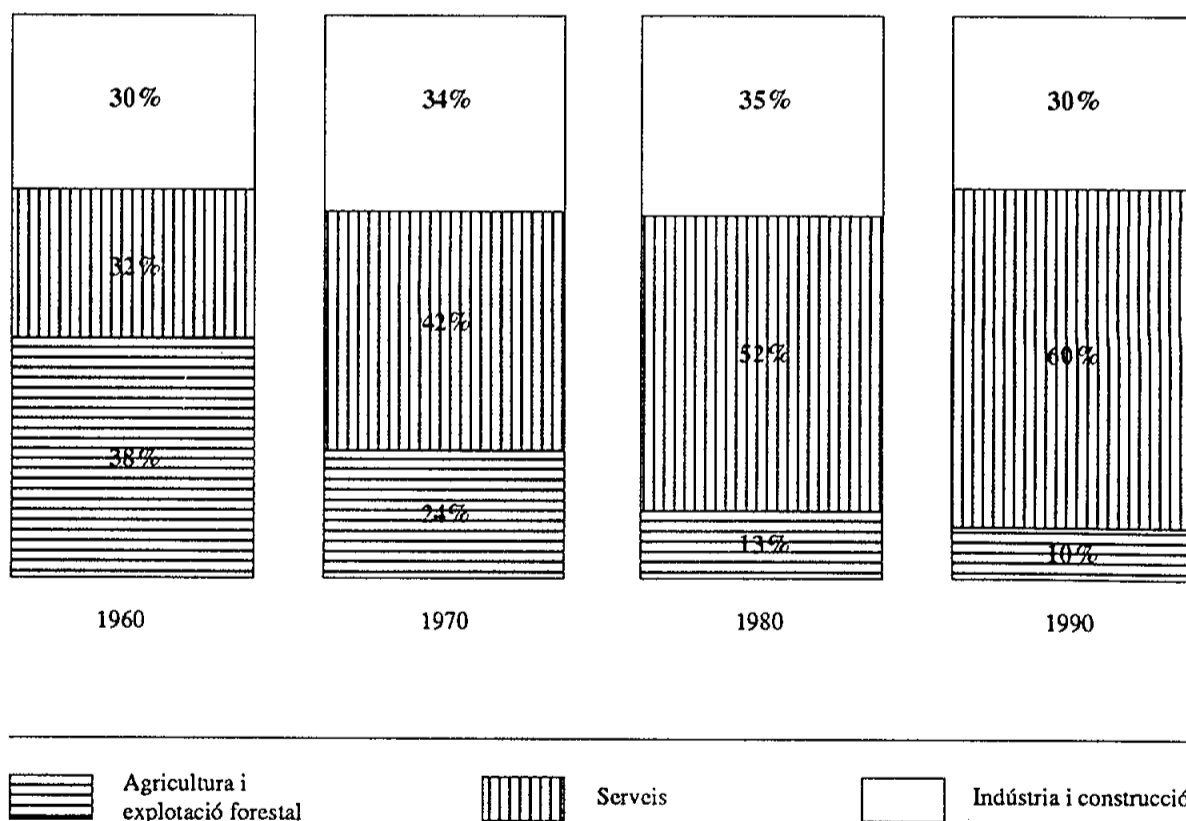
Els economistes finlandesos d'avantguarda, com per exemple Jaakko Honko, rector de l'Escola Superior de Ciències Econòmiques d'Hèlsinki, pronostiquen que, de la mateixa manera que d'altres països industrialitzats, durant els anys noranta Finlàndia afrontarà canvis estructurals importants en la seva economia. Al mateix temps que naixeran nous tipus d'ocupació, un cert nombre d'ocupacions tradicionals es veurà reduït o, fins i tot, arribarà a desaparèixer. A l'última dècada d'aquest segle, Finlàndia serà una societat on predominaran els serveis, i experi-

mentarà la maduració d'un procés iniciat ja als anys vuitanta. La producció d'articles manufacturats podrà mantenir-se, però la contribució del sector de serveis registrarà un creixement més ràpid. El professor Honko pronostica que els canvis en la distribució del total de la mà d'obra haurien de seguir el model previst per als Estats Units cap a l'any 2000. L'agricultura facilitarà ocupació a menys del 5 per cent de la mà d'obra; entorn de l'11 per cent treballarà en el sector secundari i aproximadament el 85 per cent en el sector terciari.

Nous enfocaments del mercat internacional Integració, especialització

A mitjan anys vuitanta Finlàndia es trobava entre els països més pròspers dels 24 països membres de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE). L'any 1985 l'OCDE classificava Finlàndia com el sisè país més ric d'Europa occidental, i el novè dins de l'Organització en la seva totalitat. El procés d'internacionalització estava seriosament en marxa: fabricants, institucions financeres, companyies d'assegurances, serveis de consultoria, tots havien anat establint una presència sòlida a l'exterior del país, particularment en els països d'Escandinàvia, de la Comunitat Econòmica Europea, a

PERSONES OCUPADES SEGONS EL TIPUS D'ACTIVITATS ECONÒMIQUES (EN %)

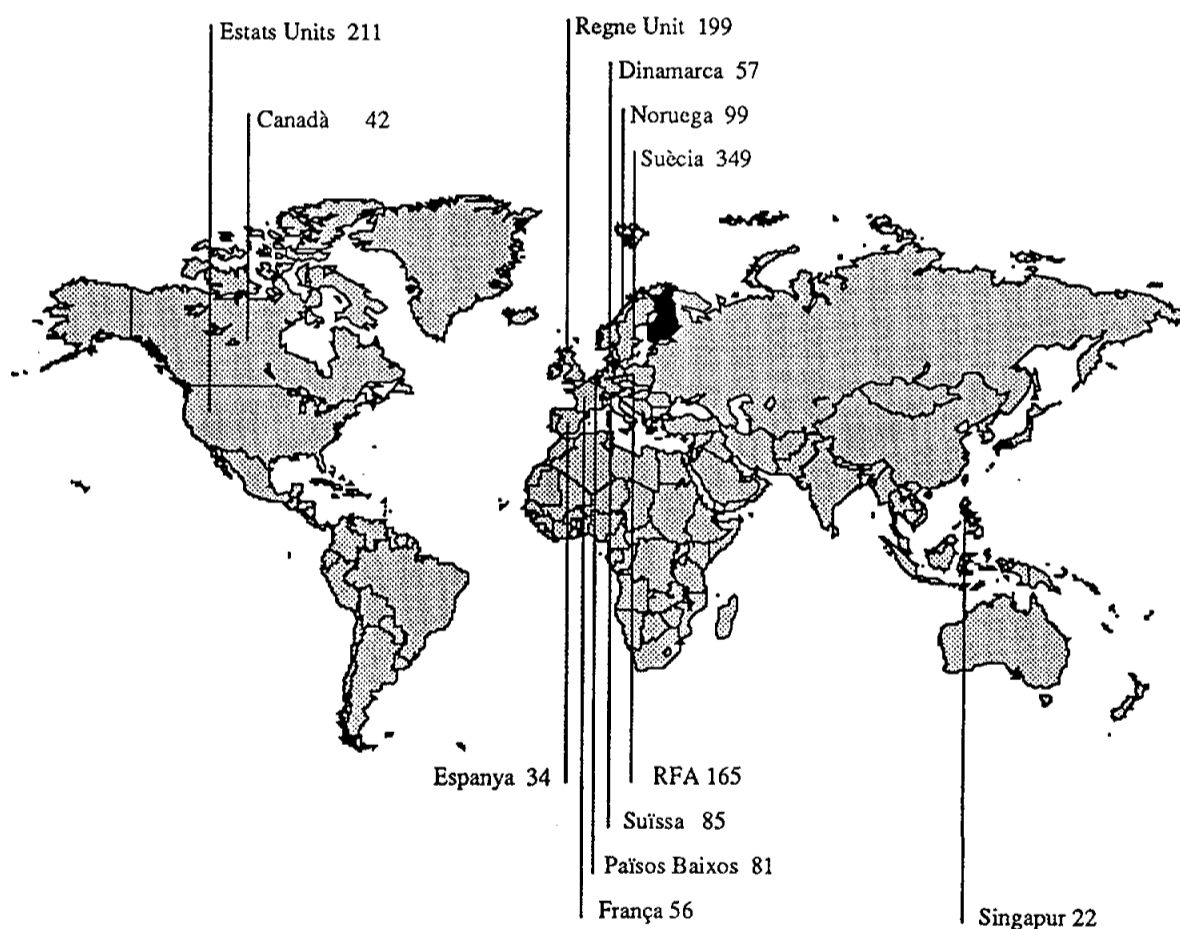

l'extrem Orient i a Amèrica del nord. La magnitud de les empreses finlandeses no constituirà el factor decisiu del seu èxit en el mercat internacional. La prosperitat col·lectiva no dependrà de la implementació d'una àmplia estratègia que va molt més enllà de l'operació dual de producció i vendes. La indústria forestal, puntal tradicional de les exportacions finlandeses, podria oferir un model als altres sectors d'importància que conformen la base industrial del país. La integració i la racionalització van agafar ritme a la indústria forestal a mitjan dècada dels vuitanta; segons sembla, aquest procés molt probablement con-

tinuarà el seu curs durant la pròxima dècada. Els components d'aquesta integració abasten tots els elements de la indústria: administració forestal (inclosa la reforestació), sistemes de transport i de tala, maquinària, planificació, consultoria i *know-how*. Tots aquests elements representen parts potencialment rendibles d'una estratègia comercial global.

Finlàndia ha signat acords de lliure comerç amb gairebé tots els països europeus i és, a més, membre de ple dret de l'Associació Europea de Lliure Comerç (EFTA).

NOMBRE DE COMPANYIES DE PROPIETAT FINLANDESA A L'EXTERIOR (AL 31.12.85)

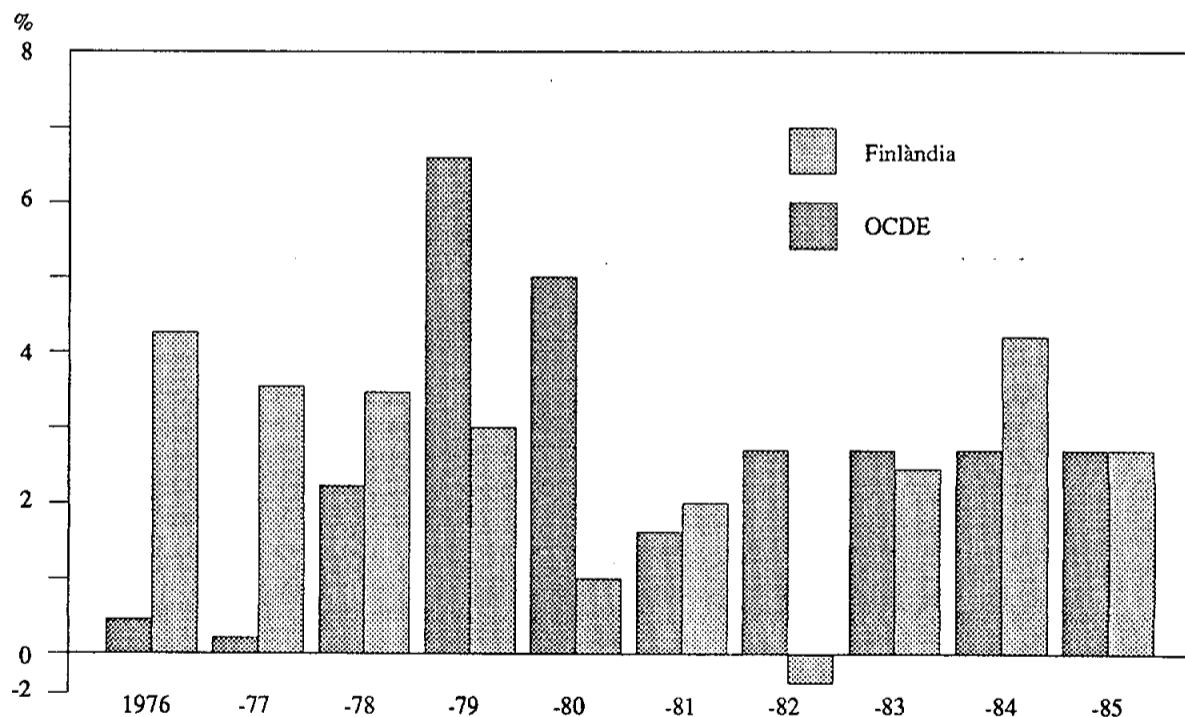
Cap a la fi de l'any 1985 el nombre de companyies de propietat finlandesa (total o parcial) a l'exterior va arribar a les 1.626. Entre els anys 1981 i 1984, les inversions finlandeses a l'exterior es van quadruplicar. Els finlandesos inverteixen a l'exterior més que no les companyies estrangeres inverteixen a Finlàndia. En el mapa apareixen els països més importants per a les inversions finlandeses.

Finlàndia en l'economia mundial L'equació est-oest

Les condicions per al creixement econòmic als països industrialitzats ja havien millorat notablement abans de la forta caiguda que el preu del petroli va registrar a mitjans de la dècada dels vuitanta. La inflació es va contenir. Durant l'any 1985 es va afermar la creença que el curs de canvi del dòlar podria ser baixat, de manera controlada, per mitjà de la cooperació internacional. Es preveu que la producció total dels països de l'OCDE augmenti per damunt del 3% anual fins al 1990. L'acceleració del creixement econòmic als països industrialitzats reduirà l'amenaça del proteccionisme.

Segons estimacions d'ETLA, important organització del sector privat d'investigacions econòmiques de la indústria finlandesa, l'índex de creixement econòmic a Finlàndia durant els darrers anys d'aquesta dècada serà una mica més baix que a la majoria dels altres països industrialitzats. No obstant això, la taxa de creixement no serà més lenta del que s'havia pronosticat anteriorment: als altres països industrialitzats, el creixement econòmic només serà fomentat per la baixa en el preu del petroli, mentre que a Finlàndia serà frenat per una disminució de les exportacions a la Unió Soviètica. Aquí hem de recordar que aquesta reducció de les exportacions finlandeses a l'est no serà conseqüència d'una mala política industrial o de comercialització. El motiu rau en el fet que el valor de l'intercanvi comercial entre Finlàndia i la Unió Soviètica ha de mantenir-se equilibrat, segons les condicions de l'acord de comerç bilateral entre tots dos països. Els darrers anys, tres quartes parts de les importacions finlandeses procedents de la Unió Soviètica van consistir en petroli i els seus derivats. En disminuir el valor de la mercaderia soviètica, Finlàndia es troba obligada a disminuir el valor de les seves exportacions al mercat soviètic. La reducció de les exportacions a l'est serà parcialment compensada per la possibilitat d'incrementar les exportacions als mercats occidentals.

PNB VOLUM DEL CANVI

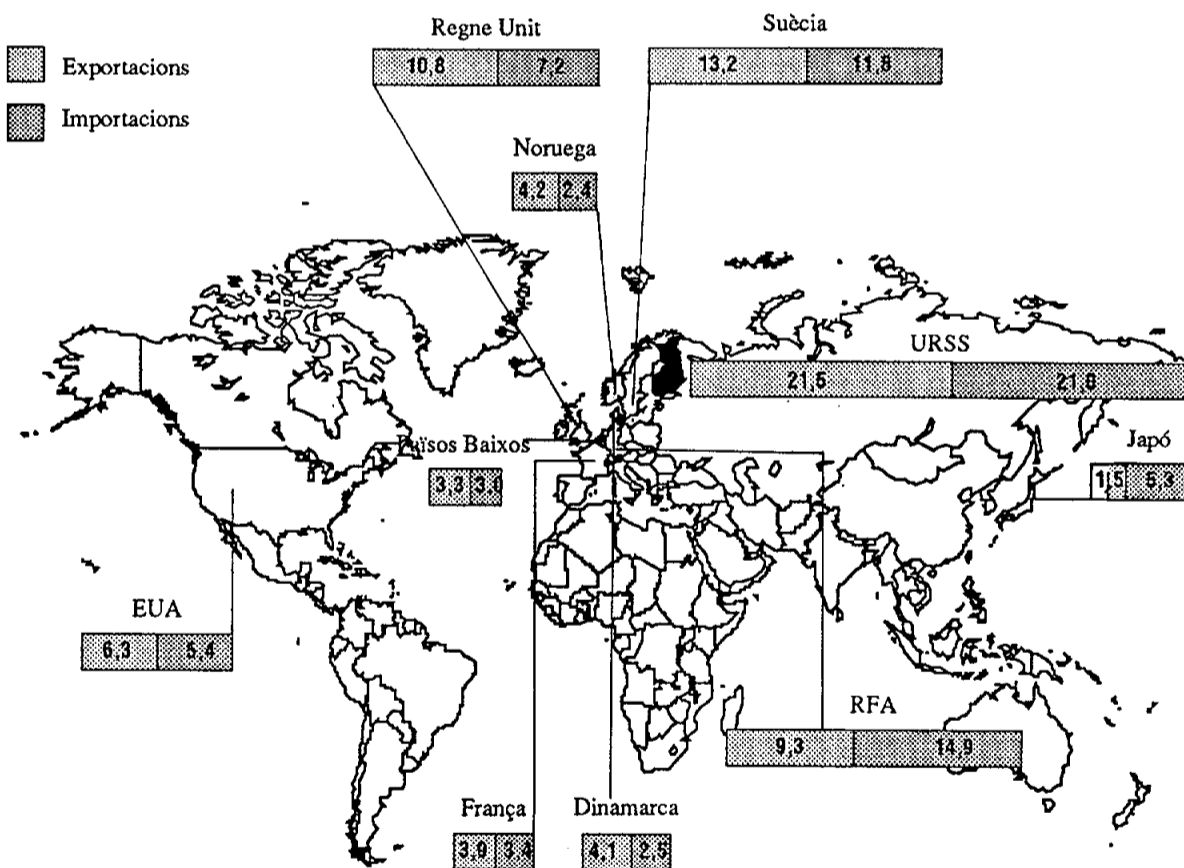

És probable que la venda de productes de l'enginyeria mecànica i altres afins de la indústria del metall a Occident registri un increment, no solament a causa del restabliment de la demanda, sinó també com a resultat del veritable caràcter competitiu creat per mitjà d'inversions i del desenvolupament del producte. També les exportacions de productes de la indústria del paper experimentaran un increment més ràpid que el que es va registrar durant la primera meitat de la dècada dels anys vuitanta. A més, també es preveu un increment de les exportacions de productes de la indústria de la fusta.

Per tant, l'impacte global de la baixa del preu del petroli en l'economia finlandesa serà, a llarg termini, lleugerament favorable per a la balança comercial.

L'efecte sobre la producció total no serà molt destacat, però els seus corol·laris sobre el producte nacional i la inflació seran netament favorables. Així mateix es preveu que la taxa de creixement de la producció total es mantingui una mica per damunt del 2,5 per cent anual, és a dir, aproximadament igual a la del començament dels anys vuitanta. Pel que fa a la indústria, la metal·lúrgia i l'enginyeria mecànica registraran el creixement més ràpid. En el sector terciari el creixement serà més fort en les comunicacions, béns immobles, serveis, finançament i assegurances.

**PRINCIPALS PAÏSOS DE L'INTERCANVI COMERCIAL DE FINLÀNDIA EL 1985
PERCENTATGES DEL TOTAL D'EXPORTACIONS/IMPORTACIONS DE FINLÀNDIA**

L'art de la supervivència

Max Jakobson

I

En parlar del seu país, en algun moment de la conversa --i gairebé invariablement-- un finlandès recordarà als seus interlocutors que, al capdavant, Finlàndia és una nació petita; aquesta és una frase plena de significat ocult. De vegades diuen amb orgull: "Mireu tot allò que hem aconseguit tot i ser una nació petita!" També poden dir, defensivament, com una excusa o un pretext: "No podeu esperar molt de nosaltres; no som més que una nació petita!" I en alguna ocasió això es diu ufanosament i presumptuosa, amb un to de superioritat moral, com si es tractés d'una virtut especial indestriable del fet de ser una nació petita, una suposició que una vegada va incitar Molotov, ministre d'afers estrangers de l'URSS a l'època de Stalin, a amonestar l'ambaixador finlandès amb la reprimenda següent: "El fet que Finlàndia sigui una nació petita no vol pas dir que sempre tingueu raó".

L'any 1940 Molotov va dir-li sense embuts al ministre d'afers estrangers lituà: "Heu de ser prou realista com per comprendre que l'època de les nacions petites pertany al passat". Aquestes paraules van significar la fi dels estats bàltics. Però al mateix temps revelen, amb més generalitat, l'essència del que significa ser una nació petita. Segons la definició que va fer-ne l'escriptor txecoslovac Milan Kundera, "la nació petita és una nació l'existència mateixa de la qual pot qüestionar-se en qualsevol moment: 'una nació petita pot desaparèixer, i d'això n'és conscient'. La primera tasca d'una nació petita és la supervivència, tal com ho evoquen els polonesos cada vegada que entonen les primeres estrofes del seu himne nacional: Polònia no ha sucumbit..."

Seria un error creure que la definició de Kundera es limita només a les nacions petites que viuen a l'ombra del poder soviètic. Encara que expressada amb més tacte, la visió que Molotov va posar en evidència amb un candor tan directe va ser extensament compartida a Occident. Quan l'Exèrcit roig, anticipant-se a l'atac d'Alemanya, va avançar cap als estats bàltics, Winston Churchill va exhortar el gabinet britànic perquè prenguéss les mesures necessàries --fossin les que fossin-- "sense consentir que les nacions petites ens lliguin les mans". Les conseqüències de la Segona Guerra Mundial van fer suposar en

general, tant a l'est com a l'oest, que les nacions més petites serien annexionades a associacions polítiques més grans. Aquesta orientació era considerada no solament inevitable, sinó també convenient: Hitler havia donat mala fama al nacionalisme. Com a condició per a la supervivència de la democràcia, a Occident es creia en la creació dels Estats Units d'Europa. A l'Est, els Estats on els comunistes exercien el poder ja s'havien incorporat a un ampli imperi regit des de Moscou. En efecte, semblava que l'època de les nacions petites pertanyia al passat.

Ara sabem, amb posterioritat als esdeveniments, que la visió del món que imperava cap a la fi de la Segona Guerra Mundial era profundament errònia. En lloc d'una orientació que tendís a una unitat política més gran hem estat testimoni d'una contínua fragmentació de l'autoritat política. En quaranta anys s'ha triplicat el nombre de països membres de l'ONU. El gran imperi de Stalin s'ha esmicolat, i ha donat lloc a diverses faccions oposades entre elles. A Occident, per la seva banda, ningú no parla dels Estats Units d'Europa. El nacionalisme ha deixat de ser una paraula negativa: un cop exonerada de la seva doctrina agressiva o expansionista, ha esdevingut l'últim refugi dels pobles davant les forces anònimes d'integració que n'amenacen la identitat. Contràriament a les creences més esteses a la fi de la Segona Guerra Mundial, les ideologies no van aconseguir de mantenir un domini durador sobre la lleialtat dels pobles: els interessos nacionals van demostrar ser una força més poderosa que la comesa ideològica.

No obstant això, l'avenir de les nacions petites encara no està del tot esclarit. El marcador dels darrers decennis presenta un resultat variable. Algunes nacions més aviat grans han perdut la seva independència en tot excepte pel que fa al seu nom; algunes nacions petites han estat capaces d'imposar-se, i han afrontat forces superiors. Els vietnamites van triomfar en la seva lluita contra la potència dels Estats Units; la contesa a Afganistan encara és incerta. Les relacions internacionals continuen sota el domini dels interessos i les aspiracions de les grans potències. Les nacions més petites són tractades com a objectes de la política, unitats estadístiques en categories d'estats classificats d'acord amb les seves relacions amb els seus respectius protectors o opressors, com a nostres o del contrari, peons a guanyar o a perdre en els conflictes o relacions entre les grans potències. Continua sent cert allò que "una nació petita pot desaparèixer i, d'això, n'és conscient".

II

En el cas de Finlàndia, la dificultat per obtenir reconeixement i comprensió, com a actor autònom i no dependent de la política dels altres, es troba agreujada per la barrera idiomàtica, que amaga als forasters la part més íntima de la vida del poble finlandès. Pocs diplomàtics, periodistes o homes de lletres estrangers coneixen el finès, i només una part petita dels textos necessaris per a una comprensió completa del passat i del present del poble finlandès existeix en altres llengües. Una gran part de la informació sobre Finlàndia a la disposició dels estrangers és de segona mà i de segon ordre. Donat que, en general, Finlàndia ha tingut èxit en els seus esforços per mantenir-se al marge de les disputes entre les grans potències, a les principals capitals del món no hi ha hagut incentius per a aquells que dicten el curs de la política o que exerceixen influència sobre l'opinió pública per seguir els esdeveniments que tenen lloc a Finlàndia; el seu coneixement sobre el país tendeix a ser superficial i fragmentari.

Com a resultat, Finlàndia es troba eternament a la mercè del columnista errant que, després d'un *lunch* i uns còctels a Hèlsinki, està preparat per emetre el seu judici sobre el destí del poble finlandès. Una persona que visita, posem per cas, per primera vegada Londres, que no domina l'anglès i que amb prou feines té una noció vaga sobre el significat de Dunquerque o del paper de Winston Churchill, difícilment serà considerada prou competent com per fer comentaris sobre el panorama britànic d'avui. Una ignorància igualment profunda sobre Finlàndia no sembla que serveixi de dissuasió. Obsessionats, com de costum, per un únic aspecte de la situació finlandesa --les relacions amb la Unió Soviètica--, els visitants occidentals gairebé invariablement donen una visió unidimensional del país, que correspon a l'estat en curs de les relacions d'Occident amb la Unió Soviètica. Així, durant el període 1939-1940 els finlandesos van ser admirats cegament per la seva resistència a l'Exèrcit roig; el 1941-1944, van ser condemnats a l'ostracisme per continuar la lluita contra els russos; a la fi de la Segona Guerra Mundial, castigats per la seva manca d'atenció als consells d'Occident sobre la confiança en Moscou; l'any 1948, donats per perduts perquè havien signat un tractat amb la Unió Soviètica; i, finalment, en l'actualitat, exposats a una mena de difamació que trepitja el caràcter del país per mitjà de l'ús del terme "finlandització", amb el qual es vol denotar una submissió indolent al domini soviètic.

¿És possible que el poble finlandès s'hagi resignat a lliurar gratuïtament allò pel qual estava disposat a donar la seva vida durant la darrera guerra? ¿O és que en realitat el propòsit de la política finlandesa al llarg d'aquests decennis ha estat més aviat constant, mentre que els mitjans emprats per mantenir la independència i el mode de viure de la nació han anat variant d'acord amb les circumstàncies canviants i de manera incontrolable per a Finlàndia?

Si no coneixem els fets històrics elementals sobre el paper de Finlàndia a la Segona Guerra Mundial, no en podrem comprendre la situació actual. Però ¿qui recorda avui allò que va succeir a Finlàndia fa més de quaranta anys?

En l'immens drama de la Segona Guerra Mundial, el conflicte fino-soviètic va ser simplement un incident comprès dins d'un episodi, una campanya soviètica de caràcter local per moure per la força un peó recalcitrant a l'escac que se li havia assignat en l'arranjament entre Stalin i Hitler. L'objectiu de l'atenció pública va desplaçar-se ràpidament a noves campanyes, a tragèdies més fresques; Finlàndia va enfonsar-se, un cop més, en l'horitzó de notícies dels mitjans internacionals d'informació. En termes generals, es va suposar que el destí havia d'oferir als finlandesos la mateixa sort que a les altres nacions de l'Europa oriental.

Per tant, després de la Segona Guerra Mundial, la supervivència de Finlàndia va ser vista a Occident amb la incredulitat desconcertada amb què de vegades certes famílies veuen el soldat que retorna inesperadament després d'haver-lo considerat desaparegut en batalla i d'haver-lo cregut mort. L'existència continuada d'un petit estat independent, una democràcia occidental, al costat de la Unió Soviètica, que mantenia la seva llibertat no en un estat de confrontació permanent, sinó en harmonia aparent amb el seu veí comunista, anava en contra del judici convencional quant als objectius soviètics. Segons documents del gabinet britànic publicats l'any 1978, Ernest Bevin, ministre d'afers estrangers en aquell moment, havia advertit l'any 1948 que Moscou planejava un control físic de la superfície d'Euràsia i un subsegüent control del món: "ni més ni menys que això". ¿Com és possible aleshores que Finlàndia hagi pogut conservar la seva llibertat sense els beneficis d'una protecció militar per part d'Occident? La independència finlandesa devia ser il·lusòria, o una estratagema per enganyar i desconcertar Occident; a tot estirar, una anomalia que tard o d'hora hauria d'esmenar-se.

Encara avui, aquesta visió serveix de base per a molt del que Occident comenta sobre Finlàndia. Donat que cap de les etiquetes o clixés comuns de la política internacional encaixa amb el cas finlandès, se'l qualifica d'"excepció". Però excepció a què? El terme dóna a entendre que Finlàndia ha eludit, d'una manera o d'una altra, el seu lloc predeterminat en l'esquema natural de les coses. És per això que molts observadors dediquen les seves anàlisis de la situació finlandesa a la recerca de les raons per les quals aquesta situació és diferent. Aquesta manera d'enfocar la qüestió està inevitablement sentenciada a l'error. La norma de la qual es creu que Finlàndia s'ha allunyat es fonamenta en el curs dels esdeveniments que han tingut lloc a països amb els quals Finlàndia no hi ha tingut mai gran cosa en comú. No és estrany que alguns escriptors occidentals continuïn fent perdurar el mite que la supervivència de Finlàndia va ser resultat de l'afecció sentimental de Stalin al lloc on es va entrevistar per primera vegada amb Lenin. Fins i tot Isaac Deutscher va escriure, a la seva cèlebre biografia de Stalin, sobre l'"excepcional benevolència" del dictador soviètic envers Finlàndia, que "podria ser deguda al fet que ell mateix n'havia declarat la independència".

La veritat és que Stalin va intentar seriosament, en dues ocasions, d'esclafar Finlàndia. La primera va tenir lloc, naturalment, durant la Guerra d'Hivern. Mentre l'Exèrcit roig envaïa Finlàndia l'any 1939, Stalin va instaurar un govern titella compost de comunistes finlandesos que vivien exiliats; l'objectiu era fer-se amb el poder a Finlàndia --senyal evident de la seva intenció de conquerir el país. Sembla ser que confiava, com la resta del món, en una victòria fàcil i ràpida.

Però com que l'ofensiva soviètica va ser continguda al llarg de tota l'extensa frontera, la situació es va examinar de bell nou a Moscou i a les capitals occidentals. Gran Bretanya i França van començar a elaborar plans per treure profit de l'ajut a Finlàndia com a pretext per intentar apoderar-se de Narvik i de les mines de ferro a Suècia. Una prolongació de la campanya finlandesa amenaçava amb embolicar la Unió Soviètica en un conflicte d'abast més gran. Stalin va decidir de renunciar als seus títelles i va acordar de reprendre les negociacions amb el govern finlandès, donant-se per vençut d'aquesta manera davant la victòria decisiva dels finlandesos. D'aleshores ençà, durant la guerra ja no es va tractar més de la independència finlandesa, sinó de la concessió de territori; és a dir, d'una qüestió innegociable.

La segona temptativa de Stalin per conquerir Finlàndia va tenir lloc a l'estiu del 1944, després que Finlàndia s'aliés amb Alemanya en un intent adreçat a recuperar les terres que havia perdut l'any 1940. Quan les forces aliades van desembarcar a França, la Unió Soviètica va llançar contra Finlàndia una ofensiva bèl·lica massiva. Segons historiadors militars soviètics, la finalitat d'aquest atac era l'ocupació militar d'Hèlsinki. Però, un cop més, la resistència finlandesa va ser prou enèrgica com per fer esdevenir prohibitiu el preu de la conquesta. L'ofensiva es va encallar, i les divisions soviètiques es necessitaven amb urgència per a altres missions més importants, sobretot per a la cursa cap a Berlín. Stalin ja no va insistir més en la rendició incondicional i va acceptar--com ho féu l'any 1840-- un arranjamant negociat.

Així, en un conflicte entre una gran potència amb comeses i interessos amplis i variats, i una nació petita amb l'únic objectiu de sobreviure, el balanç de forces no sempre pot calcular-se per aritmètica simple.

III

Finlàndia va sortir de la guerra com una nació mutilada. I, no obstant això, tot i que havia estat vençuda, no va ser conquerida. A més de la Gran Bretanya i l'URSS, Finlàndia va ser l'únic de tots els països europeus que van participar en la Segona Guerra Mundial que no va ser ocupat; l'únic que va mantenir la continuïtat de la seva Constitució i de les seves institucions polítiques; l'únic que va dur a terme la transició de la guerra als temps de pau sense una ruptura interna, sense cap execució.

Aquesta és la clau per a la comprensió de la posició finlandesa de la postguerra. La continuació de l'existència de Finlàndia com a estat independent i neutral, com a democràcia occidental, lluny de ser una anomalia i, per tant, una cosa precària i passatgera, va ser part de la norma establerta a Europa com a resultat de la Segona Guerra Mundial. Aquesta norma regeix avui en tota la seva extensió. Tots els països alliberats pels aliats occidentals són actualment membres de l'OTAN; tots els països alliberats per la Unió Soviètica són membres del Pacte de Varsòvia. Els únics països que queden fora de tots dos blocs són aquells que van aconseguir de mantenir-se fora del marc de la guerra, i dos més: Finlàndia --que no va ser ocupada-- i Iugoslàvia --que es va alliberar pel seu compte.

Les conseqüències de la guerra van fer possible que Finlàndia afrontés la tasca d'establir un nou tipus de relacions amb la Unió Soviètica, sense el ressentiment que segueix la humiliació, sinó sobre la base del respecte mutu. Com va dir George Kennan, "només aquells que han demostrat la seva aptitud per arranjar-se sense els russos són capaços de congeñar-hi".

Un altre fet d'una importància cabdal va ser que la nació finlandesa, tot i el territori que havia perdut, es va mantenir indivisa. La població sencera de les zones dels territoris cedits, una desena part de la població total, va abandonar voluntàriament les seves llars i va encaminar-se cap a la part que quedava de Finlàndia, on es va restablir. Les relacions amb l'URSS probablement avui serien diferents si part de la nació finlandesa es trobés vivint sota el domini soviètic.

Les noves relacions entre Finlàndia i l'URSS van originar-se en l'experiència i les conseqüències de la guerra. Per a Finlàndia, la lliçó de la guerra va ser clara: amb la derrota i la divisió d'Alemanya, a l'Europa de l'est ja no quedava cap força opositora que pogués equilibrar la puixança soviètica; la cooperació escandinava, si bé era i continua sent important, no arribava a cobrir la seguretat; i les potències occidentals no estaven disposades ni eren capaces de comprometre's a defensar Finlàndia. Com a avançada d'una aliança occidental, en cas d'un conflicte Finlàndia seria la primera a ser envaïda i, d'altra banda, mai no comptaria amb prou fortalesa com per exercir influència en les decisions sobre la guerra i la pau. A més, correria el risc d'esdevenir, un cop més, la moneda petita que es torna en una transacció entre les grans potències. Per tant, la solució es va basar en desenvolupar una política de neutralitat concebuda per tranquil·litzar la necessitat soviètica de seguretat al llindar de Rússia.

Pel que fa a la part soviètica, sembla que les experiències de la guerra també van motivar que es revisessin de nou els objectius i els mètodes. Quan l'any 1943 els tres Grans van deliberar a Teheran sobre Finlàndia, Stalin va declarar a Roosevelt i a Churchill que una nació que havia lluitat tan aferrissadament per la seva independència "mereixia consideració". Així es va retirar la idea de convertir Finlàndia al comunisme.

L'evolució de la política soviètica en relació amb Finlàndia només es pot comprendre com a part de la política soviètica en el conjunt d'Europa. Si hi

hagués un únic tema que es pogués dir que ha dominat la política europea de la Unió Soviètica a partir de la fi de la Segona Guerra Mundial, aquest tema seria, sens dubte, la conservació del seu *statu quo*. Des de l'any 1944 a Jalta fins al 1975 a Hèlsinki, Moscou ha perseguit amb una persistència tenaç l'objectiu del reconeixement de les seves fronteres per part d'Occident, com també de l'estructura de forces que va sorgir a Europa com a resultat de la guerra. Com que l'Estat de Finlàndia, tal com és avui, és part d'aquesta estructura, des del punt de vista soviètic no tindria sentit intentar alterar-lo: una violació tal de l'*statu quo* li facilitaria poc o cap profit, mentre que el perjudici al concepte fonamental de la política europea de la Unió Soviètica podria ser irreparable.

La política de neutralitat de Finlàndia i la inquietud soviètica sobre la seguretat van coincidir en el tractat d'amistat, cooperació i assistència mútua concertat l'any 1948. A aquestes alçades caldria posar en clar què és el que s'entén per neutralitat finlandesa. Aquesta neutralitat no es fonamenta en una demanda jurídica sota la llei internacional. És una afirmació política que descriu de quina manera Finlàndia desitja encarrilar les seves relacions exteriors, no només en la hipòtesi d'algun conflicte futur, sinó en el present mateix; romandre al marge de les aliances militars i mantenir-se aliena als conflictes entre els blocs; decidir de manera independent sobre com reaccionar davant les situacions internacionals inestables; i mantenir relacions amistoses amb tots els països.

El tractat del 1948 pren nota del desig de Finlàndia de romandre al marge dels conflictes entre les grans potències i, a més, preveu la circumstància que Finlàndia, malgrat tot, resultés atacada. Essencialment, el tractat compromet Finlàndia a no permetre que cap invasor exterior faci ús del territori finlandès per a una agressió dirigida contra la Unió Soviètica. Com molts altres acords concertats sota els efectes de la Segona Guerra Mundial, aquest tractat és adreçat contra els fantasmes del passat. És un acord destinat a impedir que la història es repeteixi. Amb el pas del temps, les seves estipulacions van evolucionar com els caràcters xinesos --de simples figures que descriuen objectes materials a conceptes més abstractes. Això no treu importància al tractat, ja que és una font de garantia tranquil·litzadora permanent per al veí que, tot i el seu poder enorme, sembla que continua patint el tipus d'inseguretat que provoca l'absència de fronteres naturals o permanents.

prestigi de la gran potència soviètica. S'abstenen de buscar favors d'Occident i anuncien el seu rebuig a les propostes soviètiques que poguessin comprometre la seva neutralitat. Descoratgen els dissidents soviètics a utilitzar el territori finlandès com a via d'escapament. Treuen importància al criticisme d'accions soviètiques com ara la repressió de l'aixecament d'Hongria l'any 1956, l'ocupació de Txecoslovàquia el 1968 o la intervenció a Afganistan el 1979, però saben que el seu silenci perjudica la causa de les víctimes més o menys tant, o tan poc, com la secunden les protestes d'Occident.

Aquesta reserva finlandesa sovint és interpretada com una limitació de la seva sobirania, una renúncia a l'interès nacional. Però, és clar, en realitat és a l'inrevés: és una afirmació de la supremacia de l'egoisme nacional sobre les exigències de solidaritat ideològica. Els finlandesos van aprendre l'any 1939 el que és la solidaritat ideològica. Fins i tot el mariscal Gustav Mannerheim, un home extraordinàriament mancat de sentimentalisme, va veure's impulsat a declarar a la fi de la Guerra d'Hivern: "Hem liquidat el nostre deute amb Occident fins a la darrera gota de sang".

Els qui es queixen de la manca d'afany per part de Finlàndia en la causa de la Llibertat, la Democràcia i els Drets Humans, no aconseguen de veure la seva dedicació a la causa de la llibertat de Finlàndia, de la democràcia finlandesa i dels drets humans dels ciutadans finlandesos. Des del punt de vista de la ideologia, Finlàndia no és neutral. No hi ha simetria en les seves relacions amb el món occidental, d'una banda, i amb els països socialistes, de l'altra. Aquestes relacions són estructuralment diferents. Ideològicament i cultural, Finlàndia és un país occidental, i forma part del sistema econòmic occidental. Per tant, les relacions amb Occident són orgàniques, mentre que la cooperació amb els països socialistes --per mitjà de la frontera ideològica-- es porta a terme en un sentit més formalitzat.

V

Allò que fa de Finlàndia un país únic entre els països occidentals avui dia és la naturalesa de la seva política de seguretat. Aquesta política està --per dir-ho d'alguna manera-- desvinculada en certa mesura de les seves altres relacions internacionals. No es fonamenta en afinitats o vincles històrics o culturals, ni en valors compartits, sinó en càlculs realistes de l'interès nacional.

Obviament, hi ha precedents històrics per a una política d'aquest tipus. Un d'aquests precedents el descriu Henry Kissinger en una de les seves primeres obres, *A World Restored*, on relata els esforços de Metternich per guanyar-se la confiança dels francesos després de la derrota d'Austria l'any 1809: "És una política que sotmet a un esforç particular els principis nacionals d'obligació, ja que mai no pot ser legitimada pels seus motius veritables. El seu èxit depèn de la seva aparença de sinceritat, de l'habilitat, com va dir Metternich, de semblar un beneït sense ser-ho (...). En aquests períodes, el bergant i l'heroi, el traïdor i l'estadista es distingeixen no pels seus actes, sinó pels seus motius (...). La col·laboració només pot ser duta a terme amb èxit per un organisme social de gran cohesió i alts principis morals."

Seria insensat voler afirmar que l'actuació finlandesa dels darrers decennis ha estat impecable. Entre els polítics finlandesos hi ha tants beneïtoms com bergants. Hi ha editors que confonen la timidesa amb la saviesa. Hi ha hagut faltes en l'aplicació estricta de la neutralitat en les disputes entre les grans potències. Hi ha una propensió a fer ús d'una doble norma en emetre judicis sobre els esdeveniments internacionals. Però la validesa d'un concepte polític no queda anul·lada pels defectes humans de la seva execució.

En general, la societat finlandesa ha conservat la cohesió, l'autodisciplina i el realisme necessaris per mantenir una política exterior fonamentada en una percepció racional dels interessos de la seguretat nacional. Aquesta és una política sustentada per un consens nacional ferm. En efecte, el consens s'expandeix avui dia més enllà de la política exterior, fins a abastar una escala més àmplia de qüestions. Amb la integració de la majoria dels comunistes en el sistema parlamentari, la democràcia finlandesa es troba actualment més fermament assentada que en cap altre moment de la seva història. En el món hi ha pocs països que puguin equiparar el rècord finlandès quant a continuïtat i estabilitat política: el parlament ha exercit les seves funcions sense alteracions des del 1906, i la Constitució hi és vigent, sense revisions substancials, des del 1919. Les commocions violentes i tràgiques per les quals ha passat Europa durant el segle XX gairebé no han afectat Finlàndia.

Podem resumir el curs polític de Finlàndia a la postguerra com de reconciliació i cooperació amb la Unió Soviètica, neutralitat en els afers internacionals, adhesió a la comunitat escandinava, integració econòmica en el sistema occidental de lliure comerç i participació activa, per mitjà de les Nacions Unides,

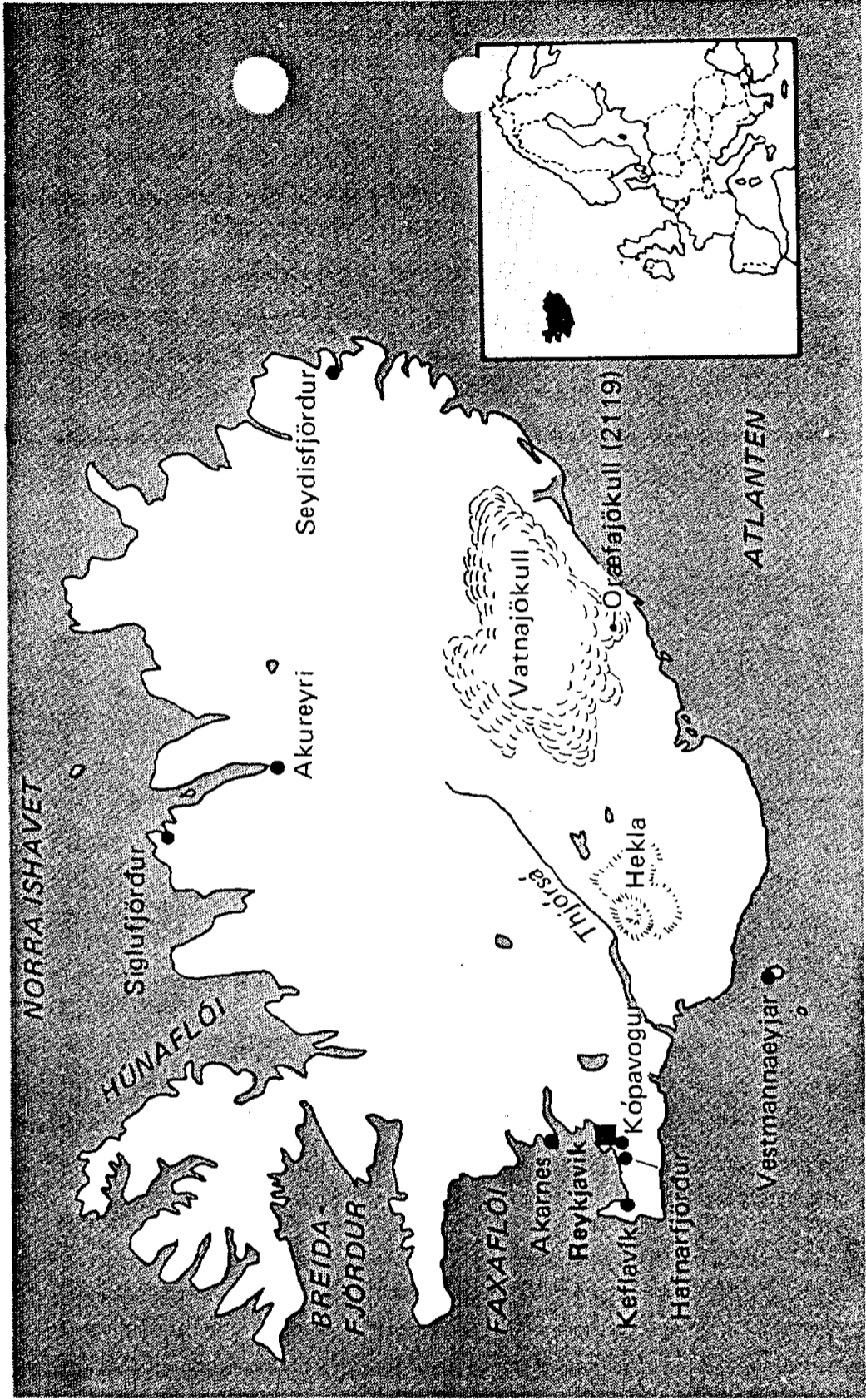
en els esforços adreçats a consolidar la pau i la seguretat internacionals. ¿Agrairia el món als finlandesos el fet que haguessin actuat amb menys reserva o prudència? Maquiavel va aconsellar al Príncep que no es fiqués en una situació en què els seus enemics fossin a prop i els seus amics lluny. Imagineu quina crisi cubana a l'inrevés es crearia si Finlàndia ignorés el savi consell de Maquiavel. En aquest sentit, la política de Finlàndia no sols ha servit els seus interessos, sinó que també ha contribuït a la pau mundial.

VI

Allò que amenaça Finlàndia durant la dècada dels 80 no és el comunisme ni tampoc l'absorció a l'òrbita soviètica per mitjà de factors econòmics: a la Unió Soviètica li manca el dinamisme necessari per a una acció d'aquest tipus. Una escomesa militar soviètica aïllada per tal de conquerir Finlàndia queda exclosa per la lògica de la política mateixa de Moscou a Europa. Com a part de l'estructura europea, Finlàndia és efectivament tan segura --o tan vulnerable-- com tota l'estructura en la seva totalitat. Finlàndia, és clar, procura contribuir activament als esforços adreçats a enfortir aquesta estructura.

No obstant això, una anàlisi de la situació geopolítica de Finlàndia tracta només sobre un aspecte de la qüestió de la independència nacional. És cert que la llibertat respecte a les intervencions o d'altres coaccions exteriors conserva naturalment el seu caràcter d'importància fonamental. Però el problema de les nacions petites avui és més complex. Sorgeix de la paradoxa desconcertant que presenten les tendències aparentment contradictòries del nostre temps: d'una banda, una integració i una internacionalització progressives de les activitats econòmiques i, de l'altra, una fragmentació contínua de l'autoritat política. La integració ofereix a les nacions petites oportunitats sense precedents per al progrés material mitjançant els avantatges del desenvolupament de la divisió internacional del treball, però també restringeix la capacitat dels governs nacionals per dirigir els seus afers interns, per ser amos del seu propi destí.

Les virtuts militars exhibides pel poble finlandès els anys quaranta no ofereixen cap defensa davant l'amenaça d'una dilució gradual de la identitat nacional en un món dominat per un reduït nombre d'entitats poderoses, capaces de treure profit de les noves "supertecnologies". La supervivència de la independència finlandesa dependrà de la capacitat dels finlandesos per continuar mantenint l'alt grau de cohesió política i social, d'independència i de la vitalitat de l'esperit nacional que van demostrar en els decennis passats.

Geografia i clima

Situada a l'Atlàntic nord, entre la península escandinava i Grenlàndia, prop del cercle polar àrtic, Islàndia és la segona illa més gran d'Europa. Islàndia dista 278 km de Grenlàndia, 420 km de les illes Fèroe, 708 km d'Escòcia i 970 km de Noruega. La seva superfície és de 103.000 km², i fa d'oest a est 500 km, i de nord a sud 300 km.

Islàndia és formada per una plana costanera i un altiplà central, d'uns 500-800 metres d'alçada, amb pics que, com el de Hvannadalsknukur, poden arribar a superar els 2.000 metres. El país constitueix un dels territoris més volcànics del món. Trenta dels seus nombrosos cràters volcànics són encara actius. El més conegut, el de Hekla, ha registrat catorze erupcions, la darrera de les quals, l'any 1970, durà dos mesos. L'any 1963 una altra erupció havia fet emergir de les aigües l'illa de Surtsey. I en una data tan recent com és el 1973 hom es veié obligat a evaquar la població de l'illa de Heimaey després d'una erupció que posteriorment havia d'afectar, també, greument la indústria pesquera.

Un altre dels fenòmens naturals de l'illa són les fonts d'aigües calentes, que, entre altres coses, s'utilitzen per escalfar gairebé tots els habitatges de la capital, Reykjavík. Abunden també les sorgències d'aigües sulfuroses i els sortidors coneguts com a gèisers. Una vuitena part d'Islàndia és coberta de glaceres. La més important, la de Vatnajökul (8.400 km²), és tan gran com totes les altres glaceres europees plegades. Els rius que brollen de les glaceres de l'altiplà constitueixen una font pràcticament inesgotable d'energia hidroelèctrica.

Les costes occidental, septentrional i nordoriental estan trossejades per fiords, els més llargs dels quals són el d'Eyjafjörður i el de Borgarfjörður.

Gràcies al corrent del golf, el clima d'Islàndia és més benigne del que correspondria a la seva situació geogràfica. Per aquesta mateixa raó la majoria dels seus ports naturals resten lliures de gel durant tot l'any. El temps, però, és variable a causa de les grans masses d'aire calent i fred que passen per l'illa contínuament, produint baixes pressions i fortes precipitacions. Així mateix, alguns anys arriben grans quantitats de gels flotants provinents de Grenlàndia, els quals s'amunteguen a les costes, causant sovint fortes baixades tèrmiques. La temperatura mitjana és de -1,2^è pel juliol.

El sòl d'Islàndia és predominantment àrid i sense vegetació. Els escassos boscos són principalment de bedolls nans i estan situats en zones protegides. La part coberta de vegetació constitueix només el 20% de la superfície de l'illa, mentre que el percentatge de les terres conreades no supera l'1,3%.

Població

Islàndia és el país nòrdic amb la densitat de població més baixa: 2,4 hab. per km². En total, l'illa compta amb 247.000 habitants. La població es concentra a les costes, especialment a la sudoccidental, i es reparteix entre Reykjavík (46%) i la resta de nuclis urbans (42%).

La població islandesa té un doble origen escandinau-cèltic, atès que una part considerable dels seus primers pobladors eren irlandesos menats a l'illa com a esclaus. La llengua i la cultura dels islandesos són, però, escandinaves.

La llengua islandesa --d'arrel germànica-- és pràcticament idèntica al primitiu idioma comú dels escandinaus. Aquest fet, com també l'existència d'una rica literatura medieval en forma de sagues, permet als islandesos d'afirmar que són l'única nació europea que parla una llengua clàssica.

A causa de la seva escassa evolució, avui dia les diferències entre l'islandès i els altres idiomes escandinaus són considerables. A diferència també dels altres pobles escandinaus, els islandesos han optat també per no manllevar mots d'altres llengües per a la creació de paraules noves.

D'ençà del segle XVI, la religió dels islandesos és la luterana.

Història

És possible que l'existència d'Islàndia --la Thule de Pitees?-- fos coneguda ja a l'antigor clàssica. En tot cas, abans de l'arribada dels vikings noruecs l'illa era ja coneguda i poblada per monjos eremites irlandesos, al voltant de l'any 860.

El procés de colonització --que coneixem amb tota mena de detalls gràcies al *Landnámabók* o "Llibre de l'apropiació del país", escrit entorn de l'any 1200-- s'inicià l'any 874 amb la construcció per part del noruec Ingólfur Arharson d'una granja al "Golf del fum" (Reykjavík), anomenat així a causa del

vapor de les fonts d'aigües calentes. La immigració i el procés de colonització duraren fins a l'any 930.

Aquell mateix any es reuní per primera vegada, en el famós indret de *Thingvellir*, l'*Althingi* o assemblea d'homes lliures, que adoptà una llei comuna per a les dotze comunitats locals en què estava dividida Islàndia. Durant més de tres-cents anys l'*Althingi* constituí la màxima autoritat legislativa i judicial de l'anomenat estat lliure d'Islàndia sense arribar, tanmateix, a tenir també el poder executiu, que romangué en mans dels caps aristocràtics locals o *godar*.

El cristianisme fou introduït a Islàndia després d'un acord a l'*Althingi* l'any 1000. La creació d'un bisbat l'any 1056 a Skálholt marca la transició a l'edat mitjana. Durant el segle XII es fundaren diversos monestirs, els quals contribuïren al floriment de la literatura de les sagues, que sovint tractaren de les terribles guerres de clans dels segles anteriors.

Aquest problema, que rebrotà el segle XIII, fou juntament amb la crisi econòmica produïda per un llarg període de males collites i epidèmies, el que portà l'any 1262 l'*Althingi* a pactar la unió amb Noruega i a acceptar el govern del seu rei Hakan Hakansson, interessat des de feia temps en el domini de l'illa.

El *Gamli sáttmáli*, o Pacte Vell, de 1262, respectava les lleis i l'autonomia d'Islàndia. Però, amb el temps, els islandesos no podrien evitar que l'*Althingi* perdés importància i esdevingués un mer tribunal de justícia.

La creixent dependència econòmica de Noruega (els islandesos, que no tenien fusta, s'havien quedat sense vaixells per comerciar), la presència de pirates anglesos, un seguit de catàstrofes naturals, com ara erupcions volcàniques, i la pesta negra feren dels segles XIV i XV una època de decadència demogràfica, material i cultural. Amb tot, es produí un canvi important en l'economia, que cal esmentar: el desplaçament de la ramaderia per la pesca com a activitat primordial.

Políticament, el fet més destacable d'aquells segles fou l'entrada d'Islàndia en l'òrbita de Copenhaguen després de la unió de Noruega amb Dinamarca l'any 1380, circumstància que en la historiografia islandesa es considera una causa més de les desgràcies de l'illa. La introducció de la Reforma protestant, el segle següent, topà amb fortes resistències. Concretament, s'hi oposà aferrissadament el bisbe Jón Arason, posteriorment considerat com un dels herois nacionals, qui el 1550 fou empresonat i ajusticiat. La

Reforma serví de pretext al rei danès per expropiar els béns de la rica església islandesa i fer-se amb una sisena part de les terres de l'illa. Fou també com a conseqüència de les resistències a la Reforma que l'*Althingi* perdé el poc que li quedava de poder legislatiu.

L'augment del pes del poder rei danès es traduí l'any 1602 en la concessió del monopoli del comerç islandès als comerciants danesos. Per a la ja prou castigada població islandesa, això va comportar l'increment dels preus dels productes importats els quals --a més-- cada vegada eren de pitjor qualitat i més escassos. El segle XVII tampoc no fou, en conseqüència, una època pròspera. Les escasses notícies històriques continuen preferentment fent referència a calamitats com ara els atacs de pirates berberescos, coneguts com el "robatori turc" de l'any 1627. En l'àmbit de l'alta política es produí tan sols un canvi de consideració: la introducció de l'absolutisme l'any 1662, paral·lelament a la seva implantació a Dinamarca. En concloure el segle, Islàndia era un territori deixat pràcticament a la mà de Déu --les guerres entre Dinamarca i Suècia havien interromput el comerç-- i amb una població de 50.000 persones, inferior a la d'aquelles 75.000 que poblaven l'illa en els temps daurats de l'any 1000.

Les catàstrofes i calamitats tampoc no hi mancaren al segle XVIII, que s'inicià amb una gran epidèmia de verola que costà la vida a 18.000 persones. Entre les catàstrofes naturals cal destacar l'erupció del volcà Lati, considerada com la més forta coneguda de la història de la humanitat. La cendra d'aquest volcà destruï la meitat de les pastures i matà la major part del bestiar, fet que provocà una fam que ocasionà la mort de 10.000 persones.

L'any 1699 les autoritats daneses van crear una comissió per estudiar la difícil situació d'Islàndia. La sensibilitat més gran pels problemes de la colònia ultramarina, no obstant, no començà a tenir efectes pràctics fins ben entrat el segle XVIII. En aquest sentit fou important la designació, per primera vegada, d'un islandès --Skuli Magnússon-- com a governador, l'any 1749. Tard o d'hora, però, els projectes de redreçament econòmic i millores socials havien de topar amb el monopoli del comerç. I, efectivament, no fou fins a la seva abolició, l'any 1787, que l'evolució de la societat islandesa es convertí en un fet real.

El segle XIX estigué marcat per la lluita per la restauració de la identitat i la independència nacionals. Aquesta lluita s'inicià l'any 1816 amb la creació de la primera de les societats literàries que havien de

reeditar i popularitzar els textos clàssics islandesos i purificar la llengua. La politització del moviment cultural s'esdevingué al voltant de l'any 1830. A la dècada següent --l'any 1843, més concretament-- l'incipient nacionalisme islandès liderat pel polític i historiador Jón Sigurdsson podia fer gala ja d'haver assolit un primer resultat pràctic: la restauració de l'*Althingi*, abolida l'any 1800.

De més transcendència fou, però, que el rei Cristià IX, l'any 1874, atorgà a Islàndia una constitució pròpia, coincidint amb la celebració del mil·lenari de la colonització. L'*Althingi*, que fins llavors havia tingut tan sols atribucions consultives, recuperà part del seu antic poder legislatiu i el control financer. Durant les tres dècades següents, el moviment nacionalista no aconseguí cap altre resultat, fet que es pot contrastar amb l'evolució de l'economia i la societat, la qual, sense ser espectacular, dotà Islàndia de les seves primeres institucions civils i infraestructures públiques modernes. Pel que fa a la demografia, les catàstrofes naturals i l'emigració a Amèrica (principalment al Canadà) continuaren mantenint-la en xifres modestes: 78.000 persones l'any 1901.

El camí de la negociació amb Copenhaguen restà obert de bell nou l'any 1901, després de la pujada al poder dels liberals. Al cap de només dos anys, els nacionalistes aconseguiren un nou i decisiu èxit polític: el trasllat de la residència del ministre encarregat dels afers islandesos a Reykjavík i la seva responsabilitat davant l'*Althingi*. A la pràctica, això significaria l'accés a una autonomia pràcticament total en els afers interns. Lluny d'apaivagar l'agitació nacionalista, les concessions serviren per donar encara més ànims als partidaris de la plena independència. Només el reconeixement, per l'Acta d'Unió de 1918, d'Islàndia com a estat sobirà en unió dinàstica i temporal (fins a l'any 1941) amb Dinamarca, pogué acabar amb el contenciós nacional.

Una de les conseqüències de l'accés a la sobirania fou que els vells partits, que havien basat la seva existència en la qüestió nacional, hagueren de deixar pas a formacions noves, com ara la socialdemocràcia. Així, en poc temps, la composició de l'*Althingi* --elegit per sufragi universal d'ençà de l'any 1915--, esdevingué similar a la de la resta de les democràcies europees.

La força política dominant en el període d'entreguerres va ser el Partit del Progrés --*Framsóknarflokkur*--, de base camperola, el qual sovint governà en coalició amb els socialdemòcrates. Els efectes de la

Gran Depressió foren menys greus a Islàndia que a altres bandes, i, en conseqüència, la superació de la crisi fou més ràpida, fet que es veié facilitat també per les bones conjuntures de la indústria pesquera transformadora.

Durant la Segona Guerra Mundial, Islàndia fou ocupada primer per l'exèrcit britànic, i posteriorment pel nord-americà. Aquests esdeveniments tingueren una gran importància, ja que, per una banda, estimularen extraordinàriament el desenvolupament material de l'economia, i, per l'altra, formiren la tan esperada ocasió per dissoldre la Unió amb Dinamarca. Per consideració política, els estadistes islandesos esperaren la fi de l'ocupació alemanya de Dinamarca per proclamar oficialment la República d'Islàndia. Era el 17 de juny de 1944, i la data es va fer coincidir amb la del naixement de l'heroi nacional Jón Sigurdsson.

La vida política de la república islandesa s'ha caracteritzat per la seva inestabilitat. D'ençà de l'any 1944, cap partit polític ha gaudit de la majoria parlamentària, amb la qual cosa les crisis de govern i les eleccions anticipades s'han succeït ininterrompudament. Fins al moment actual d'estabilitat relativa, l'única excepció la va constituir el període de la coalició del Partit del Progrés amb el Socialdemòcrata, de 1959 a 1971.

Les dues qüestions que han dominat la vida política de la Islàndia republicana han estat el problema de la inflació (vegeu-ho més avall) i el de la política de seguretat nacional. L'esquerra, per fer una breu referència a la segona, no ha vist mai de bon grat ni la pertinença a l'OTAN (d'ençà de l'any 1949) ni el conveni bilateral de defensa amb els Estats Units de 1951, que permet als segons l'estacionament de tropes a la base aèria de Keflavík --a 40 km de la capital-- a canvi del compromís d'assumir la defensa d'Islàndia, ja que aquesta no té forces armades.

Les tres guerres, conegudes com les "guerres del bacallà", contra la Gran Bretanya, provocades per les ampliacions unilaterals successives dels límits de les aigües territorials islandeses a 12, 50 i 200 milles nàutiques els anys 1958, 1972 i 1975, respectivament, constitueixen, sens dubte, el conflicte extern més greu de la jove república. El teló de fons fou en tots tres casos el mateix: l'extrema dependència de l'economia islandesa de la pesca (el 75% de les exportacions) i la davallada progressiva de les captures. Les "guerres del bacallà" se saldaren totes elles amb el triomf de les tesis islandeses.

Govern

La constitució islandesa data de l'any 1944, i ha estat modificada dos cops, l'any 1959 i l'any 1968. Segons aquesta, Islàndia és una república de govern parlamentari. El poder executiu correspon al president de la república (elegit per sufragi universal cada quatre anys), assessorat per un govern nomenat per ell mateix. A la pràctica, però, les funcions executives són exercides pel govern format per nou ministres i responsable davant el parlament. El president pot convocar i dissoldre el parlament. Des de l'any 1980 n'ocupa el càrrec Vigdís Finnbogadóttir, independent d'esquerres i la primera presidenta elegida democràticament del món.

L'*Althingi*, el parlament més antic dels estats moderns, és compost per 63 membres, que formen dues cambres, i té el poder legislatiu. La representació és proporcional, i la majoria d'edat electoral, als divuit anys. Els principals partits polítics són el Partit de la Independència (*Sjálfstaedisflokkurinn*), de tendència conservadora; el Partit del Progrés (*Framsóknarflokkurinn*), centrista; el socialdemòcrata (*Althyduflokkurinn*); l'Aliança Popular (*Althydubandalag*), formada per socialistes i comunistes i el partit de les dones (*Samtök um kvennalista*).

En l'actualitat, Islàndia és governada per una coalició de centristes, socialdemòcrates i comunistes, presidida pel centrista Steingrímur Hermannsson. Els resultats de les darreres eleccions, celebrades el 25 d'abril de 1987, foren:

Partits	Escons	Vots
Conservadors	18	27,2
Centristes	13	19,4
Socialdemòcrates	10	15,2
Comunistes	8	13,4
Partit dels Ciutadans (escissió del Partit Conservador)	7	10,9

Política exterior

L'any 1918, quan Islàndia va ser completament independent de la unió amb Dinamarca, es publicà una declaració de neutralitat permanent. Islàndia renunciava a tenir defensa militar, i encara avui només disposa de policia civil i d'un cert servei de guardacostes.

En un tractat sobre defensa i política exterior, Dinamarca es va comprometre a defensar Islàndia en cas que algun altre país violés el territori islandès. Dinamarca també tenia cura dels interessos de política exterior de l'illa. No obstant això, la influència mateixa d'Islàndia en la política exterior va augmentar gradualment, i el país establí missions diplomàtiques arreu del món.

Quan l'Alemanya de Hitler envafí Dinamarca l'any 1940, la Gran Bretanya ocupà Islàndia. Poc després, el govern es va apartar del seu principi de seguir una política de neutralitat en signar un tractat amb els Estats Units sobre la defensa del país. L'any 1941 els nord-americans establiren una base militar al cap de Keflavík, a 40 km de Reykjavík.

Islàndia acceptà l'any 1949 una invitació per col·laborar a l'OTAN, si bé sense contribuir a les forces de defensa comunes i amb la condició que en temps de pau no s'estacionarien tropes estrangeres al país. Tanmateix, l'any 1951, durant la guerra de Corea, es va renunciar a aquesta darrera exigència. La base militar va ser dotada novament amb forces de defensa nord-americanes, segons un acord especial islandès-americà en les coordenades de col·laboració al si de l'OTAN. Després de les eleccions al parlament islandès de l'any 1971, quan una coalició de partits d'esquerres pujà al poder, es tornà a introduir al programa del govern l'evacuació de la base de Keflavík i s'iniciaren negociacions per al seu desmantellament. No es van concloure --degut, en part, a desacords en la coalició que dirigia el país-- abans que aquesta es veiés obligada a dimitir, l'any 1974, en perdre les eleccions. Segons el nou govern, les negociacions s'havien d'orientar cap a l'objectiu que la base funcionés "en concordança amb els interessos de defensa islandesos en cada nova situació". Un acord americà-islandès de l'any 1974 limità les tropes nord-americanes a 2.900 homes.

Els Estats Units no paguen cap arrendament per disposar del terreny on es troba la base. La cessió d'aquest terreny constitueix l'aportació d'Islàndia a la defensa de l'OTAN. Alhora, la base i les activitats

que s'hi fan donen a l'illa avantatges econòmics i d'altra mena, com ara entrades de divises importants. Islàndia també pot aprofitar per a ús civil propi un dels aeroports més grans i més ben equipats del món.

Les crítiques contra la base de Keflavík i l'afiliació a l'OTAN han anat augmentant periòdicament, per exemple durant el conflicte amb els vaixells de pesca britànics l'any 1975. A l'illa consideraven llavors que els nord-americans eren massa passius. Als islandesos també els irrita haver de passar per una barrera de control estrangera cada cop que volen fer servir l'únic aeroport internacional del país.

A causa de la seva exposada situació polític-militar, l'illa ha fet que la seva vinculació nòrdica sigui un aspecte que tingui cada vegada més importància en la política exterior del país. Islàndia és representada a la gran majoria d'organismes nòrdics de col.laboració i deliberació, i participa en la preparació de declaracions nòrdiques comunes davant l'ONU i els seus organismes, com també en altres fòrums internacionals.

Economia

L'economia islandesa es fonamenta bàsicament en la utilització de recursos naturals renovables, els més importants dels quals són els bancs de pesca costaners, l'energia hidroelèctrica i geotèrmica i els prats que mantenen el sector ramader. Tradicionalment l'economia ha estat basada en la pesca i en l'agricultura, però en les darreres dècades s'ha diversificat en les indústries manufactureres, de transformació i de serveis. La indústria d'elevat consum energètic ha esdevingut de gran importància. El volum de l'economia en termes absoluts és reduït (un PIB de 5.300 milions de dòlars l'any 1987), però el PIB *per capita* es troba entre els més alts del món: l'any 1986 va excedir els 16.000 dòlars (vid. fig. 1). Les exportacions de béns i serveis han arribat a un equivalent aproximat del 40% del PIB en aquests darrers anys, una proporció significativament per damunt de la mitjana en comparació amb altres països de l'OCDE.

I

Producte Nacional Brut

	1987	Previsió 1988
PNB (milions de corones)	201.261	246.131
PNB (dòlars <i>per capita</i>)	15.097	15.225
PIB (milions de corones)	207.464	254.464
PIB (dòlars <i>per capita</i>)	15.562	15.734
Composició percentual del PNB:		
Consum privat	65,3	64,3
Consum públic	18,3	19,3
Inversió fixa bruta	20,1	19,1
Inversió industrial	10,9	9,8
Sector públic	5,5	5,5
Construcció residencial	3,7	3,8
Canvis en els estocs	-0,1	-1,1
Balança de béns i serveis	-3,6	-3,8

Creixement econòmic

Tendència del percentatge de creixement del PNB	
1951-1988	4,4
1979-1988	3,2
Tendència del percentatge de creixement del PNB (<i>per capita</i>)	
1951-1988	2,9
1979-1988	2,1
Percentatge del creixement mitjà anual del PNB	
1984-1988	3,9
Percentatge del creixement mitjà anual del PNB (<i>per capita</i>)	
1984-1988	3,0

II

Finances generals del govern, % del PNB

	1985	1986	1987
Ingressos	32,5	32,2	32,2
Impostos directes	7,0	8,1	7,4
Impostos indirectes	22,1	21,4	22,3
Altres ingressos	3,4	2,7	2,5
Despeses	33,8	36,1	32,8
Serveis generals	2,8	2,6	2,9
Ensenyament, investigació	4,8	4,8	4,7
Sanitat	6,4	6,8	6,9
Seguretat i assistència socials	5,6	5,5	6,0
Habitatge, etc.	1,7	1,5	1,2
Serveis recreatius i culturals	1,6	1,9	1,8
Serveis econòmics	7,6	10,1	6,5
Altres propòsits	3,3	2,9	2,7
Superàvit o dèficit pressupostari	-1,3	-3,9	-0,6

La pesca i la transformació del peix

La indústria pesquera, que comprèn la pesca i la transformació del peix, té un paper d'una importància fonamental en l'economia islandesa. L'any 1986 va contribuir al PIB en un 16,2 per cent, va ocupar un 13 per cent de la població activa, va absorbir un 15 per cent del total de les inversions i va generar aproximadament la meitat dels beneficis del comerç exterior del conjunt de l'economia. No obstant això, en aquests darrers anys la importància relativa de la indústria pesquera ha davallat una mica. Al començament dels anys 60 les exportacions de peix i de productes pesquers constituïen prop d'un 90 per cent de l'exportació de mercaderies, però aquesta proporció ha baixat a un 75 per cent.

Donada la importància de la indústria pesquera per a l'economia islandesa, no és estrany que els islandesos hagin pres posicions per controlar les existències de peix. Actualment totes les grans espècies estan regulades per mitjà de quotes. El total de captures permeses s'estableix sobre la base d'estimacions biològiques sobre l'estat de les existències de peix i tenint en compte els pronòstics relatius al seu desenvolupament en un futur pròxim, considerant també els factors econòmics. Aquesta quantitat es distribueix aleshores entre els diversos vaixells pesquers.

La indústria

Als efectes de reduir la dependència del sector pesquer, i per tal d'eixamplar la base productiva de l'economia, els governs successius han seguit una política orientada a encoratjar el sector industrial i a perseguir la cooperació amb empreses estrangeres per al desenvolupament de les indústries d'alt consum energètic. Si n'excloem la pesca i la transformació del peix, la indústria ha esdevingut el sector més important del conjunt de l'economia. L'any 1986 va contribuir en un 13,5 per cent al PIB. Les indústries islandeses són encoratjades a exportar, i poden disposar d'assistència tècnica per a la promoció de l'exportació mitjançant el Consell per a les Exportacions, el qual compta amb el suport del govern. L'any 1987 els productes manufacturats constituïen un 20 per cent del total de les exportacions, i dins dels productes exportats l'alumini arribava al 9,6 per cent.

La fàbrica més gran d'Islàndia és una fonedora d'alumini que hi ha a Straumsvík, prop de Reykjavík. La fonedora, de 88.000 tones, és propietat i és gestionada per la Icelandic Aluminium Company Ltd. (ISAL), una filial de la Swiss Aluminium Ltd.

La segona companyia industrial més gran d'Islàndia va començar a operar l'1 de desembre del 1987. Es va formar amb la fusió de les dues indústries llaneres més importants d'Islàndia, Alafoss i Samband (*I_na_ardeild Sambandsins*).

El govern islandès, Elkem A/S de Noruega i la Sumitomo Corporation del Japó posseeixen conjuntament una planta de ferrosilici, Icelandic Alloys Ltd. (*Járnblendifélagið*), que es troba a Hvalfjörður, a la costa oest d'Islàndia.

El vapor geotèrmic s'ha emprat amb molt èxit en una planta de diatomites al nord d'Islàndia. La planta és propietat i és gestionada per Kisilidjan Ltd., una companyia mixta on participen el govern islandès i la Manville Corporation d'Estats Units.

Hi ha quatre empreses industrials de dimensions mitjanes (fàbriques de fertilitzants, de ciment, de llana mineral i de menjars preparats amb algues marines) utilitzen primeres matèries de procedència nacional i produeixen majoritàriament per al mercat intern.

Altres indústries són generalment d'escala reduïda i en bona part depenen de la importació de components i de primeres matèries. Els productes d'aquestes indústries inclouen equipaments de pesca, embalaments per a l'exportació, materials per a la construcció, maquinària, equipaments de manteniment i reparació, sabó i altres productes químics similars, etc.

Aquests darrers anys hi ha hagut un creixement ràpid de les diverses indústries d'alta tecnologia, sobretot en la producció d'equipament pesat i de components electrònics per a la pesca i la indústria pesquera, alguns dels quals han conquerit importants mercats exteriors.

Agricultura

L'agricultura va contribuir en un 4,5 per cent al PIB l'any 1986, i la seva part ha anat davallant ininterrompudament. Una cinquena part del total de la superfície d'Islàndia aproximadament és adequada per a l'agricultura i la ramaderia. Prop del 6 per cent d'aquesta àrea es troba conreada, i la resta s'empra

per als ramats o bé no és aprofitada. Islàndia és autosuficient en carn, productes lactis i ous. Els conreus principals són el fenc i les patates. Hi ha algunes fruites, verdures i flors que són conreades en hivernacles escalfats amb vapor i aigua geotèrmics. Durant la darrera dècada s'ha anat desenvolupant una indústria pelletera petita però en expansió.

Turisme

Els estrangers que van visitar Islàndia durant l'any 1987 van ser 129.300, la qual cosa va significar augment del 14 per cent respecte a l'any anterior. Els ingressos en divises generats pel sector turístic el 1986 van arribar al 3,8 per cent del total de les divises ingressades de tota l'economia (el 6,4 per cent si hi incloem els ingressos per les vendes de billets).

El govern dóna suport a una expansió més gran del sector turístic, tant per mitjà de l'Oficina de Turisme estatal (*Fer_amálará*) com de préstecs per ajudar al desenvolupament dels hotels i altres projectes relacionats amb el turisme.

Ocupació i relacions laborals

Actualment, la població activa islandesa se situa al voltant d'unes 120.000 persones. El percentatge global de participació ha augmentat considerablement durant la darrera dècada, perquè ara hi ha més dones que treballen fora de la llar. L'atur ha estat un fenomen pràcticament inexistent durant dècades. L'any 1986, l'índex mitjà d'atur va ser del 0,7 per cent, i el 1987 del 0,5 per cent.

La majoria de treballadors islandesos estan sindicats. Gairebé tots els sindicats majoritaris del sector privat estan afiliats a la Federació del Treball (ASI). Els sindicats dels treballadors del sector públic s'organitzen entorn de la Federació d'Empleats Públics (BSRB) o de la Federació de Graduats d'Universitat (BHM). L'Associació Patronal (VSI) és l'organització patronal més gran fora del sector públic.

IV

Comerç exterior

El comerç exterior té un important paper en l'economia d'Islàndia. L'any 1986, les importacions i exportacions de béns i serveis van ser d'un 35,4 i un 39,7 per cent del PIB, respectivament.

Islàndia és membre de l'Associació Europea de Lliure Comerç (EFTA) juntament amb Àustria, Finlàndia, Noruega, Suïssa i Suècia. El fet de formar-ne part li permet d'accedir sense aranzels al mercat de l'EFTA per als productes manufacturats, incloent-hi l'alumini i certs productes pesquers. En correspondència amb això, Islàndia no té aranzels protectors sobre béns manufacturats d'altres països de l'EFTA.

Islàndia va arribar a un acord de lliure comerç amb la Comunitat Europea (CE) l'any 1972. L'acord cobreix béns manufacturats, inclòs l'alumini i certs productes pesquers exportats per Islàndia i protegits pels aranzels externs de la CE. No obstant això, l'acord no comprèn els productes agraris. Segons aquest acord, Islàndia també ha eliminat els aranzels protectors sobre tots els béns manufacturats als països de la CE.

Els mercats per a les exportacions islandeses es fonamenten sòlidament en el fet de no dependre de cap país en particular. Les exportacions de mercaderies es reparteixen relativament uniformes entre molts països, principalment els de més ingressos, i la majoria de productes tenen l'opció de diferents sortides alternatives en els mercats. Durant molts anys, els Estats Units han estat un mercat important per als productes derivats del peix congelat, ja que els exportadors islandesos hi han desenvolupat una extensa xarxa comercial. Les exportacions cap als països de l'EFTA i de la CE han augmentat notablement els darrers anys, mentre que la part adreçada a la Unió Soviètica i als Estats Units ha sofert una davallada. El Japó també està esdevenint un mercat important per als productes pesquers islandesos, i el comerç entre ambdós països està gairebé equilibrat.

Comerç exterior

	1987	Previsió 1988
Exportacions de béns i serveis (milions de corones, FOB)	74.544	85.226
de les quals: mercaderies	53.053	61.674
% del PNB	37,0	34,6
Exportacions de mercaderies segons els grups de productes, (%)		
Productes pesquers	76,0	71,1
Alumini	9,6	10,7
Altres productes manufacturats	10,5	11,7
Productes agrícoles	1,9	1,7
Importacions de béns i serveis (milions de corones, FOB)	81.777	94.741
de les quals: mercaderies	55.020	62.234
% del PNB	40,6	38,4
Importacions de mercaderies segons l'ús, %		
Béns de consum		34,7
Béns intermedis		27,3
Combustibles		6,2
Béns d'inversió		31,8
Balança de pagaments	-7.233	-9.475
% del PNB	-3,6	-3,8

Socis comercials	Exportacions (FOB)		Importacions (CIF)	
	1987	1988	1987	1988
EFTA %	8,2	10,1	20,6	22,2
CE %	57,4	58,9	52,1	51,5
Europa de l'est %	4,7	5,4	5,8	5,5
Estats Units %	18,3	13,6	7,1	7,5
Japó %	7,8	7,6	8,2	6,9
Altres països %	3,6	4,4	6,2	6,4

Islàndia i la CEE

Extracte d'un discurs del primer ministre islandès, Steingrímur Hermannsson, amb motiu d'una visita a Alemanya el mes de juliol de 1988, quan era ministre d'afers exteriors del seu país:

“Quin paper té un país com ara Islàndia en el context de l'Europa occidental? Islàndia hauria d'aspirar a ser membre de ple dret de les Comunitats Europees? Això, al meu parer, no és admissible. Dubto que llavors la nació islandesa continués sent lliure. La plena llibertat de moviment de mà d'obra seria difícil d'acceptar per a una nació petita, com també la plena llibertat d'inversió o flux de capitals. Un banc de dimensions mitjanes de la República Federal d'Alemanya podria comprar tots els bancs de Reykjavík en una tarda. Si perdem control en les autèntiques bases de la nostra existència, les indústries de pesca, com també els recursos hidrotermals i geotèrmics, Islàndia no sobreviurà com a nació independent.

D'altra banda, Islàndia dóna ple suport al comerç lliure internacional. Aquesta decisió va ser presa quan vam entrar a l'EFTA, l'any 1970, i vam arribar a un acord amb el Mercat Comú, l'any 1972. Des de llavors les restriccions en les importacions i els drets aranzelaris han estat superats pel que fa als productes industrials d'Europa occidental.

Tenint en compte la seva producció industrial relativament minsa, es va concedir a Islàndia l'accés lliure d'aranzels al Mercat Comú per a diversos productes pesquers. Aquesta és la raó per la qual la Comunitat ha esdevingut el nostre soci comercial més important.

Tanmateix, la importació de certs productes pesquers és encara restringida, amb aranzels alts. Entre aquests hi ha inclòs el peix salat, que pateix dificultats d'ençà que Espanya i Portugal van entrar a la Comunitat.

De vegades, quan em pregunten per què hem triat de viure en aquesta illa tan allunyada. La meua resposta és perquè és nostra. ¿Per què els estudiants, en general, tornen a casa després dels seus estudis a l'estranger? Perquè aquesta terra és seva. Estem marcats pel seu caràcter. No hem de perdre mai aquesta imatge. Si ho fem, perdrem el país.

Aquest matí he tingut l'oportunitat d'explicar al canceller Kohl perquè no ens atreu la plena integració a la Comunitat Europea, sinó més aviat una cooperació estreta. Ha demostrat una absoluta comprensió

d'aquests punts de vista i ha expressat la seva voluntat de donar ple suport a la posició islandesa. Agraïm profundament aquesta actitud.

En realitat, no veig cap necessitat per a Islàndia de sol·licitar la plena incorporació a la Comunitat. No pretenem tenir cap influència política en el desenvolupament d'Europa occidental ni del món internacional. Tampoc no estem demanant cap ajut financer per al desenvolupament estructural o regional.

Tot el que demanem és la plena llibertat de comerç per als productes marítims i industrials. Com a compensació, tenim moltes coses a oferir a la Comunitat. Oferim el peix més accessible de les aigües més netes, oferim energia elèctrica a un cost raonable per al desenvolupament d'indústries d'elevat cost energètic per abastar els mercats d'Europa occidental. A més, volem assegurar la pau i som membres de l'aliança defensiva del món occidental. No crec que l'Europa occidental es pugui permetre de rebutjar una oferta com aquesta.

Hem decidit d'adaptar-nos tant com sigui possible a les transformacions que es produeixen a la Comunitat. Això ho fem a través de l'extensa cooperació multilateral amb l'EFTA i la cooperació amb la Comunitat mateixa. D'aquesta manera, intentem de preparar-nos per afrontar, l'any 1992, un mercat interior únic i integrat a la Comunitat Europea.”

El secret de l'economia d'Islàndia

Benedikt GRÖNDAL

Podem preguntar-nos com és que 245.000 persones poden viure en una gran illa, al capdamunt de l'Atlàntic septentrional, on la natura és un conjunt dramàtic de volcans, geleres i terres desèrtiques i on els déus del temps són difícils de combatre.

En aquest país hi ha manca de riqueses naturals. No hi ha minerals a les seves terres volcàniques, no hi ha boscos que cobreixin l'illa. Això no obstant, hi ha importants fonts d'energia, com ara els forts corrents de l'aigua dels rius i la calor de la terra, que actualment fem en la calefacció de pràcticament totes les nostres cases.

També tenim el mar que envolta l'illa. Sota la superfície de l'aigua hi ha una flora i una fauna abundoses. Els bancs de pesca són rics, i d'aquests, de fet, els islandesos n'hem viscut i en vivim. El nostre objectiu polític --l'última batalla per a la

independència-- ha girat entorn del límit de pesca i de la lluita contra la intrmissió de les flotes de les grans potències en les nostres aigües de pesca. Volem decidir nosaltres mateixos sobre les nostres captures de peix.

Tot això és un fet, però, ben mirat, no constitueix cap base sòlida per a una economia moderna. L'economia islandesa és unilateral i està dominada pel peix i la seva exportació.

El peix és perillós, perquè ens veiem obligats a invertir molts diners en la construcció de vaixells, fàbriques i drassanes i, d'altra banda, no sabem mai si aconseguirem d'obtenir una quantitat suficient de primera matèria, prou peix perquè la pesca sigui rendible. A més, els mercats mundials del peix són coneguts per la seva inestabilitat.

Tot això té com a conseqüència que la nostra societat s'hagi vist forçada a acostumar-se a la vida del mariner. Quan hi ha peix en abundància, vivim bé. Quan no n'hi ha, hem de mirar de trobar altres solucions. Aquest és un dels nostres secrets.

Una societat gran --Suècia, per exemple-- no se'n sortiria dels forts alts i baixos que afecten l'economia d'Islàndia.

Com és natural, intentem de crear una indústria que, en el nostre cas, es basa principalment en una gran abundància d'energia elèctrica. Hem començat amb l'alumini i el ferrosilici. Tanmateix, la seva posada en marxa és un procés lent i difícil. Aquests sectors industrials no són cap mina d'or i han estat afectats per la crisi durant els darrers anys.

Sens dubte, hem de procurar que en un futur augmenti la diversificació de la nostra activitat econòmica en els sectors industrial i dels serveis, i tenir confiança en el fet que els islandesos, que són un poble amb un bon nivell cultural, puguin treure profit de la tècnica i el progrés.

Abans de la darrera guerra mundial es podia dir certament que Islàndia era un país subdesenvolupat i pobre. Però la guerra trencà el nostre aïllament i ens ensenyà a viure millor. No ens calgué pagar cap deute de guerra però, per altra banda, ens veierem obligats a edificar tota la nostra economia des dels fonaments, les nostres comunicacions, habitatges i edificis, tant a les ciutats com al camp. La generació de la postguerra ha hagut de construir tota la societat moderna que hi ha a Islàndia.

El resultat d'això és, sens dubte, que hem intentat de fer molta feina en un temps molt breu. Aquest fet,

al seu torn, ha dut a una inflació semblant a la que té lloc en països en desenvolupament com ara Israel o sudamèrica. Vet aquí un altre dels secrets.

Any rere any la inflació a Islàndia era dues o tres vegades superior a la d'altres països comparables, i vàrem haver d'acostumar-nos-hi. És cert que els que tenien possibilitats d'obtenir préstecs hi sortien guanyant, però els que tenien capital estalviat van ser-hi els perdedors. La gent va invertir els seus diners en immobles, i avui el 85% de totes les famílies islandeses són propietàries dels seus habitatges. La majoria tenen també cotxe, la qual cosa s'ha de considerar com la recompensa material per l'estrès i una jornada laboral llarga. A Islàndia es treballa molt.

Quan esclatà la gran crisi del petroli els islandesos perderen el control sobre la inflació. Aquesta pujà del 10-15% al 50%.

Gradualment no solament es van regular amb un índex tots els salaris, sinó també els estalvis i els interessos, els preus agrícoles, els preus del peix i gairebé tot. Quan la regulació de l'índex de preus és un fet, la inflació es dispara i pot superar el 100%.

Després d'una crisi governamental, l'hivern de 1982-83 es convocaren eleccions. Tingueren lloc l'abril següent, i Axel Waldemarson va escriure al diari suec *Svenska Dagbladet* que les eleccions esdevindrien "una mica com un drama profètic amb trets dels clàssics arranjaments de l'època de les sagues". Es pot dir que així va ser. Els partits antics van sofrir un revés i dos nous partits van ser considerats com a triomfadors. L'un era el partit de les dones, que aconseguí tres escons, les representants del qual seuen ara al parlament i hi defensen les seves exigències de millora de la situació de la dona a la societat. L'altre era l'Aliança socialdemòcrata, un partit reformista que va tenir la desgràcia que el seu líder, molt jove, morís l'estiu de l'any 1983.

La crisi de govern no va ser la que s'esperava. S'acabaren totes les discussions sobre la Constitució i qüestions similars, ja que les dificultats econòmiques s'anaven fent aclaparadores. Els dos grans partits del país, el Partit del Progrés i el Partit de la Independència, decidiren formar un govern fort no socialista. Tradicionalment aquests partits són enemics polítics --i també aquí s'imposà el "drama profètic" i l'"acord fantàstic" de què parlava Waldemarson. Steingrímur Hermansson va ocupar el càrrec de primer ministre; el seu pare, Hermann Jónasson, havia estat primer ministre dues vegades, detall que recorda igualment l'època de les sagues.

Aquest govern no va convocar el parlament fins al mes d'octubre, fet permès per la llei islandesa. En canvi, s'establiren lleis provisionals amb mesures dràstiques. Es reduí l'índex de regulació dels sous i durant un temps es limità el dret de negociació del mercat de treball. Se suprimiren moltes altres coses i es reduïren els interessos. En les activitats estatals, es prengueren mesures d'estalvi amb l'esperança d'assolir un pressupost equilibrat i per tal de rebaixar el dèficit de la balança comercial. Aquí podem apreciar els grans alts i baixos d'una societat de pescadors --un cop més, un altre dels secrets.

Hi ha, tanmateix, un problema que afecta la majoria dels altres països, però que el govern d'Islàndia amb prou feines ha d'afrontar. A Islàndia no hi ha atur forçós digne d'esment.

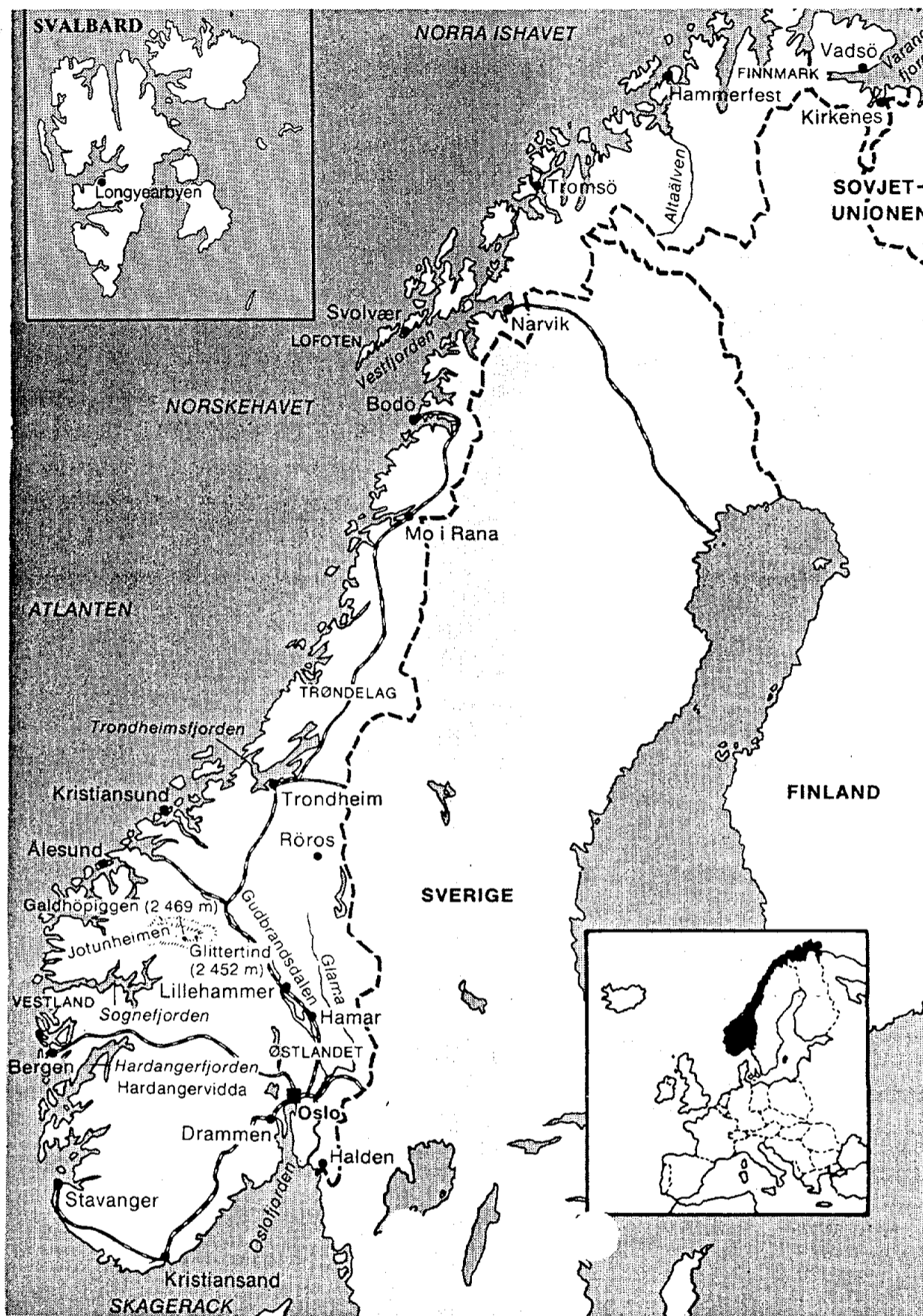
L'índex d'inflació es va poder reduir força ràpidament --era com frenar un automòbil que va massa de pressa--. El problema, però, és que aquesta pot afectar els assalariats, i el poder adquisitiu d'Islàndia ha disminuït. Les organitzacions d'assalariats van

demonstrar tenir una gran paciència i, quan van exigir sous més alts, els augments salarials van ser moderats, en consideració de la situació a Islàndia. El problema de la inflació encara no s'ha resolt, però el seu augment està molt lluny d'arribar al límit perillós que era corrent fa dos o tres anys.

Islàndia encara basa la seva economia en la pesca, fet que té com a conseqüència que al llarg dels anys hi hagi unes grans variacions en els ingressos i balanços. Els islandesos s'han acostumat a aquesta inseguretats i a aquests alts i baixos. El país ha hagut de mantenir sovint combats molt durs contra grans dificultats, però sempre ha aconseguit vèncer-les i continuar el seu camí per la via del progrés.

Si bé actualment la conjuntura internacional no és gaire favorable, la situació del país és força bona. Islàndia està ben preparada per lluitar contra les forces de la natura, com també contra les dificultats causades per l'ésser humà, és a dir, la crisi econòmica.

NORUEGA

El país i els seus habitants

Noruega és una franja austera de terra situada a l'extrem nord d'Europa. Una tercera part dels seus 387.000 km², uns 67.700 dels quals corresponen a l'arxipèlag àrtic de Svalbard, es troben més enllà del cercle polar. La superfície del país equival més o menys a la d'Itàlia, però és molt més allargat. La distància del sud al nord de Noruega és la mateixa que la d'Oslo al nord d'Itàlia.

Mentre Noruega limita a l'oest i al nord amb zones de l'Atlàntic, cap a l'est té fronteres amb Suècia (1.619 km), Finlàndia (727 km) i la Unió Soviètica (196 km).

Més d'un 70% del territori de la Noruega continental és compost de muntanyes, glaciars, llacs i erms, que ofereixen nombroses oportunitats per a l'expansió recreativa però que, d'altra banda, limiten les possibilitats de colonització i explotació econòmica. Aproximadament una quarta part del país sobrepassa els 1.000 metres sobre el nivell del mar. El cim més alt té una altitud de 2.469 metres.

Les muntanyes han tingut una importància decisiva per al desenvolupament econòmic i la industrialització del país en originar salts d'aigua poderosos, ideals per a la producció d'energia hidroelèctrica. La indústria moderna de Noruega es proveeix de les centrals hidroelèctriques per abastar pràcticament la totalitat del seu consum d'energia. És per això que Noruega no té energia nuclear.

El litoral noruec és llarg i accidentat. La seva extensió és de més de 2.600 km, i si hi afegim els innombrables fiords, ens trobem amb una costa de 21.000 km.

Una quarta part de Noruega és coberta d'arbres, la majoria dels quals s'empren en la indústria forestal. Només el tres per cent de Noruega és terra conreada, encara que una fracció molt més gran s'empra per a pastures. Noruega és fortament dependent de la importació de productes alimentaris de l'estranger.

El clima que té és molt més temperat del que podríem esperar en latituds tan al nord, la qual cosa s'explica pel fenomen del corrent del golf, que condueix les aigües temperades del mar del Carib fins a les costes noruegues. Així, a diferència d'allò que s'esdevé normalment a la mar bàltica, les aigües del mar no es congelen.

La població

Donat que la seva població és escassament superior als quatre milions d'habitants, Noruega té la densitat demogràfica més baixa dels països europeus, llevat d'Islàndia, que registra un índex demogràfic inferior.

La majoria de la població noruega es concentra al sud-est, mentre que al llarg de la costa occidental, a les regions interiors del sud i al nord de Noruega, les poblacions són més disperses.

Gairebé tots els noruecs viuen a prop de la muntanya i del mar, un fet que ha tingut la seva influència en la història política, comercial i cultural de Noruega: la pesca, la navegació i les indústries que s'hi relacionen hi han tingut sempre un paper destacat. A Noruega hi ha uns 80.000 residents estrangers, i a les províncies més septentrionals del país hi viu una minoria d'entre vint i trenta mil persones la llengua materna de les quals és el lapó.

La problemàtica lingüística noruega és bastant especial: hi ha dues variants del noruec, el *bokmål* (literalment, la llengua del llibre), i el *nynorsk* (el noruec nou). El *bokmål* constitueix una variant evolucionada i "norueguitzada" del danès, que en el seu temps fou l'idioma oficial, ja que Noruega fou governada per Dinamarca durant més de 400 anys. El *nynorsk*, per la seva banda, es basa en dialectes noruecs que sobrevisqueren durant l'època danesa. Totes dues variants són molt afins i no comporten, en general, cap dificultat per a la comunicació. A les escoles s'ensenyen ambdues variants, de manera que una es pren com a variant principal i l'altra com a secundària, segons el que s'hagi decidit a cada districte escolar. La majoria de les escoles tenen el *bokmål* com a variant principal. La peculiar situació lingüística noruega és el resultat de la manca d'acord entre els nacionalistes del segle passat, que impulsaren el procés d'alliberament de l'hegemonia cultural danesa. El tema de les dues llengües ha donat lloc a discussions punyents durant més d'un segle.

Com la resta de països nòrdics, Noruega és un país luterà. El 87,8% de la població pertany a l'Església de Noruega.

Svalbard

L'arxipèlag de Svalbard, a l'oceà Àrtic, és format per les illes Spitzbergen, Bjørnøya i Kvitøya, entre altres. L'extensió total comprèn 62.050 km². El seu clima és

àrtic i té el sòl muntanyós, amb més de la meitat de la superfície coberta per glaceres. La població supera els 4.000 habitants, dos terços de la qual procedeixen de la colònia soviètica i un terç de la noruega.

Segons el tractat de Svalbard de l'any 1920, les illes pertanyen a Noruega, però les altres nacions que l'han signat hi tenen accés i el dret a comerciar-hi i a explotar-ne les mines. D'acord amb aquest tractat, les illes estan desmilitaritzades i no poden ser utilitzades amb finalitats bèl·liques. La governació depèn del Ministeri de Justícia noruec, i l'administració és exercida pel *syslmannen*, un funcionari estacionat a Longyerbyen, la capital de Spitzbergen, l'illa principal.

Com a resultat de les bases militars que els soviètics han construït a la península de Kola, les zones de l'oceà àrtic que envolten Svalbard han pres més importància estratègic-militar. Les possibilitats de trobar petroli al mar de Barentsz també contribueixen a l'augment d'aquest interès. Les aigües que voregen les illes tenen una gran abundància de peix, i per aquesta raó el govern noruec ha dictat zones de defensa de la pesca a fi de protegir-la.

La Unió Soviètica ha mostrat interès per Svalbard des de fa temps i, entre altres activitats, hi efectua una considerable extracció de carbó. El dret de les autoritats noruegues, d'acord amb el tractat de Svalbard, de dictar regles per a l'administració de les illes ha menat a discrepàncies amb la colònia soviètica. En conseqüència, Noruega exerceix ara un control més ferm sobre les activitats que es fan a l'arxipèlag.

Història

Els rastres arqueològics més remots de població humana a Noruega es remunten al mil·lenni 9000-8000 aC. És molt poc allò que sabem d'aquests pobladors primitius. És probable que vinguessin de l'emigració cap al nord de troncs germànics del continent europeu cap a la fi del període glacial, en produir-se el desglaç de les capes que cobrien les muntanyes i les costes de Noruega. Petroglifs molt antics demostren que fins i tot els noruecs primitius coneixien les arts de la navegació. En un petroglif de 4.000 anys d'antiguitat es revela també que els noruecs de la prehistòria dominaven l'esport de l'esquí.

Noruega entra de ple en l'era històrica amb els vikings (aproximadament 800-1050). En aquest període es produïren dos fets decisius: la unificació del país i la substitució de les creences paganes pel

cristianisme. És el rei viking Harald Hårfager el que hom considera l'artífex de la unificació de Noruega, l'any 900. El cristianisme s'hi introduí gràcies a la severitat d'Olav Haraldsson, el Sant, el qual consolidà la monarquia com a forma de govern. Oslo fou fundada l'any 1048; Bergen, el 1070. No obstant això, el primer centre religiós i polític del país fou Trondheim. Fins a l'any 1217 el país es debaté en lluites intestines, ja que les tradicions vikingues no havien de ser desarrelades sense conflictes.

Els vikings, expansius i extrovertits, no seguien pas la política de l'aïllament. Eren molt bons navegants i construïren vaixells capaços de navegar a alta mar. Al començament, les seves expedicions tenien l'espoliació com a finalitat, però més endavant començà el comerç i la fixació de colònies, com per exemple a França i a Irlanda. S'establí un territori a la mar del Nord --*Noregsveldet* (l'Imperi noruec)--, amb colònies que s'estenien des de Grenlàndia fins a les Illes britàniques. Al voltant de l'any 1000 un viking noruec de Grenlàndia, Leif Eiriksson, arribà al nord d'Amèrica.

Després de la seva grandesa en temps dels vikings a l'Alta Edat Mitjana, Noruega experimentà una decadència del seu esperit nacional durant els segles següents. Aquest període es caracteritzà per la institució de federacions escandinaves amb les quals Noruega, com a part més dèbil, acabà perdent la seva independència nacional. Un factor d'aquest declivi de Noruega el constituïa la pesta bubònica de mitjan segle XIV, que causà la mort d'un terç de la seva població. El domini que exercia la Lliga hanseàtica des de la seva base de Bergen-Bryggen sobre el comerç noruec fou igualment una causa important.

L'any 1537 el rei de Dinamarca abolí el Consell del Regne de Noruega i el país esdevingué una província danesa. Aquell mateix any també s'hi introduí la Reforma. Com a conseqüència d'ambdues mesures, el noruec fou substituït progressivament pel danès a l'administració eclesiàstica i civil.

En el curs del segle XVII la dissolució, per una banda, de la Lliga hanseàtica i l'aparició, per altra, d'una demanda de fusta noruega al continent, feren possible l'inici d'un procés lent de recuperació econòmica i demogràfica. Altres fets històrics destacables foren la pèrdua --conseqüència de les derrotes daneses en les guerres contra els suecs-- de les províncies de Jämtland, Härjedalen i Bohuslän en mans de Suècia i la implantació de l'absolutisme l'any 1660, després del cop d'estat de la burgesia i el clergat a Copenhaguen. Com a la resta de la monarquia

danesa, el segle XVIII fou una època de pau i de progrés. Noruega conegué una veritable explosió demogràfica que comportà que la població del país arribés a ser similar (900.000 persones) a la de Dinamarca en finalitzar la centúria. El desenvolupament de l'economia fou igualment notable, i el país arribà a posseir al tombant de segle un comerç i una pesca florents i una flota mercant considerable. I, fet potser encara més important, una burgesia mercantil pròpia que, per primer cop, no tenia res a envejar de la danesa.

El punt crucial d'un canvi decisiu en la història moderna de Noruega se situa a l'any 1814, cap a la fi de les guerres napoleòniques a Europa. El monarca danès havia llançat a la guerra el seu regne danonoruec al costat de Napoleó, mentre que Suècia s'havia unit a l'aliança en contra de l'emperador francès.

Suècia agredí Dinamarca, i en la pau pactada el rei danès hagué de cedir Noruega a Suècia. Malgrat això, els noruecs es rebel·laren en contra d'aquest pacte, sobre el qual no havien estat consultats, i s'uniren entorn del seu dret d'autodeterminació nacional. Es procedí a l'elecció de delegats per a una assemblea constituent que se celebrà a Eidsvoll, al nord d'Oslo. El 17 de maig del 1814 aquesta assemblea aprovà una constitució que fixava les bases d'un govern lliure i independent per a Noruega. No obstant això, Suècia rebutjà el reconeixement de l'instrument d'independència noruec, i després d'unes preparacions bèl·liques, la tardor del 1814 Noruega obligà a acceptar una unió sota l'autoritat del monarca suec; per la resta, malgrat tot, es mantingué la Constitució d'Eidsvoll com a garantia d'una forma democràtica de govern a Noruega, encara que sotmesa a la unió amb Suècia. El monarca i la política exterior eren comuns, però per a la resta la unió no es deixà notar significativament ni per als suecs ni per als noruecs.

A mitjan segle XIX foren liberalitzats l'economia i el comerç. Els privilegis i aranzels proteccionistes foren abolits. També en el terreny cultural tingué lloc un desenvolupament positiu. Els escriptors Asbjørnsen i Moe recopilaren els vells contes populars. Ivar Aasen desenvolupà un escrit noruec basat en els dialectes menys influïts pel danès. Bjørnstjerne Bjørnson i Henrik Ibsen, dos autors que tractaven obertament els problemes de l'època, obtingueren el reconeixement internacional. La música d'Edvard Grieg es féu conèixer arreu d'Europa. La segona meitat del segle passat Noruega experimentà un fort desenvolupament econòmic, i dins la dècada del 1880

el país arribà a posseir una de les flotes mercants més grans del món. No obstant això, l'expansió econòmica no pogué impedir l'emigració d'un nombre considerable de noruecs cap als Estats Units.

En l'àmbit polític, el procés de modernització es traduí en el triomf del parlamentarisme l'any 1884, i la conquesta del sufragi universal masculí l'any 1898. Al tombant de segle, el contrast entre una Noruega industrialitzada i radical i una Suècia agrària i burocràtica no podia ser més viu, i constituïa el teló de fons de les tensions permanents entre el parlament noruec i el rei suec.

El factor que precipità la ruptura de la unió amb Suècia (l'any 1905) foren els desigs noruecs de comptar amb un cos consular propi que salvaguardés millor els interessos internacionals de l'economia noruega, especialment els de les companyies navilieres. La negativa d'Estocolm a acceptar aquesta i altres reivindicacions de caire nacionalista portà el parlament a iniciar preparatius per a la defensa militar de la frontera amb Suècia. Al final, no obstant això, Noruega pogué accedir pacíficament a la independència en acceptar el monarca suec el resultat d'un referèndum que va fixar en 328.208 vots a favor i 184 en contra la voluntat noruega de dissoldre la unió que havia imposat Suècia 91 anys abans. La comprensió internacional dels punts de vista noruecs i l'admiraació que els medis liberals i socialistes suecs sentien per la societat noruega, més evolucionada i democràtica, foren causes destacades perquè el conflicte es pogués resoldre sense cap vessament de sang.

Després de la dissolució de la unió amb Suècia, els noruecs acordaren de mantenir la monarquia i el poble noruec escollí a continuació el príncep danès Carles com a rei, el qual, en accedir al tron prengué el nom de Haakon VII.

L'any 1912 les dones obtingueren, entre les primeres del món, el dret de vot. En la Primera Guerra Mundial Noruega romangué neutral. La flota mercant treballà per als aliats, i les companyies navilieres n'obtingueren grans beneficis.

La fi dels anys vint i la dècada dels trenta es caracteritzaren per les llargues crisis econòmiques, amb fallides, subhastes judicials, atur massiu i aspres conflictes laborals. L'escena política fou dominada pels partits *Venstre* (liberal), *Hoyre* (conservador) i *Bondepartiet* (agrari) fins a l'any 1935, data en què la socialdemocràcia es féu amb el poder.

La política econòmica seguida pels partits no socialistes s'havia basat en els principis del liberalis-

me econòmic i caracteritzat per la seva ineficàcia. La nova política expansiva aplicada pels socialdemòcrates, en canvi, s'hi revelà molt més productiva. Per poder realitzar-la i dur a terme també el seu programa de reformes socials i fiscals, els laboristes noruecs, tanmateix, hagueren de pactar prèviament amb el partit agrari, que acceptà el "paquet" socialista a canvi d'una sèrie de mesures destinades a protegir l'agricultura i a garantir als camperols un nivell de vida similar al dels treballadors.

En matèria de defensa nacional, la política socialdemòcrata fou més desafortunada, en continuar la mateixa línia de reducció dels efectius militars dels seus predecessors (la política de desarmament havia estat motivada per la sensació de seguretat que donava el fet de no tenir cap contencions amb ningú i de posseir unes fronteres terrestres i marítimes no amenaçades per cap país veí).

En esclatar la Segona Guerra Mundial Noruega es declarà neutral, però tant Alemanya com els aliats elaboraven plans per ocupar-la. Els alemanys foren els més ràpids i envairen el país el 9 d'abril de 1940. L'ocuparen en qüestió de poc temps, malgrat la resistència oferta pel rei Haakon i el reduït exèrcit noruec, amb l'ajut d'un cos expedicionari aliat.

Els objectius perseguits per Hitler eren assegurar el subministrament del mineral de ferro suec i dotar-se d'una plataforma terrestre per a la invasió planejada d'Anglaterra. Durant els anys negres de l'ocupació els alemanys pogueren comptar amb la col.laboració del petit partit nazi local de

Vidkun Quisling. La majoria de la població, no obstant això, romangué fidel al govern a l'exili del rei Haakon. A partir de l'any 1942 la resistència noruega començà a tenir gran importància. Més de 500 membres en foren afusellats pels alemanys, que també internaren 40.000 persones en camps de concentració. La flota mercant que els noruecs aconseguiren salvar de les urpes de Hitler tingué un paper molt destacat en la lluita dels aliats. El comandament suprem alemany a Noruega capitulà el 7 de maig del 1945, i el rei i el govern tornaren immediatament del seu exili a Anglaterra.

La postguerra va estar marcada inicialment pels judicis contra els col.laboracionistes, dels quals resultaren vint-i-quatre penes de mort --entre els condemnats a la pena capital es trobava Vidkun Quisling-- i 19.000 de presó. Mitjançant una política d'austeritat que donava prioritat a la reconstrucció de l'aparell productiu sobre els béns de consum, Noruega

aconseguí recuperar-se de les ferides de la guerra relativament aviat. L'any 1949, per exemple, la flota mercant tornava a ser tan gran com abans de la guerra.

En el terreny de la política exterior el fet més destacable fou l'abandó de la política de neutralitat que el país havia seguit des del seu accés a la independència i l'ingrés a l'OTAN, després que les negociacions amb Dinamarca i Suècia per constituir una aliança defensiva nòrdica fracassessin. El canvi de política de seguretat fou degut, naturalment, a les experiències de la guerra. L'orientació nòrdica de la política exterior noruega, en canvi, es mantingué vigent, fet que en poc temps es posà de manifest amb l'entrada del país al Consell nòrdic, l'any 1952. L'entrada de Noruega a l'EFTA, d'altra banda, es produí l'any 1959.

Entre els anys 1945 i 1965 el poder estigué en mans dels socialdemòcrates, que continuaren la política de benestar social iniciada els anys trenta. Entre les lleis més importants que es legislaren aquells anys cal destacar la de pensions (1956) i la de previsió social (1964). De les eleccions de 1965, guanyades per l'oposició, sorgí el primer govern no socialista de la postguerra --un govern de coalició dels partits conservador, liberal, agrari i demòcrata-cristià. Aquesta coalició repetí el seu triomf a les municipals de 1967 i a les legislatives de 1969, però no fou capaç de superar l'escull de l'entrada eventual de Noruega a la CEE, per la qual cosa acabà per disgregar-se l'any 1971.

El naufragi de la coalició no socialista permeté el retorn dels laboristes al poder. Aquests, però, hagueren d'agafar el timó de l'estat en un clima crispat per la qüestió de la CEE i amb el propi partit dividit entre els partidaris d'ingressar-hi i els partidaris de restar-ne al marge. La solució fou sotmetre el tema a referèndum popular, el resultat del qual fou una victòria aclaparadora (53%) del "no" (setembre del 1972). Per al líder del partit socialdemòcrata, Trygve Bratteli, que havia fet una intensa campanya a favor del "sí", era el desastre, i la seva dimissió tornà el poder momentàniament al camp contrari. D'ençà d'aleshores Noruega ha estat governada alternativament per governs socialdemòcrates i governs no-socialistes. L'aparició, l'any 1973, d'un partit de caire "poujadista" --el partit d'Anders Lange, posteriorment anomenat del Progrés-- i contrari a la política oficial d'asil i immigració ha estat el fet més destacable en el terreny estricte dels partits.

Les qüestions que han dominat la política noruega dels darrers anys han estat d'índole econòmica, i gairebé totes estan relacionades amb la crisi provocada per la caiguda dels preus del petroli en un moment en què el país es troba fortament endeutat a causa de les enormes inversions fetes en el sector petrolífer.

Govern

En la moderna vida constitucional de Noruega el rei té funcions essencialment representatives com a Cap d'Estat. El poder executiu real el té el govern del monarca *de facto*, al capdavant del qual hi ha un primer ministre.

El punt central de la vida constitucional i política de la democràcia noruega el constitueix una assemblea nacional, l'*Storting*. Els seus 157 membres són escollits per un període de 4 anys. El dret de sufragi s'adquireix als 18 anys. L'*Arbeiderpartiet* (Partit Laborista) i el *Høyre* (Partit Conservador) són, amb diferència, els dos partits més grans.

Per al tractament de les distintes lleis, l'*Storting* és subdividit en dues cambres, anomenades respectivament *Odelsting* i *Lagting*. Altres afers es discuteixen directament en sessió plenària. La majoria del treball de l'*Storting* es resol en l'àmbit de comissions fixes.

Des del 1986 i fins la celebració dels darrers comicis, Noruega havia estat governada per un govern laborista minoritari encapçalat per la senyora Gro Harlem Brundtland. Aquesta volta la sorpresa l'havia de donar el Partit del Progrés que lidera el populista Carl I. Hagen. L'esmentat partit ha passat del 3,7% dels vots a tenir-ne el 13%, i s'ha convertit d'aquesta manera en la tercera força política del país. En xifres, els resultats d'aquestes darreres eleccions, celebrades l'11 de setembre de 1989, són:

Partits	Escons	% Vots
Laborista	63	34,3
Conservador	37	22,2
del Progrés	22	13,0
Esquerra Socialista	17	10,1
Democrata-cristià	14	8,5
Centre	11	6,5

157

164

Política exterior

Durant els anys posteriors a la Segona Guerra Mundial hi ha hagut una gran unanimitat pel que fa a les línies generals de la política exterior noruega. Aquesta s'ha centrat en general en una participació activa en la cooperació internacional per mitjà d'aquelles organitzacions en què participa Noruega: les Nacions Unides en primer lloc, però també l'OTAN i l'OCDE. Es dona molta importància a la relació amb el Tercer Món: Noruega és el contribuent més gran *per capita* quant a l'ajut als països en via de desenvolupament.

Noruega manté una estreta col·laboració amb els altres quatre països nòrdics mitjançant el *Nordisk Råd* (Consell nòrdic). Hi ha una forta vinculació amb Europa, tant en l'àmbit econòmic com polític: Noruega participa de manera activa en el Consell d'Europa i en l'EFTA.

En un referèndum que es va realitzar l'any 1972, la majoria dels electors va manifestar-se en contra de l'adhesió noruega a la CEE. No obstant això, Noruega té tractats comercials amb la Comunitat, i hi ha també una relació estreta en altres àrees.

Noruega es troba ubicada en una zona de gran importància estratègica i militar. La seguretat del país depèn d'una relació pacífica i estable entre l'est i l'oest. Com a membre de l'OTAN, les autoritats noruegues s'adhereixen a l'objectiu de l'Aliança, que és una defensa forta, combinada amb la voluntat de negociació i diàleg amb els països de l'est. La relació bilateral amb el país veí, la Unió Soviètica, es caracteritza per l'estabilitat i el pragmatisme, encara que els punts de vista de tots dos països difereixen en afers centrals.

Encara que les forces noruegues constitueixen numèricament el gruix de la defensa noruega, el país depèn dels reforços de l'Aliança per tenir una defensa digna de crèdit. L'afiliació a l'OTAN fa possible que en temps de pau es pugui planificar, preparar i practicar l'ajut a Noruega per part dels aliats en cas de crisi o de guerra. L'amenaça augmentada contra els aliats de l'Atlàntic nord ha fet necessari l'emmagatzemament previ d'equipament per als reforços aliats. Aquests magatzems es troben sota el control noruec. El govern noruec és qui decideix si s'han de cridar els reforços aliats i quan cal fer-ho perquè vinguin a Noruega.

Noruega no admet l'emmagatzemament d'armes nuclears ni l'establiment de forces armades estrange-

res en el país en temps de pau. Això es pot revocar en una situació de crisi o de guerra. A més, Noruega segueix la pràctica que els entrenaments aliats no tinguin lloc a Finmark. Als avions aliats no els és permès de volar sobre el territori noruec a l'est de la latitud 24, una mica a l'est d'Alta. Les naus de la marina aliada tampoc no poden fer escala en ports a l'est de la latitud 24.

Economia

Noruega és una de les nacions més riques del món. Entre els anys 1949 i 1985 l'economia noruega tingué un creixement superior al de la majoria dels països occidentals. Durant aquells anys l'increment natural del PIB fou, concretament, del 4,2%. Aquest fort desenvolupament s'explica en gran part per l'enorme expansió que experimentà el sector petroler els anys setanta, quan el petroli i el gas de la mar del Nord començaren a ser exportats a gran escala.

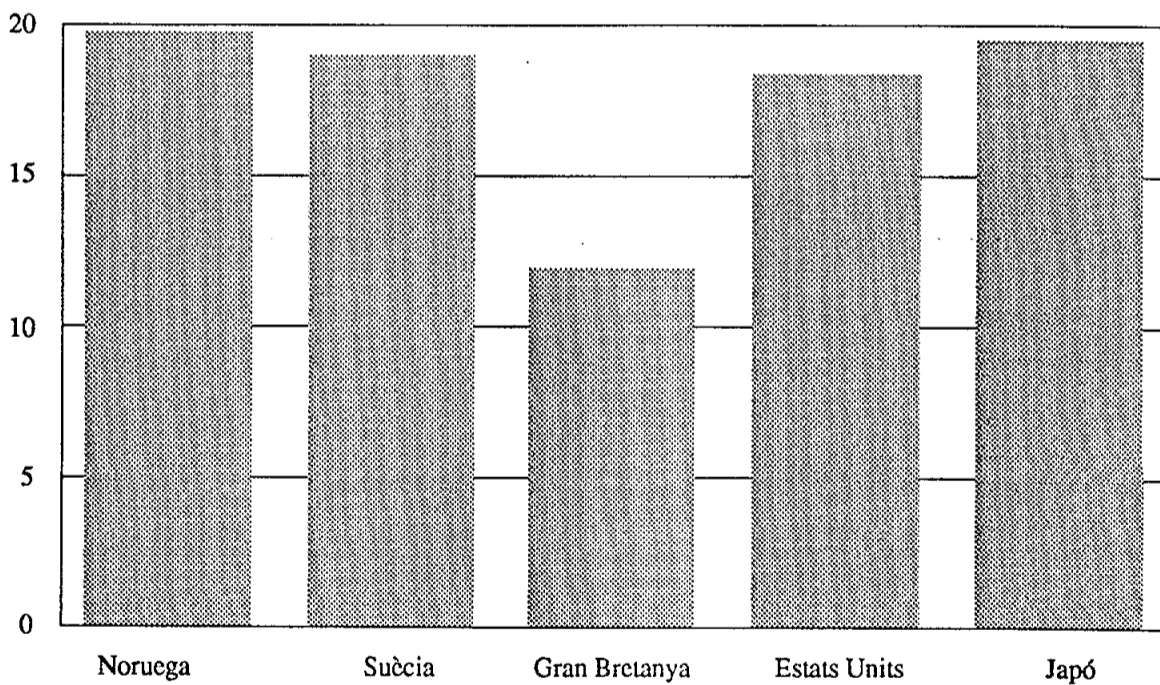
Paradoxalment, les arrels dels problemes actuals de l'economia noruega es troben també en el boom

del petroli i del gas. En efecte, l'enriquiment sobtat d'una part de la població provocà un increment desorbitat de la demanda i dels salaris, el qual, a partir del 1973, desequilibrà la balança de pagaments, féu perdre a la indústria exportadora capacitat competitiva, creà inflació i atur i, finalment, desestabilitzà les finances de l'Estat. Amb tot, mentre els preus del petroli es mantingueren alts i Noruega pogué continuar augmentant els seus ingressos, aquests problemes no revestiren un caràcter excessivament greu. Però quan aquells, l'any 1985, caigueren, el llarg període de la prosperitat noruega es veié sobtadament interromput.

Malgrat que els noruecs, d'aleshores ençà, han hagut d'estrènyer la bossa, l'evolució de l'economia noruega ha estat més positiva que no s'esperava. Les mesures d'austeritat dutes a terme, primer, pel govern conservador de Kåre Willoch i, posteriorment, pel laborista de Gro Harlem Brundtland, han aconseguit no únicament frenar el procés de deteriorament general, ans també que les empreses exportadores recobressin plenament la seva capacitat competitiva. Aquest darrer fet es traduí l'any 1988 en un increment del 20% del volum de les exportacions.

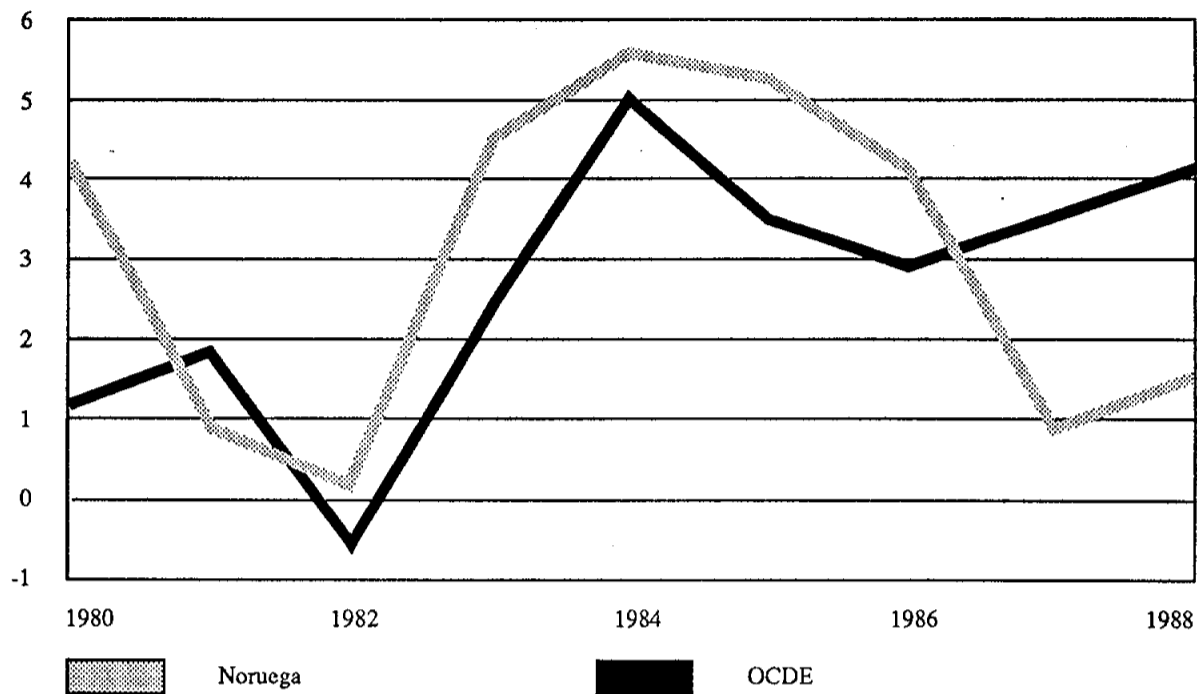
PIB PER CAPITA 1987

Milers de dòlars EUA a preus corrents i índex de canvis

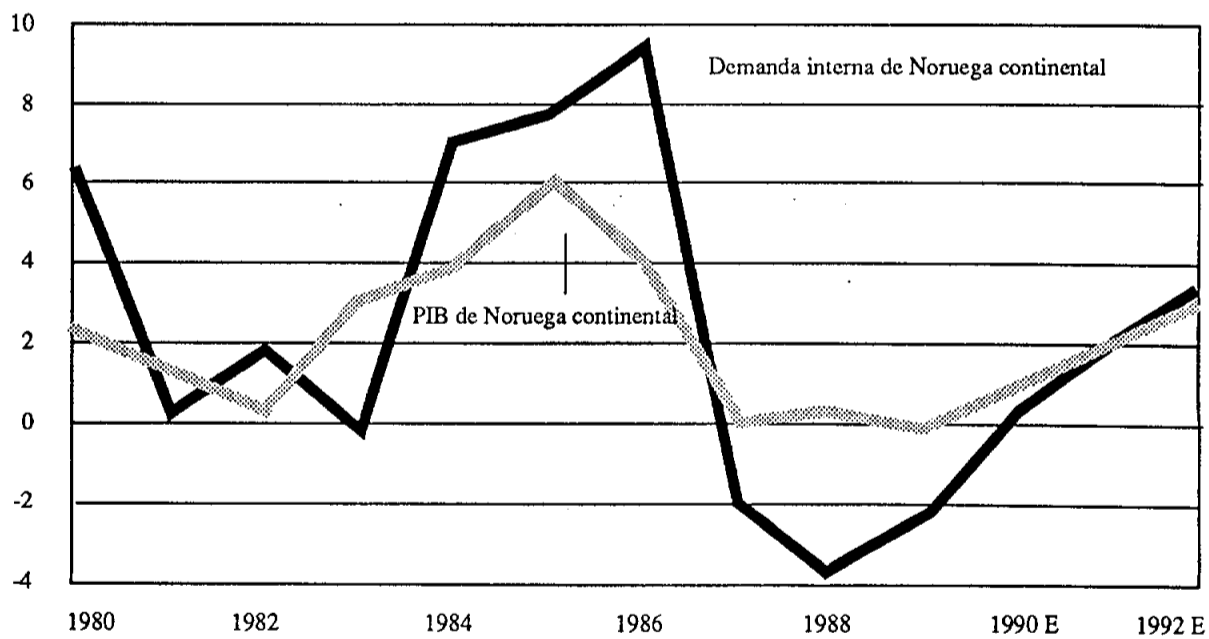
PIB REAL

Canvi percentual

PIB I DEMANDA INTERNA

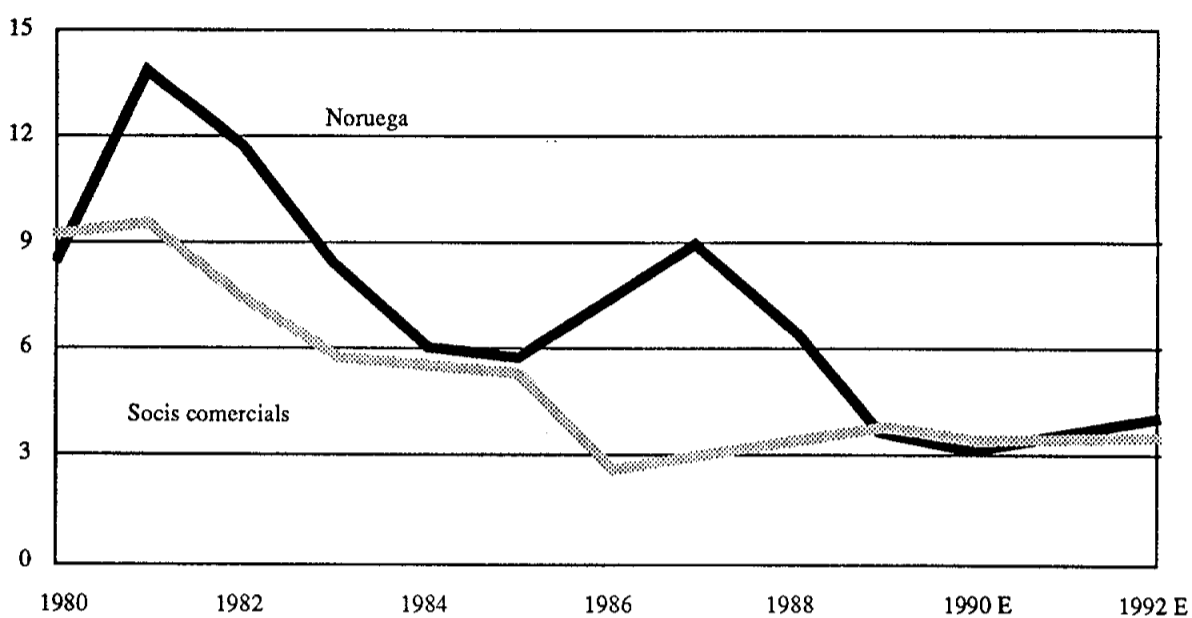
Percentatge de canvi a partir de l'any anterior

Fonts: CBS, Banc de Cristiania

PREUS AL CONSUM

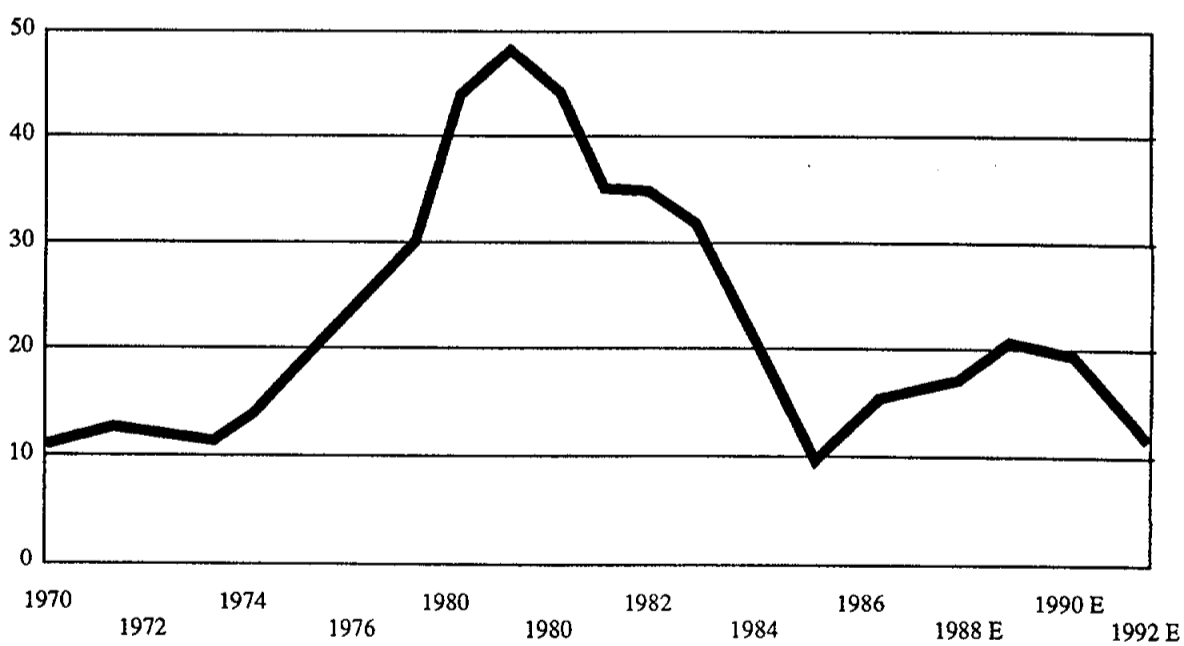
Canvi percentual

Fonts: CBS, Banc de Cristiania

DEUTE EXTERN NET DE NORUEGA

Percentatge del PIB

Agricultura

La majoria de les granges noruegues són relativament petites. La granja mitjana compta amb 95 decàrees de terra conreada i 450 decàrees de bosc. La tendència al desenvolupament apunta, tanmateix, cada cop més cap a una reducció del nombre d'unitats i un increment de l'extensió. Gairebé totes les granges són explotades pels pagesos que les posseeixen. Una de les més antigues tradicions jurídiques noruegues garanteix que les terres puguin conservar-se al si de la família del pagès, de manera que no constitueixin un bé sotmès a les transaccions habituals de venda.

L'agricultura noruega s'ha desenvolupat en el context d'unes condicions topogràfiques difícils. El sis per cent de la població laboral són agricultors. Unicament el tres per cent del país és conreable. Amb tot, l'agricultura noruega és, en termes generals, molt productiva, especialment gràcies a formes racionals d'explotació, a un alt grau de mecanització, a una formació professional conscienciosa i a una recerca ben orientada.

Podem trobar bones terres aptes per al conreu, per exemple, a les zones al voltant del fiord d'Oslo, a Jaeren, al sud de Stavanager, als voltants del fiord de la província de Trondheim, a Noruega central i fins i tot tan al nord com la província de Troms_. Hi ha igualment terres fèrtils a les valls de l'interior de la Noruega meridional.

El clima noruec limita el període de creixement a un temps molt curt. La ramaderia ocupa un lloc molt important en l'economia, tant per raons de les condicions naturals com de l'estructura de les granges. És per això que Noruega s'autoabasteix pel que a productes com ara la llet, la mantega, les carns, els ous i el formatge. Amb els seus conreus, l'agricultura noruega cobreix normalment les necessitats del consum nacional de patates i, en gran part, també d'hortalisses, mentre que la major part dels cereals per a consum humà s'ha d'importar. Els productes del camp noruec cobreixen gairebé un 50% del consum d'aliments del mercat nacional; pel que fa a l'exportació, les granges s'hi han defensat prou bé amb la producció de formatges.

La conservació d'una agricultura noruega vital i forta és un objectiu no sols econòmic, sinó també guiat pel desig de mantenir una bona estructura de distribució de la població. A causa d'aquests factors, l'Estat ajuda l'agricultura amb importants subsidis, mitjançant acords amb les principals organitzacions de pagesos. La fita és garantir als pagesos un nivell

d'ingressos equiparable al dels obrers industrials. Com en la majoria dels sectors de la societat noruega, l'agricultura compta amb organitzacions ben arrelades i àmpliament diversificades, de caire cooperatiu.

Pesca

Encara que només l'u per cent de la població laboral siguin pescadors l'únic mitjà dels quals sigui la pesca, aquesta continua sent un factor important en la vida econòmica de Noruega, tant en el mercat nacional com en el de l'exportació. És també d'una importància decisiva el fet que la pesca ofereixi un mitjà de vida a la població de molts dels districtes costaners, especialment al nord de Noruega.

El mar que voreja Noruega compta amb una gran riquesa de pesca, però, per conservar-ne els recursos, s'han introduït regulacions a les parts més àrdues. L'any 1977 Noruega establí una zona econòmica de 200 milles al voltant de la seva costa continental, per tal de poder regular les captures d'una manera més eficaç en les aigües navegables properes. Prop de dos terços de les captures dels pesquers noruecs són realitzades a la zona continental entorn de Noruega.

A l'igual de la mercant, la flota pesquera ha experimentat una modernització i una especialització notòries.

Per a la congelació i preparació en filets de les captures fetes a alta mar hi ha en servei vaixells factoria. Tanmateix, la majoria de la flota pesquera continua sent constituïda per vaixells menors emprats en la pesca costanera i en els fiords.

Els pescadors subministren la primera matèria a una important branca de la indústria de Noruega: la de l'elaboració de la pesca. Aquesta indústria es caracteritza perquè és composta d'un gran nombre d'empreses petites i mitjanes, distribuïdes per tota la costa. Igual com les pesqueries, la indústria de l'elaboració del peix és un dels factors importants en la política de districtes, ja que contribueix a crear una bona base de subsistència per a les poblacions de les zones costaneres. Per tota la costa hi ha un important nombre de dones que treballen en aquesta indústria.

Un 90% de les captures és objecte d'exportació. La major part és utilitzada per a la producció de farina de peix i olis. Altres productes bàsics en són el peix congelat i el de saló.

La piscicultura és una activitat econòmica de les costes noruegues que es troba en fort creixement. En

el curs dels darrers 15 anys la producció noruega de peix de conreu s'ha multiplicat gairebé per 100. El salmó és l'espècie que hi té més importància, amb un volum de producció l'any 1986 de vora les 45.000 tones.

Explotació forestal

Més de la cinquena part de la Noruega continental és coberta de boscos, sobretot d'abet i pi. L'explotació forestal es realitza sovint paral·lelament a l'agricultura. Els dos terços dels boscos de Noruega són propietat de pagesos. Les grans zones de boscos es troben sobretot a les parts centrals de Noruega meridional i central.

L'obtenció d'una conifera explotable pot exigir, en latituds de Noruega, entre seixanta i setanta anys. Per tal que l'explotació forestal pugui tenir una continuïtat i ser plenament productiva en aquestes condicions de creixement, cal posar especial èmfasi en el control de la tala, en la repoblació i en el combat eficaç de malalties, insectes perjudicials i incendis forestals.

Els boscos subministren la primera matèria a una indústria d'exportació important, la indústria que transforma la fusta, amb producció de paper, cartró i polpa de fusta, mecanitzada o bé tractada químicament. Una àmplia gamma de productes de paper, inclòs el paper per a la premsa, a més d'altres mercaderies d'aquesta indústria, són subministrades als mercats d'arreu del món. Altres productes derivats de les primeres matèries subministrades pels boscos són els esquís, mobles, vaixells d'esbarjo i cases prefabricades.

El petroli i el gas

En descobrir-se, a la segona meitat de la dècada dels seixanta, petroli i gas a la plataforma continental noruega de la mar del Nord, Noruega trobà que tenia a la seva disposició una font d'energia nova i important. Després d'un seguit de prospeccions han estat erigides diverses instal·lacions fixes en plataformes per a l'obtenció de petroli i gas del subsòl dels fons marins. Hi ha complexos de producció molt amplis, amb plataformes interconnectades, entre altres a la zona d'Ekofisk, 350 km mar endins, a l'angle sud-oest del sector noruec a la mar del Nord, com també a la important zona de Statfjord, 240 km al nord-oest de Bergen.

La mar del Nord és relativament poc profunda, però no obstant això factors especials de profunditat, al costat de la costa oest de Noruega meridional, han impossibilitat fins fa poc el transport de petroli i gas per canonades a Noruega. Tanmateix, la tardor del 1985 començà a funcionar una canonada per al transport de gas a la Noruega continental, que va ser unida a una canonada de gas que ja existia fins a Emden, a Alemanya Occidental. A més, s'han instal·lat canonades de petroli i de gas fins a la Gran Bretanya (St. Fergus, a Escòcia i Teeside, a Anglaterra).

Noruega no tenia cap experiència en les activitats petrolíferes, però s'enfrontà a la nova tasca amb una bona base. El país estava en condicions de resoldre els problemes amb un elevat nivell de recerca i de tecnologia industrial, i era a més una nació pionera en qüestions de marina i pesca, perfectament coneixedora de les condicions en el mar obert. L'activitat petrolera a la plataforma continental noruega es desenvolupa sota la jurisdicció i el control polític de Noruega. L'Estat hi participa activament en cartografiar els recursos, com també en el procés de producció, per mitjà de la seva pròpia empresa de petrolis, *Statoil*, radicada a Stavanger, ciutat centre de les activitats del petroli a la mar del Nord.

Des del començament, les companyies de petroli estrangeres han estat participants importants en les activitats petrolíferes noruegues. Avui dia també col·laboren amb les tres companyies de petroli noruegues: l'estatal *Statoil*, la semiestatal *Norsk Hydro* i la privada *Saga Petroleum*.

La plataforma continental noruega és dividida en blocs, que les autoritats van anunciant com a enllestits per a l'explotació. Totes les companyies han de sol·licitar la concessió de les autoritats per fer activitats relacionades amb el petroli en aquests blocs.

Les activitats petrolíferes noruegues han tingut lloc fins avui al sud del paral·lel 62, però s'han iniciat també prospeccions de petroli i gas a la plataforma continental al davant de la costa septentrional noruega. L'any 1981 es va fer la primera troballa a la plataforma continental fora de la costa septentrional de Noruega. Posteriorment s'han fet descobriments prometedors a Haltenbanken, fora de la Noruega central. El desenvolupament d'aquests descobriments està planificat per als primers anys de la dècada del 1990.

L'*Storting* ha resolt que Noruega ha de mantenir un ritme moderat en l'explotació del petroli i el gas de la plataforma continental. Això es va decidir per

evitar que l'activitat petrolífera fos massa dominant, per raons de medi ambient, de seguretat i d'administració dels recursos.

El sector petroler ha arribat a ser una part molt significativa de l'economia noruega. L'any 1985 aquest sector constituïa aproximadament el 19% del producte nacional brut, i representava aproximadament el 37% de tota l'exportació noruega. Les drassanes i la indústria mecànica han realitzat molts esforços en el desenvolupament de tecnologia per al sector *offshore*, i el resultat ha estat que les empreses noruegues avui dia es troben entre les primeres del món pel que fa a solucions avançades en una sèrie d'àrees de tecnologia del petroli. En aquest context podem esmentar, entre altres coses, la construcció de plataformes, tecnologia submarina i tecnologies de comandament i control.

L'activitat petrolera depèn, no obstant això, dels mercats internacionals, i per tant està impregnada d'un alt grau d'inseguretat, la qual cosa es posà en evidència l'any 1986, quan els preus del petroli caigueren més d'un 50 per cent en pocs mesos. Els efectes sobre l'economia noruega d'aquestes fluctuacions de preus són dramàtics. De l'any 1985 al 1986 el valor de l'exportació del petroli noruec es reduí en més de 30 mil milions de corones noruegues, amb la conseqüència que la balança de pagaments davant l'exterior passà d'un superàvit de 27 mil milions de corones noruegues l'any 1985 a un dèficit de 33 mil milions de corones noruegues per al 1986. Això constituí aproximadament el 6 per cent del PNB l'any 1986.

Indústria

La indústria continua sent l'activitat econòmica principal de Noruega pel que fa al nombre de llocs de treball. Una cinquena part de la població laboral, aproximadament, treballa en la indústria i en altres activitats que s'hi relacionen, com ara el subministrament d'energia o la construcció. La indústria noruega treballa amb un mercat nacional limitat, i per aquesta raó s'ha polaritzat cada vegada més en direcció a l'exportació. L'exportació noruega consisteix cada vegada més en mercaderies manufacturades industrialment a Noruega, encara que les primeres matèries i les mercaderies semimanufacturades encara hi tenen una posició forta.

La indústria noruega ha experimentat en el curs dels darrers anys una modernització i una especialització considerables. Una part important de la indústria es troba concentrada a les zones dels voltants d'Oslo i el seu fiord. Però també des d'un punt de vista global, la indústria és una activitat econòmica principal. Amb diferents mesures, les autoritats han treballat per al foment de la indústria en els districtes rurals, perquè es pugui crear un fonament per poder viure i treballar a tot el país.

Les exigències particulars de la indústria moderna i que depèn de l'energia han motivat també una dispersió de les activitats industrials. Aquest tipus d'indústria sovint es troba enclavat a les zones costaneres properes a grans fonts d'energia hidroelèctrica, on al mateix temps els resulta fàcil embarcar les mercaderies per a l'exportació. És típica la factoria

SECTOR DEL PETROLI -- FACTORS CLAU

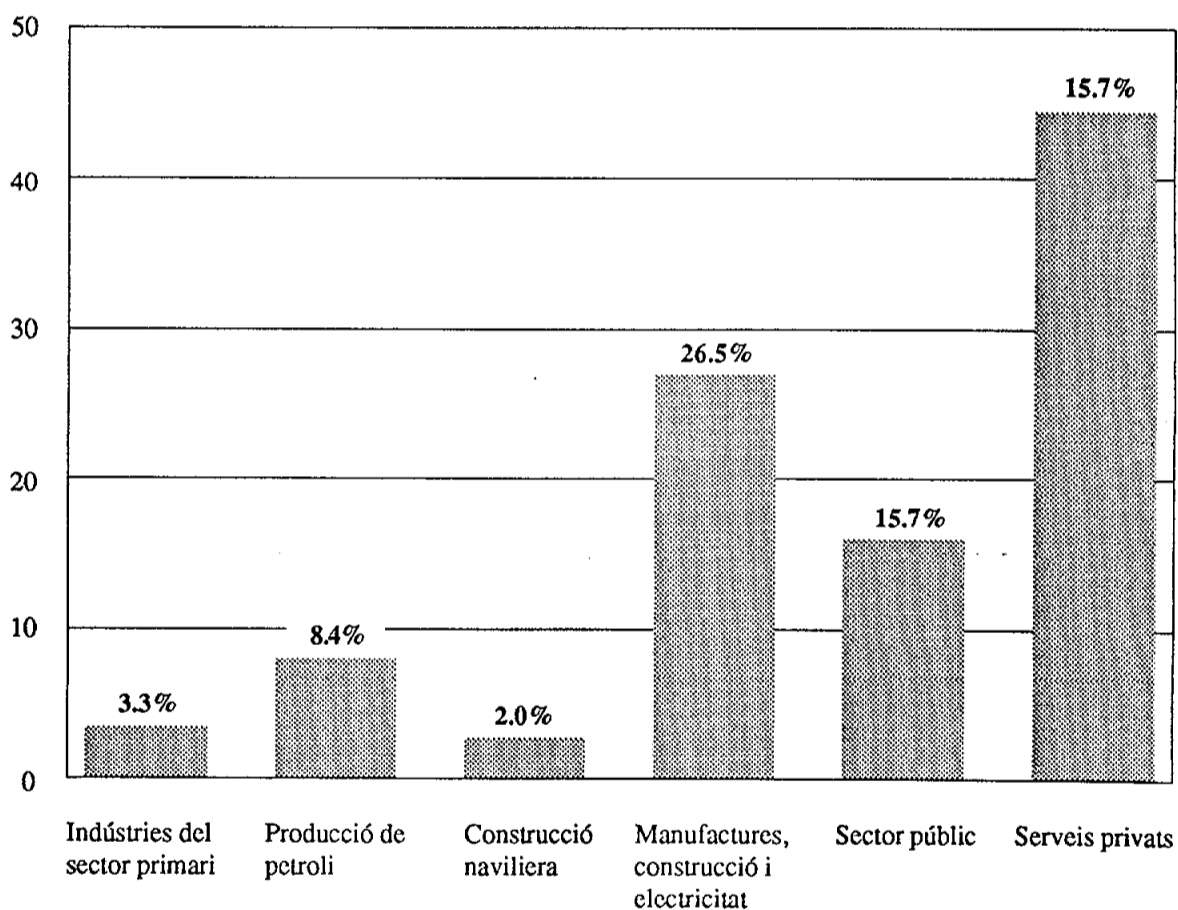
	1985	1987	1989 E
Producció en milions de tones	64	78	102
Valor de les exportacions en milers de milions de corones noruegues	89	57	60
Taxes pagades en milers de milions de corones noruegues	47	18	11

estatal *Årdal Verk*, per a la producció d'alumini, situada en el profund fiord de Sunndal, a la costa oest del sud de Noruega. Aquesta factoria cobreix les seves enormes necessitats de subministrament d'energia elèctrica per als processos de fundició gràcies a dues centrals hidroelèctriques properes, que reben l'aportació d'aigua de les muntanyes veïnes. La profunditat del fiord és tan accentuada que fins i tot grans vaixells de càrrega poden arribar fins a les instal·lacions d'atraca de la factoria i embarcar-hi els carregaments de productes manufacturats d'alumini amb destinació als mercats internacionals.

Noruega és un dels principals productors d'aliatges lleugers i de ferro a causa del seu fàcil accés a una energia hidroelèctrica econòmica. *Hydro Aluminium* és una de les societats d'alumini més grans del món. *Norsk Hydro* és el segon productor del món de magnesi, amb instal·lacions de producció també al Canadà. *Elkem* és la primera societat del món en aliatges de ferro i té activitats arreu del món. Partint de la seva producció d'amoníac, que exigeix molta energia, *Norsk Hydro* ha arribat a ser el primer productor de fertilitzants químics del món. La societat ha comprat instal·lacions de producció a molts països. Noruega

PIB PER SECTORS

Percentatge del PIB total

Font: CBS

és el primer exportador del món de carburs, magnesi, silici i ferrosilici. Només el Canadà exporta més alumini que Noruega. Si descomptem el petroli i el gas, els productes de gran exigència energètica (metalls, carburs, aliatges de ferro, amoníac, paper) sumen aproximadament una tercera part del valor total de les exportacions de Noruega.

Navegació marítima

Després de la guerra mundial la flota noruega es va trobar entre les primeres del món. Això no obstant, els grans canvis d'estructura en la navegació internacional durant els anys setanta també han deixat les seves petges en la navegació noruega. Com que la navegació marítima és internacional i vulnerable a la competició, la noció de "flota mercant nacional" ha canviat de sentit amb el temps. Igual com en altres països europeus, una part cada cop més gran de la flota noruega ha hagut de ser explotada sota la bandera d'altres països i, en part, amb mariners estrangers. La propietat, l'explotació i la tripulació de vaixells en la navegació moderna no es vinculen necessàriament a la mateixa nació.

El nombre de mariners noruecs ha disminuït fortament els darrers anys. Tanmateix, l'activitat total del sector de navegació marítima a Noruega més aviat ha augmentat. Avui dia gairebé 1.500 vaixells en navegació internacional són explotats des de Noruega. Gran part d'ells també tenen propietaris noruecs.

La navegació marítima a Noruega és envoltada d'un dels principals ambients marítims del món. Actualment, entre 60.000 i 70.000 dels quatre milions d'habitants de Noruega estan treballant en correatge marítim, finançament, assegurances i diferents institucions tècniques.

L'especialització que ha tingut lloc en la flota mercant noruega ha estat impulsada per la necessitat d'afrontar les exigències cada cop més grans que són imposades als serveis de transports moderns en general. És il·lustratiu en aquest context el vaixell noruec portacontenidors, en el seu trànsit pel canal de Panamà. Es tracta d'un vaixell construït amb vista a obtenir un màxim aprofitament de la capacitat de càrrega i que compleix al mateix temps els més rigorosos requisits en matèria de seguretat. Entre els diversos vaixells de construcció especial de la flota mercant noruega hi ha petrolers, vaixells portadors de vehicles, mineralers, de transport de gas, de productes químics i de diferents mercaderies a lloure,

com ara productes de fusta, de ciment i de minerals, a més dels de transport de passatgers.

Juntament amb els canvis estructurals en la flota marítima, les companyies navilieres noruegues han entrat de manera activa en el ram de l'*offshore*. Amb una flota d'unes cinquanta perforadores i més de 200 vaixells de servei, altament especialitzats, les activitats de l'*offshore* representen avui dia una part substancial de les activitats de diverses companyies navilieres noruegues.

S'ha demostrat que la competència marítima de les companyies navilieres té moltíssim a aportar a les companyies petroleres i de gas en el mar. Les companyies navilieres han desenvolupat noves solucions tecnològiques amb vista a una recerca i una producció més racionals. Avui dia moltes companyies navilieres s'han desenvolupat com a empreses d'enginyeria.

Economia exterior

Les exportacions totals de mercaderies i serveis de Noruega equivalen gairebé a la meitat del producte nacional brut. El petroli i el gas representen prop d'una tercera part de les exportacions, i la navegació en representa una altra tercera part.

Les exportacions tradicionals noruegues, que constitueixen l'última tercera part, es fonamenten entre altres coses en l'explotació dels recursos naturals de producció del país. Les exportacions de polpa, cel·lulosa, paper i cartró troben la seva base en els boscos del país. Les exportacions de peix, conserves de peix i altres productes semblants són basades en les existències fora de la costa noruega. Les exportacions de fertilitzants químics i altres productes de la indústria electroquímica ho són en els recursos hidroelèctrics de Noruega. Les exportacions d'alumini, d'aliatges de ferro i d'altres productes de la indústria electrometal·lúrgica es fonamenten en part en l'energia que prové dels salts d'aigua, i en part en els jaciments de minerals i metalls. Durant els anys setanta i vuitanta, les troballes de petroli i gas a la mar del Nord han format una base per a noves i considerables exportacions de petroli i de productes petroquímics.

Des dels anys cinquanta la indústria tradicional domèstica noruega ha anat orientant-se cada vegada més cap a l'exterior. Això és vàlid sobretot per a la indústria metal·lúrgica, entre altres coses en els camps

d'equip per a vaixells, maquinària i productes electrònics. Està tenint lloc una transició gradual de l'exportació de primeres matèries i productes semifabricats a l'exportació de productes més elaborats. Mitjançant la cooperació a l'OCDE, al GATT i a l'EFTA, i el tractat comercial amb la CEE, hi ha hagut una dissolució gradual de les restriccions en l'intercanvi internacional de mercaderies i una reducció de les taxes duaneres. Això ha creat en primer lloc noves possibilitats d'exportació per als productes manufacturats.

La importació de mercaderies està repartida en un espectre molt ampli. Una part considerable consta de màquines i mitjans de transport i altres mercaderies d'inversió, a més de primeres matèries i altres mercaderies d'aportació a la vida econòmica de Noruega.

Una part substancial del comerç internacional de Noruega es fa amb altres països de l'Europa occidental. Els països de la Comunitat reben gairebé dues terceres parts de les exportacions totals de mercaderies de Noruega. Aproximadament la meitat del valor de les exportacions noruegues als països de la Comunitat Europea prové dels productes petrolífers, que són enviats substancialment a Alemanya Occidental i la Gran Bretanya. Suècia i Alemanya Occidental són els països que més exporten a Noruega.

ESTRUCTURA DE LES EXPORTACIONS DE NORUEGA

Percentatge de les exportacions totals (1988)

Petrolí en cru i gas natural:	23
Gran fletatge, drassanes:	15
Pesca:	5
Polpa i paper:	4
Productes químics industrials:	4
Metall:	12
Maquinària i altres:	9

Situació social i mercat del treball

La despesa pública dedicada a finalitats socials ha augmentat molt des de l'any 1945. D'ençà de la Segona Guerra Mundial, la base del creixement d'aquest tipus d'assistència és la unanimitat a què arriba-

ren els partits l'any 1945 sobre un programa d'acció per a la política social del país. Des de l'any 1967 hi ha una llei de seguretat social, *folketrygd*, que a partir del 1971 també inclou l'assegurança contra malaltia. Gràcies a aquesta llei, els noruecs tenen dret a rebre subsidis en qualsevol circumstància en què la capacitat de manutenció pròpia no sigui suficient. A Noruega els malalts reben el 100% del seu sou des del primer dia i durant tot el temps de malaltia. Aquesta reforma és de l'any 1978 i, segons els mateixos noruecs, és la més avantatjosa del món.

Les condicions de la vida laboral són força estables a escala internacional, sense vagues de gran envergadura o altres conflictes. Se celebren acords salarials generals, mitjançant negociació directa entre la federació noruega de sindicats (*Landsorganisasjonen*) i la federació de patrons (*Norsk Arbeidsgiverforening*), que són les dues organitzacions principals en la vida laboral. Els augmentos salarials locals són acordats a les empreses. S'ha treballat activament amb vista a desenvolupar la democràcia a l'empresa, i la llei garanteix als assalariats una representació en els òrgans de govern empresarials.

POBLACIÓ -- POBLACIÓ ACTIVA

1988

Població:	4.2 milions
Població activa	2.2 milions
Índex de participació:	71 per cent
Desocupació:	3.2 per cent

El referèndum sobre l'adhesió de Noruega al Mercat Comú

Poques qüestions polítiques han agitat tant els ànims dels noruecs com el tema de l'adhesió del seu país al Mercat Comú. La qüestió es plantejà per primera vegada al començament de la dècada dels seixanta, quan la Gran Bretanya va presentar la seva petició d'entrar a formar part del Mercat Comú i la majoria del parlament noruec donà suport a la proposta del govern de seguir l'exemple britànic. No obstant això, fou l'any 1970 quan el govern decidí, per tercera

vegada, de seguir Anglaterra en els seus intents d'aconseguir la integració a la Comunitat, que esclatà la tempesta política, en fer-se palesa l'existència d'un divorci entre l'opinió partidària del Mercat Comú que mantenien la majoria dels parlamentaris i de les cúpules dels partits (entre els partits més importants només el conservador estava unit en la seva postura favorable a l'adhesió) i allò que sentia i pensava la gent del carrer.

El referèndum se celebrà el mes de setembre de l'any 1972, un cop concloses les negociacions sobre les condicions per a l'adhesió de Noruega. El resultat, ja esmentat, fou el d'una majoria negativa a l'adhesió.

Hi hagué un 53,5% de vots en contra de la integració i un 46,5% de vots a favor. Sens dubte, hi van haver diferents motius en els diferents grups tant en el bloc del "sí" com en el del "no". Entre els grups negatius a l'entrada s'hi trobaven les organitzacions d'abstemis, que expressaren la seva aversió a una cooperació mercantil estreta amb els països exportadors de vi de l'àrea mediterrània. Però hi dominaren, malgrat tot, altres motius.

La resistència a l'entrada al Mercat Comú ha estat interpretada per molts com un conflicte, en gran mesura, entre la perifèria i el centre. Hi ha qui diu que si el referèndum s'hagués celebrat deu anys abans, tal com estava previst inicialment, el resultat hauria estat molt diferent. Es pot constatar, si més no, que precisament durant aquesta dècada (1962-1972) es produí a Noruega un fort procés de centralització, i que s'escoltaren cada vegada més veus que desitjaven frenar aquest procés. Hi tingué lloc una migració de les zones perifèriques cap al centre del país. Com a exemple podem assenyalar que a la regió d'Oslo es registrà els anys 1966-69 un excés net de 20.000 immigrants, i que a les regions del nord hi hagué un dèficit de 15.000 persones, la qual cosa, òbviament, causà preocupació al nord.

Per molts, la Comunitat Econòmica Europea arribà a simbolitzar aquella tendència de centralització. La gent que pensava que massa afers es decidien massa lluny, a Oslo, estava en contra de la transferència d'autoritat de decisió a Brussel·les, que estava encara més lluny. Als municipis que estadísticament s'anomenen "centrals", el 55% votà a favor de l'entrada al Mercat Comú. En el grup estadístic de municipis "menys centrals" es registrà, en canvi, un 73% de vots negatius. L'oposició anava augmentant proporcionalment a la distància de la capital.

També s'hi deixaren sentir determinats grups econòmics. Durant diversos anys s'havia registrat una forta preocupació per part dels camperols, que veien la industrialització i la urbanització com una amenaça. Entre l'any 1949 i el 1959 s'anaren abandonant unes 2.000 granges cada any. Entre el 1964 i el 1969 aquesta xifra cresqué fins a les 6.500 i 7.000 anuals. Al començament només abandonaven el camp els petits grangers, gent que sempre havia hagut de buscar alguna ocupació suplementària fora de l'agricultura, ja que les seves petites granges no els permetien de guanyar-se la vida. A mitjan anys seixanta aquest procés havia arribat tan lluny que s'anaven abandonant també les granges mitjanes. La competència que podria arribar a constituir per a l'agricultura noruega una possible entrada en el Mercat Comú es considerava cada cop més una amenaça. L'any 1962, quan sorgí per primer cop el tema del possible ingrés a la Comunitat, l'Associació de Petits Agricultors ja havia expressat la seva preocupació, però cap a final de la dècada també l'Associació d'Agricultors féu pública una declaració en el mateix sentit.

En la mateixa mesura, els pescadors noruecs també s'oposaren a l'entrada a la Comunitat Europea. Noruega importa productes agrícoles, però té un considerable excedent d'exportació de peix i productes pesquers. No obstant això, la qüestió sobre l'accés al mercat dels països de la CEE, que són grans consumidors de peix, anava adquirint un protagonisme menor. Les reserves pesqueres al llarg de la costa noruega s'havien anat reduint, particularment a causa de les captures cada vegada més eficaces dels vaixells d'arrossegament. Per tant, hi hagué una preocupació creixent d'una sobreexplotació de les reserves si es permetia als vaixells d'arrossegament dels altres països de la CEE l'accés a les aigües territorials al llarg de la costa noruega. En el referèndum del 1972 a les regions pesqueres hi hagué una majoria aclaparadora en contra de l'ingrés de Noruega a la CEE. En alguns municipis hi hagué fins a un 90% de vots negatius.

No obstant això, l'agricultura i la pesca només donen ocupació a una minoria de la població noruega. També es registrà una forta resistència fora d'aquests sectors. L'escepticisme fou especialment destacat a l'ala esquerra del moviment obrer, davant dels principis del liberalisme econòmic fixats per la CEE.

En conjunt, aquestes diferents tendències prengueren una força inesperada. El govern i una gran majoria del parlament havien recomanat l'adhesió de

Noruega a la CEE però, malgrat això, i com ja hem indicat, aquesta recomanació fou rebutjada per una escassa majoria en el referèndum. S'havia organitzat una campanya comuna, que defensà un intent per part de Noruega de negociar un conveni comercial amb la Comunitat. En fer-se públic el resultat del referèndum, el govern dimití i cedí el lloc a un altre govern perquè negociés un conveni d'aquest tipus. S'iniciaren les negociacions amb la CEE, i uns mesos més tard se signà el conveni comercial.

Des de l'any 1972 no han sorgit noves situacions que hagin donat lloc a la celebració de nous referèndums a Noruega. Sembla ser que molts votants es trobaven en un dilema i no sabien què votar en aquell referèndum. La participació fou una mica més baixa que la que se sol registrar a les eleccions generals al parlament. Una proposta presentada l'any 1984 sobre un ús més freqüent dels referèndums obtingué escassa adhesió entre els legisladors, i tampoc no sembla que tingués un suport important entre la població.

PER LA CORDA FLUIXA ENTRE LES SUPERPOTÈNCIES

Noruega, amb una població de 4,1 milions d'habitants, té com a veïna la Unió Soviètica, una superpotència amb 283 milions d'habitants. Aquesta relació no és senzilla, però mai no ha representat cap conflicte greu.

Noruega i la Unió Soviètica --o, abans, la Rússia dels tsars-- no han estat mai en guerra entre elles (els suecs, per exemple, han estat en guerra amb la Rússia tsarista, i els finlandesos amb la Unió Soviètica). Al contrari, les forces soviètiques alliberaren la part oriental de Finnmark (Noruega) l'any 1944. Posteriorment (l'any 1945), l'exèrcit soviètic se'n retirà.

Política noruega sobre bases militars

La frontera comuna per terra entre Noruega i la Unió Soviètica no és gaire llarga, només 196 km (122 milles). No obstant això, no és únicament la frontera entre Noruega i l'URSS. Separa també dos blocs militars, l'OTAN i el Pacte de Varsòvia. Turquia i Noruega són els dos únics països de l'OTAN que tenen frontera directa amb l'URSS.

A la península de Kola la Unió Soviètica ha concentrat el complex de bases militars més gran del món. En temps de pau, Noruega no permet la presència de bases estrangeres o d'armes nuclears en el seu territori. La política noruega sobre bases militars estrangeres fou fixada l'any 1949, quan Noruega entrà a l'OTAN, i la seva política nuclear fou establerta l'any 1961.

Baixa tensió

Un desequilibri relatiu de forces condueix inevitablement a un cert grau de tensió. La política noruega ha estat sempre mantenir aquesta tensió al nivell més baix possible, tot conservant al mateix temps una defensa digna de crèdit. L'OTAN

proporciona un reforç a les forces armades noruegues. S'han realitzat diversos acords sobre sistemes de control i d'alarma immediata, especialització d'unitats d'altres països de l'OTAN i emmagatzement previ d'equipament, la qual cosa reforça la credibilitat de la defensa noruega. Aquesta política ha estat duta a terme tant pels conservadors com pels laboristes, i els sondeigs d'opinió demostren un suport fort i constant de la població a la integració de Noruega a l'OTAN.

La concentració de forces soviètiques

La concentració de forces soviètiques al nord començà després de la crisi dels míssils de Cuba l'any 1962. Aquesta concentració és part del balanç global entre els Estats Units i la Unió Soviètica, i no està dirigida cap a Noruega. Però el fet mateix que un complex militar tan gran sigui tan a prop no deixa de ser significatiu. La tàctica soviètica és basada en la defensa avançada i en la presumpció que el combat efectiu ha de tenir lloc en territori enemic. Part de les forces que hi ha a la península de Kola --infanteria naval (uns 3.000 homes), brigades motoritzades (uns 10.000 homes) i unitats amfibies (15 vehicles)-- poden ser desplegades per ocupar part de Noruega en cas de crisi. Aquestes forces, per tant, representen una amenaça.

La península de Kola

La península de Kola és la base de la Flota del Nord, la més gran de les quatre flotes soviètiques. La

SUÈCIA
